

Předpokládaný bezpečnostní vývoj v Evropě ovlivněný migrací obyvatelstva

Expected Security Development in Europe Affected by Migration
of the Population

Bc. Petr Jakšík

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Petr JAKŠÍK**
Osobní číslo: **A11317**
Studijní program: **N3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Předpokládaný bezpečnostní vývoj v Evropě
ovlivněný migrací obyvatelstva**

Zásady pro vypracování:

- 1. Informujte management bezpečnostní komunity v oblasti vnitřní bezpečnosti v České republice po předpokládaném nárůstu migrace v Evropě.**
- 2. Analyzujte současnou bezpečnostní situaci ovlivněnou stávající přítomností trvale usdlých cizinců v ČR.**
- 3. Uvedte zásadní bezpečnostní rizika a jejich příčiny.**
- 4. Popište jakou funkci má mít státní aparát z hlediska bezpečnostní hrozby.**
- 5. Popište předpokládaný bezpečnostní vývoj v Evropě v letech 2013–2020.**
- 6. Uvedte rámcový návrh opatření k zajištění bezpečnosti v ČR.**

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. LAUCKÝ, Vladimír. **Bezpečnostní futurologie**. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007, 93 s. ISBN 978-80-7318-560-2.
2. ASLAN, Ednan. **Migrace a kulturní konflikty**. Vyd. 1. Editor Harald Christian Scheu. Praha: Auditorium, 2011, 322 s. ISBN 978-808-7284-070.
3. BADE, Klaus J. **Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí**. Vyd. 1. Překlad Alexej Kusák. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 497 s. Utváření Evropy, sv. 9. ISBN 80-710-6559-5.
4. DRBOHLAV, Dušan. **Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?**. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 66. ISBN 978-807-4190-391.
5. DRBOHLAV, Dušan. **Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu**. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 311 p. ISBN 80-246-1552-5.
6. LAQUEUR, Walter. **Poslední dny Evropy---: humanistická Evropa nebo islamistická Eurábie? : analýza, perspektiva, prognóza, řešení**. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 183 s. ISBN 80-710-6829-2.

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. Vladimír Laucký

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

8. února 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

3. června 2013

Ve Zlíně dne 8. února 2013

prof. Ing. Vladimír Vašek, CSc.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

ABSTRAKT

Diplomová práce pojímá v interdisciplinární rovině současnou problematiku lidské migrace, integrace a multikulturalismu v podmínkách České republiky a Evropské unie. Svoji povahou je práce koncipována především do oblasti bezpečnostního výzkumu v návaznosti na studovaný předmět Bezpečnostní futurologie.

Práce je sepsána tak, aby čtenáři poskytla základní informace o výše zmíněné problematice, a to ve vazbě k historii, legislativě, jakož i úloze státu k souvisejícím bezpečnostním rizikům a hrozbám.

Dále pak přináší nástin možného budoucího demografického a bezpečnostního vývoje a vyhodnocení získaných dat z dotazníkového šetření, které zachycují aktuální postoje a vztah občanů České republiky k této problematice.

Klíčová slova: migrace, imigrace, integrace, multikulturalismus, cizinci, bezpečnost, futurologie.

ABSTRACT

The master's thesis includes the current issues of human migration, integration and multiculturalism under conditions of Czech republic and European union. The thesis is conceived in the branch of security research related to subject of study – Security Futurology.

The thesis is written to provide a reader the basic information about the issue already mentioned, which is connected to the history, legislation and the task of the state to take account of security risks and threats.

It offers a schema of possible demografic and security development and assessment data gained through a questionnaire survey, which reflect the opinion and relationship of Czech citizens to this issue.

Keywords: migration, immigration, integration, multiculturalism, foreigners, security, futurology.

Rád bych na tomto místě poděkoval především svému vedoucímu panu JUDr. Vladimíru Lauckému, a to jak za rady a věcné připomínky v průběhu zpracování této diplomové práce, tak i za vědomosti, jež mi předával po celou dobu studia na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Děkuji také všem, kteří se na této diplomové práci jakkoliv podíleli.

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové/bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová/bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové/bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji diplomovou/bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou/bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové/bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové/bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové/bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

.....
podpis diplomanta

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 MIGRACE	12
1.1 LIDSKÁ MIGRACE	12
1.2 MIGRACE, REEMIGRACE A INTEGRACE	12
1.2.1.1 Aplikace asimilace v metaforickém přirovnání	13
1.3 DŮVODY MIGRACE	14
2 HISTORIE A VÝVOJ MIGRACE PŘED ROKEM 1989	16
2.1 MIGRACE V EVROPĚ A ČESKÝCH ZEMÍCH DO 2. SVĚTOVÉ VÁLKY	16
2.2 MIGRACE V LETECH 1945-1989	18
3 VÝVOJ MIGRACE PO ROCE 1989	20
4 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA ČR	25
4.1 VSTUP CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR	25
4.1.1 Druhy pobytů v ČR pro občany EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků	26
4.1.2 Druhy pobytů v ČR pro cizince ze třetích zemí	27
4.2 MOŽNOSTI ZÍSKÁNÍ ČESKÉHO OBČANSTVÍ	28
4.2.1 Prokazování jazykových znalostí	29
4.3 NÁRODNOSTNÍ MENŠINY	30
4.4 MEZINÁRODNÍ OCHRANA A AZYL	30
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
5 CHARAKTERISTIKA A DEMOGRAFICKÉ UKAZATELE CIZINCŮ POBYVAJÍCÍCH V ČESKÉ REPUBLICE	33
5.1 UKRAJINCI.....	35
5.2 SLOVÁCI.....	37
5.3 VIETNAMCI.....	39
5.4 RUSOVÉ.....	42
5.5 MUSLIMOVÉ	44
6 VLIV PŘÍTOMNOSTI CIZINCŮ NA BEZPEČNOSTNÍ SITUACI ČESKÉ REPUBLIKY	46
6.1 ORGANIZOVANÝ ZLOČIN	46
6.1.1 Ruskojazyčný organizovaný zločin.....	48
6.1.2 Asijský organizovaný zločin	50
6.1.3 Balkánský a Turecký organizovaný zločin	51
6.2 KLIENSKÝ SYSTÉM	51
7 REÁLNÁ BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA VYPLÝVAJÍCÍ Z PŘÍTOMNOSTI CIZINCŮ V ČR A JEJICH PŘÍČINY	53
7.1 KULTURNÍ A NÁBOŽENSKÉ KONFLIKTY	53
7.2 RASOVÁ A NÁRODNOSTNÍ SEGREGACE	54
7.3 POLITICKÝ POPULISMUS	55
7.4 KRIMINALITA CIZINCŮ.....	56

7.5	TERORISTICKÉ HROZBY	57
7.6	PRONIKÁNÍ ORGANIZOVANÉHO ZLOČINU DO STÁTNÍ SPRÁVY	59
8	STRATEGICKÉ NÁSTROJE STÁTNÍHO APARÁTU VE VZTAHU K BEZPEČNOSTNÍM HROZBÁM.....	60
8.1	BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY	60
8.2	KONCEPCE INTEGRACE CIZINCŮ – SPOLEČNÉ SOUŽITÍ V ROCE 2013	61
8.3	KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2011 AŽ 2014.....	63
8.4	STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY PRO BOJ PROTI TERORISMU OD R. 2013	64
8.5	NÁRODNÍ STRATEGIE BOJE PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČESKÉ REPUBLICE NA OBDOBÍ 2012 - 2015.....	65
9	PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ V EVROPĚ V LETECH 2013 - 2020	66
9.1	PROGNOSTICKÁ METODA „SCÉNÁŘE BUDOUCNOSTI“	66
9.2	METODOLOGIE	68
9.3	SCÉNÁŘ PŘEDPOKLÁDANÉHO VÝVOJE EVROPY	68
10	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ: VZTAH OBČANŮ ČR K TRVALE NEBO DLOUHODOBĚ USEDLÝM CIZINCŮM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY, MIGRACI OBYVATEL ZE TŘETÍCH ZEMÍ, MIGRACI V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE A SUBJEKTIVNÍ POCIT BEZPEČÍ OBČANA V RÁMCI ČR A EU.....	72
10.1	METODOLOGIE VÝZKUMU	72
10.2	VÝSLEDKY A HODNOCENÍ.....	73
11	RÁMCOVÝ NÁVRH OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ BEZPEČNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY.....	76
	ZÁVĚR	78
	CONCLUSION	82
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	86
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	90
	SEZNAM OBRÁZKŮ	91
	SEZNAM TABULEK.....	92
	SEZNAM PŘÍLOH.....	93

ÚVOD

Lidská migrace je stará jako lidstvo samo. Jejím důsledkem byla v pravěkých dobách postupná transformace lidského druhu až k dnešnímu homo sapiens, člověku rozumnému. Důvody, proč lidé v soudobé společnosti 21. století nazývaného též věkem informačním opouštějí své rodné domovy, se od těch pradávných nepochybně liší. Touha po nalezení lepšího místa pro život však v lidech přežívá po celé věky beze změn.

V dnešní době žije mimo svou rodnou zemi okolo 150 milionů obyvatel planety, což z celkového odhadovaného počtu 6,987 miliard tvoří přibližně 2,21% populace. Přibližně polovina migrantů žije v chudých rozvojových zemích, druhá polovina pak ve státech rozvinutých bohatých. V zemích, jež jsou dnes součástí Evropské unie, žije zhruba 33,3 milionů imigrantů, což představuje asi 6,6% všech unijních občanů. Zatímco původní evropská populace již bezmála tři desetiletí demograficky stagnuje, imigranti se na jejím přírůstku podílejí přibližně 80%.

Migrace spolu s lidmi přenáší do cílových zemí také sociální, kulturní, jazykové a náboženské změny, které mají své kladné, avšak i stinné stránky.

Cílem diplomové práce je pojmenovat tato úskalí v prostorových podmínkách České republiky a Evropské unie, a to primárně v bezpečnostních souvislostech, přestože je nanejvýš zřejmé, že se jedná o téma interdisciplinární, protínající řadu vědních a společenských oborů. Výzkumy problematiky imigrace, integrace, multikulturalismu a demografie však mají v bezpečnostních studiích nepochybně své místo, neboť tato problematika ať už přímo či okrajově prostupuje řadou dalších oblastí bezpečnostních zájmů.

Úvodní kapitoly této práce poskytnou exkurs do historie a významných milníků vývoje migrace, migračního práva a demografie, a to převážně v českých zemích, v menším měřítku i v rámci celoevropském. Následně bude pozornost upřena na podobu současných právních úprav cizineckého a azylového zákona v České republice. V dalších kapitolách budou charakterizovány struktury v současnosti nejpočetnějších národnostních menšin v České republice a jejich vliv na bezpečnostní situaci v našem státě.

Jak již bylo zmíněno, imigranti s sebou přinášejí do cílové země řadu obměn, s nimiž se nezřídka kdy původní obyvatelstvo těžce ztotožňuje. V další části práce budou popsána možná bezpečnostní rizika vyplývající z přítomnosti vyššího počtu imigrantů v zemi.

Předpokladem k úspěšnému čelení bezpečnostních rizik a hrozeb jsou mimo základní legislativní nástroje také strategické plány, které pokrývají konkrétnější problematické oblasti a na základě analýz vývoje a vyhodnocení současné situace vytvářejí adekvátní a aktivní nástroje. Výčet nejvýznamnější bezpečnostní dokumentace bude v této práci rovněž uveden.

V následujících závěrečných kapitolách bude věnován prostor bezpečnostní futurologii. Znalosti získané studiem stejnojmenného předmětu budou využity k vytvoření bezpečnostní prognózy. Pomocí metody scénáře budoucnosti bude sestaven stručný přehled předpokládaného vývoje bezpečnosti v Evropě v letech 2013-2020, a to jak z hlediska migrace a změn v demografických strukturách původního obyvatelstva, tak i v návaznosti na předpokládané společenské, ekonomické a globální trendy, jež budou patrně představovat možné důsledky těchto změn.

Jedněmi z metod využívaných při bezpečnostních výzkumech jsou také tzv. participativní metody, mezi které patří i výzkumy veřejného mínění. Pomocí této metody bude realizován výzkum, jehož smyslem bude zjistit aktuální nálady v české společnosti k trvale nebo dlouhodobě usdlým cizincům, předpokládané budoucí imigraci a pocitu bezpečí v rámci České republiky a Evropské unie.

Na samý závěr diplomové práce bude dle informací zjištěných v průběhu jejího sepsání vytvořen stručný rámcový návrh opatření ke zvýšení bezpečnosti v České republice.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MIGRACE

1.1 Lidská migrace

Pojem lidská nebo populační migrace může být obecně vykládán jako důvodné stěhování obyvatel ze své mateřské země skrze hranice kontinentů, jednotlivých států či regionů na nich se rozkládajících. Podle hrubých odhadů žije v dnešní době mimo svou rodnou zemi přibližně 150 milionů lidí. Migrace spolu s lidmi přenáší také sociální, kulturní, jazykové a náboženské vazby, které mají své kladné i stinné stránky. [2]

Ačkoliv se o migraci v posledních letech hovoří stále častěji a obecně je považována za jev vyvolávající spíše negativní ohlasy, proti nimž je nezbytné se aktivně bránit, podíváme-li se do historie, zjistíme, že se ve své podstatě jedná o zcela přirozený a mnohdy i cíleně řízený proces, který provází lidstvo po celou dobu jeho existence a jenž v mnoha dnes rozvinutých zemích výrazně přispěl právě k jejich rozmachu.

1.2 Migrace, reemigrace a integrace

Lidskou migraci můžeme obecně rozdělit na emigraci a imigraci. Emigranti jsou občané, kteří odešli z výchozí země do země cílové, v níž jsou po příchodu označováni za imigranty.

Reemigranti představují občany, kteří se po určité době, během níž byly ve vztahu k výchozí zemi (kterou opustili) jako emigranti do této země znovu navrátili.

Dalšími pojmy často se vyskytujícími v souvislosti s migrací a cizinci jsou integrace (též asimilace), která zahrnuje nástroje pro sžití (adaptaci) imigrantů v cílové zemi, marginalizace, představující vytlačení cizinců na okraj společnosti a segregace, tj. silně odmítavý postoj většinové populace k národnostním menšinám. [9]

Asimilace imigrantů do majoritní společnosti vždy závisí na mnoha faktorech, jež na straně jedné tvoří právní rámec imigrační a integrační politiky státu spolu se sektorem neziskových organizací a na straně druhé neméně důležitá vůle imigrantů i většinové společnosti ke vzájemnému pochopení a pokojnému soužití bez předsudků a diskriminace. [2, 9, 11]

1.2.1.1 Aplikace asimilace v metaforickém přirovnání

Když byla 5. října roku 1909 v americkém hlavním městě Washintonu D. C. poprvé uvedena divadelní hra *The Melting Pot* (v překladu „tavící kotlík“), někdejší prezident USA Theodore Roosevelt byl nadšený a metaforické přirovnání chtěl také aplikovat ve vztahu Spojených států k asimilaci přistěhovalců. Záhy nato se však ukázalo, že tato metoda je v praxi velmi obtížně realizovatelná a má mnoho nepřekonatelných úskalí. [18]

Jak již samotný název „Tavící kotlík“ napovídá, jedná se o metaforu a hypotézu pro stav, kdy se heterogenní společnost stává více homogenní a její rozdílné prvky či rysy se v přeneseném smyslu stavují a pojí v jeden harmonický celek. [18]

Metaforická hypotéza o tavícím kotlíku bývá zpochybňována zastánci multikulturalismu, kteří naopak tvrdí, že kulturní rozdílnosti jsou v rámci společnosti nesmírně cenné a měly by být zachovány. Ti zároveň navrhují alternativní metaforickou hypotézu nazvanou *The Salad bowl* (v překladu „salátová mísa“), v níž se rozličné kultury navzájem mísí, avšak ponechávají si vlastní odlišnosti a vždy bude poznatelné, která kultura je která. [18]

V 70. letech 20. století byly přístupy k asimilaci podle principů tavícího kotlíku i salátové mísy uplatňovány také v zemích západní Evropy (např. Francie, Velká Británie, Nizozemí, Německo), a to ve vztahu k masovým přílivům levné pracovní síly z bývalých kolonií těchto zemí (v Německu známí jako tzv. „Gastarbeiter“), kteří se do země původu již nevraceli. [2, 3]

Jak však poukazuje například ředitel odboru azylové a migrační politiky MVČR Tomáš Haišman i v těchto zemích přístupy podle výše popsaných metafor byly dlouhodobě neudržitelné, v praxi způsobovaly řadu obtíží a neosvědčily se. [2]

1.3 Důvody migrace

Důvody, proč lidé opouštějí své rodné země, jsou různé, jak dobrovolné a předem plánované, tak i nedobrovolné, nucené, konané často v zoufalství a strachu o vlastní přežití. [11]

Mezi nejčastější příčiny migrace můžeme zařadit tyto:

- Ekonomická migrace
- Politická migrace
- Ekologická migrace
- Cirkulační migrace
- Urbanizační migrace

[11]

V souvislosti s důvody pro migraci nelze nezmínit v odborných literaturách často se vyskytující, z anglického jazyku převzaté pojmy tzv. push a pull stimulačními faktory. Faktory push („přitahující“) podněcují posilování migrace z výchozí země a naproti tomu faktory pull („odpuzející“) podněcují posilování migrace zemí cílových. [11]

Historické i současné masivní migrační pohyby lidí mají mnoho příčin a důsledků. Ekonomická migrace bývá často zjednodušeně prezentována jako migrace obyvatel chudého Jihu na bohatý Sever. Motivace těchto lidí spočívá často ve snaze zajistit si lepší podmínky pro život v zemi s vyšší mírou hospodářské prosperity a z ní plynoucí nižší nezaměstnanosti, lepšího platového ohodnocení apod. [3]

Tuto charakteristiku ovšem nemůžeme považovat za dogmatickou, neboť značný počet emigrantů opouští svou mateřskou zemi navzdory hospodářské vyspělosti a stabilitě, díky níž byli naopak schopni snáze dosáhnout k finančním prostředkům pro emigraci. Dalším významným aspektem, zejména v posledních desetiletích, v nichž docházelo k prudkému prohlubování tzv. globalizace, tj. ekonomické a hospodářské provázanosti mezi státy je pohyb lidí v rámci mezinárodně působících firem a nadnárodních korporací.

Politická migrace má charakteristické rysy dobrovolné i nedobrovolné migrace, které se navíc mnohdy prolínají. V prvním případě se jedná nejčastěji o únik občanů za svobodu ze zemí s autokratickým totalitním zřízením státní moci, únik před perzekucemi, válkami, apod.. V případě nedobrovolné politické migrace se jedná například o nucené odsuny a násilné stěhování etnických menšin. [2, 3, 10, 11]

Mezi typické důvody pro migraci z ekologických důvodů patří zvláště mimořádné události vyvolané činností člověka či přírodními vlivy. Příkladem můžeme uvést dvě rozsahem škod téměř srovnatelné havárie jaderných elektráren, v nichž za příčinou jejich vzniku stály oba výše zmíněné aspekty. Nevhodnou činností člověka byla zapříčiněna havárie v Černobylu (v roce 1986) a přírodními vlivy (zemětřesením a tsunami) byla způsobena havárie elektrárny v japonské Fukušimě (v roce 2011).

Cirkulační migrace bývá nejčastěji patrná v příhraničních oblastech států, kdy občané (někdy hovorově nazýváni jako „pendleři“) přejíždějí za hranici sousední země, kde nachází pracovní uplatnění. Obecně se jedná o opakovanou migraci na určitou dobu (obvykle do 1 roku), po níž se migranti navracejí zpět do výchozí země. [2, 3, 11]

Poslední z výčtu důvodů pro migraci zůstává migrace urbanizační, kterou charakterizuje přesídlování z venkova do měst za prací či kulturním a společenským životem a opačným směrem jako únik z hektických a rušných aglomerací do řidčeji osídlených vesnic a tzv. satelitních městeček. [11]

2 HISTORIE A VÝVOJ MIGRACE PŘED ROKEM 1989

2.1 Migrace v Evropě a českých zemích do 2. světové války

Ačkoliv se statistiky o počtech obyvatel územního celku dnešního českého státu prakticky neevidovaly, a to až do druhé poloviny 19. století, z historických pramenů vyplývá, že v jemu předcházejícím dlouhodobém časovém období měly české země značný imigrační charakter, který například ve 13. a 16. století představoval nárůst populace odhadem o 20-25%. Příčinou takto prudkých výkyvů byly především kolonizační přílivy západoevropských zemí na naše území. [3, 4, 10]

Druhá polovina devatenáctého století přinesla zklidnění imigrace a charakterizoval ji spíše jev opačný. Rozvoj strojírenství a těžkého průmyslu v západních zemích Evropy a poptávka po drobných řemeslnících, služebnictvu a nižších úřednících v metropolitních aglomeracích Rakouska-Uherska, především ve Vídni, přiměli k opuštění země téměř 1,5 milionu obyvatel. Specifický tok emigrantů za lepšími životními podmínkami, zejména v oblasti zemědělství, představovala emigrace východním směrem do volyňské oblasti carského Ruska a na jihovýchod do oblastí Banátu a Vojvodiny. [3, 4]

V evropském kontextu byla významná nebývale masová kolonizace obou Amerik (zejména Severní), která v tomto měřítku trvala od druhé poloviny 19. století až do počátku 20. století. Irsko sužované chudobou, kterou ještě více umocnila epidemie bramborové sněti v roce 1845, měla za následek emigraci bezmála 50% celé tehdejší irské populace. Hromadně do Severní Ameriky odcházeli také Italové, carským režimem diskriminovaní Židé z Ruska a další národy napříč starým kontinentem, občanů českých zemí nevyjímaje. [4, 10]

Pro 19. a počátek 20. století bylo charakteristické pokračování mezikontinentálních migrací obyvatel, které se uskutečňovaly v různých podobách mezi evropským kontinentem, respektive impérii koloniálních říší (např. Portugalsko, Španělsko, Nizozemsko, Velká Británie, Francie, Německo a další), a koloniálními zeměmi v jejich nadvládě navzdory tomu, že v této době již byl zrušen trh s otroky. [3]

Podle odhadů bylo před 1. světovou válkou rozseto po světě přibližně 1,2 milionu rodáků z českých zemí. [4]

Demografii v českých zemích výrazně poznamenala 1. světová válka, v níž během let 1914-1918 přišlo o život odhadem 300 tisíc mužů a zároveň nedošlo k narození až půl milionu dětí. Tato ztráta se po skončení války částečně vyrovnávala až do 30. let dvacátého

století, kdy se přirozený roční přírůstek populace pohyboval kolem hranice 9 ‰. Tento růst však neměl příliš dlouhého trvání a během 30. let poklesl pod hladinu 2 ‰. [4]

Porevoluční nepokoje v Rusku přiměly k emigraci do Československa přibližně 20 tisíc osob, čímž se stala Praha spolu s Paříží nejvýznamnějším útočištěm politicky motivovaných emigrantů z Ruska. Obdobná situace se opakovala také ve 30. letech 20. století s německými občany po nástupu Adolfa Hitlera k moci. [2, 3, 4]

V období po vzniku první Československé republiky v roce 1918 žilo v samotném Česku přibližně 10 milionů obyvatel, z nichž 67,7% představovali Češi, 30,6% Němci, 1% Poláci a zbylých 0,7% zastupovali nejpočetněji Židé a Slováci. Vznik samostatného státu a jeho vysoká ekonomická prosperita během 30. let 20. století přiměli k návratu do vlasti mnoho Čechů ze zahraničí. V tomto desetiletí došlo také k prudkému snížení emigrace, která v letech 1920-1924 představovala přibližně 111 tisíc odchozích občanů, zejména do Německa, Francie a Spojených států amerických až ke 45 tisícům emigrujících občanů v rozmezí let 1925-1929. [2, 4]

Konec 20. let minulého století přinesl výraznou změnu do té doby poměrně liberálního imigračního přístupu převzatého z Rakousko-Uherské legislativy. Ve snaze předejít zhoubně se šířící ekonomické krizi, v níž se zmítaly takřka všechny okolní země, byl přijat zákon regulující pracovní imigraci ve smyslu obsazování pracovních pozic podle poptávky trhu s jednoznačnou preferencí československých pracujících občanů. Jen o několik let později však ekonomická krize pohltila i tehdejší Československo a zákonodárci na ni reagovali dalšími restriktivními kroky, které ještě umocnilo následné přijetí mnichovského diktátu. Krátce před vznikem Protektorátu Čechy a Morava bylo vládním usnesením přijato opatření výrazně degradující postavení uprchlíků (zejména německých), kteří na základě rozhodnutí vyšších státních úředníků byli povinni opustit Československo. [2, 4]

2.2 Migrace v letech 1945-1989

Evropa po druhé světové válce a raná léta po jejím skončení byla z pohledu masových přesunů obyvatel a změnami populačního složení ochromena podstatně více, než v důsledcích, jež přinesla světová válka první. Vyhlazovací politika nacistického Německa měla za následek překročení počtu civilních obětí nad vojenskými ztrátami a poválečné deportace a nucené odsuny značně rozhýbaly vlnu dalších migračních toků v Evropě. Jen v letech 1939-1945 bylo z výše popsanych příčin v pohybu přibližně 50-60 milionů lidí, což představuje více než 10% tehdejší evropské populace. [3, 10]

Z Československého příhraničí bylo v poválečném období mezi lety 1945-1947 ve třech vlnách postupně odsunuto 2,8 milionu Němců, 90 000 Maďarů bylo vyhnáno z jihu Slovenska zpět na území Maďarska a dalších přibližně 50 000 osob bylo vystěhováno na Ukrajinu a do dalších zemí někdejšího Sovětského svazu. Ve své podobě razantní a krátkodobá separace takto velkého počtu národnostních menšin vedla k silné národnostní stejnorodosti, jejíž důsledky jsou patrné ještě dnes. [2, 3, 4, 10]

Vysídlené české pohraničí bylo v postupných etapách opětovně osídlováno až do roku 1950. V průběhu poválečných let došlo k reemigraci přibližně 130 tisíc Čechoslováků ze zahraničí, z nichž počtem výrazně dominovali Češi z ukrajinské Volyně (40 tisíc), Slováci z rumunské Transylvánie (25 tisíc) a v součtu přibližně 40 tisíc krajanů převážně z Francie, Polska a Rakouska. Další migrační toky dosídlující české pohraničí byly tvořeny v rámci vnitrozemní migrace Čechy (1,3 milionu) a Slováci, včetně Romů (160 tisíc). Z pohledu emigrujících cizinců do Československa pak stojí za zmínku takřka 16 tisíc Bulharů a přibližně stejný počet řeckých uprchlíků žádajících zde o politický azyl. [4]

Během 50. let minulého století bylo komunistickým režimem zavedeno kolektivní zemědělství a byl znárodněn prakticky celý sektor služeb a výroby v Československu. Politika komunistické strany se výrazně dotkla i volného cestování a pohybu osob do zahraničí uplatňováním velmi přísné vízové politiky, čímž došlo takřka k naprosté izolaci země, která trvala až do konce roku 1989. Více než 40 let si tak Československo udržovalo zjevný emigrační charakter, v němž podle odhadů opustilo z politických důvodů zemi tehdy nelegálním způsobem něco kolem 0,5 milionu osob v naprosté většině do nesocialistických západních zemí. [3, 4, 10]

Největší emigrační vlny byly zaznamenány po roce 1948, kdy se moci ujali komunisté a po invazi vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968.

V 70. letech se zejména těžký a výrobní československý průmysl potýkal s nedostatkem pracovních sil, což vedlo tehdejší vládní garnitury k opatřením podporující přísun internacionálního pracujícího obyvatelstva, především z Polska (45 tisíc), Vietnamu (33 tisíc), Kuby (4,7 tisíc) a dalších zemí vázaných k tehdejšímu tzv. východnímu bloku. [2, 4]

Po poválečném boomu v přírůstku obyvatelstva (10 ‰) docházelo v době totalitního zřízení až na výjimky v polovině let sedmdesátých (7 ‰) k postupnému poklesu a téměř nulovým hodnotám na konci let osmdesátých (0,3 ‰). [4]

3 VÝVOJ MIGRACE PO ROCE 1989

Pád komunistického režimu v Československu v závěru roku 1989 a rozklad tzv. východního bloku úzce spjatého se Sovětským svazem výrazně přispěly ke změně mezinárodní migrace napříč Evropou. Dalším významným mezníkem bylo rozdělení Československa na samostatný český a slovenský stát k 1. 1. 1993, které vedlo ke značnému snížení počtu slovenských a romských přistěhovalců na naše území. [2, 3, 4]

První polovina 90. let charakterizovala Českou republiku vzhledem k její specifické demografické poloze jako vstupní bránu do západního světa a byl zde zjevný markantní tranzit ekonomicky motivovaných emigrantů z východních evropských zemí. Tento trend během let ustával a Česko se stále častěji stávalo pro emigranty zemí cílovou. Dle dostupných statistik došlo mezi lety 1994 a 1999 k více než zdvojnásobení počtu pobývajících cizinců z přibližně 100 tisíc osob až ke 200 tisícům. [2, 3, 4]

V letech 1990-1996 přetrvával poměrně liberální přístup k emigrantům bez větších snah o jejich regulaci a původní právní úpravy týkající se pobytu cizinců, především zákony č. 123/1992 Sb. (o pobytu cizinců) a č. 498/1990 Sb. (o uprchlících), ty vydržely v platnosti až do roku 1999, kdy byly nahrazeny zákony č. 325 (o pobytu cizinců na území České republiky) a č. 326/1999 (o azylu). Tyto legislativní změny podstatně zpřísnily vstupní i pobytový režim cizinců v ČR a vedly k poklesu počtu cizinců přibližně o 30 tisíc za tento jediný rok. [3, 4]

Hospodářská transformace a vytvoření migračních mechanismů dala mnoha cizincům příležitost získat živnostenské oprávnění a na jeho základě poté i dlouhodobý pobyt v ČR. Tuto možnost využili ve značné míře zejména občané Vietnamu. [2]

V roce 2000 přišlo do ČR dle statistik přibližně 10 tisíc osob, převážně imigrantů s českým občanstvím. [4]

K 1. 6. 2001 nabyly v platnosti novely výše zmíněných zákonů, jež některá jejich ustanovení opětovně zmírnily, což mělo za následek nárůst počtu imigrantů. Do roku 2003 byly slovenští občané díky obousměrně právně i společensky benevolentním vztahům nejpočetnější skupinou přistěhovalců, postupně je však na čelní pozici nahrazovali občané Ukrajiny. Do popředí se vyťahovali také občané Vietnamu, Ruska, Polska a Německa, později také občané Mongolska a Moldavska. [4]

Podstatné právní a společenské změny v postavení k cizincům nastaly s přijetím České republiky do Evropské unie v květnu roku 2004. Změny se týkali rozdělení cizinců na občany EU/EHP a Švýcarska a na občany třetích zemí. K trvalým pobytům a vízům nad 90 dnů tak přibyly navíc pobyty dlouhodobé navazující na víza nad 90 dnů a pobyty přechodné pro občany EU a jejich rodinných příslušníků¹.

Léta 2006-2008 byla z pohledu imigrace poměrně divoká a Česká republika zaznamenala nejvyšší meziroční nárůst imigrantů v rámci celé Evropské unie (22%). Takto enormní nárůst měl za následek rozbujení mnoha negativních společenských jevů spojených s pohledem majoritní společnosti na cizince (kriminalita, xenofobie, negativní nálady obyvatel, apod.), jakož i politizaci svým rozměrem nového fenoménu a snahu vlády o racionalizaci imigrace. [2, 4]

Mediálně známý je případ neúnosně prudkého nárůstu imigrantů v městě Plzni mezi lety 2007-2008, kdy během jednoho roku stoupl počet obyvatel tohoto města přibližně o 17% celkového počtu obyvatel.

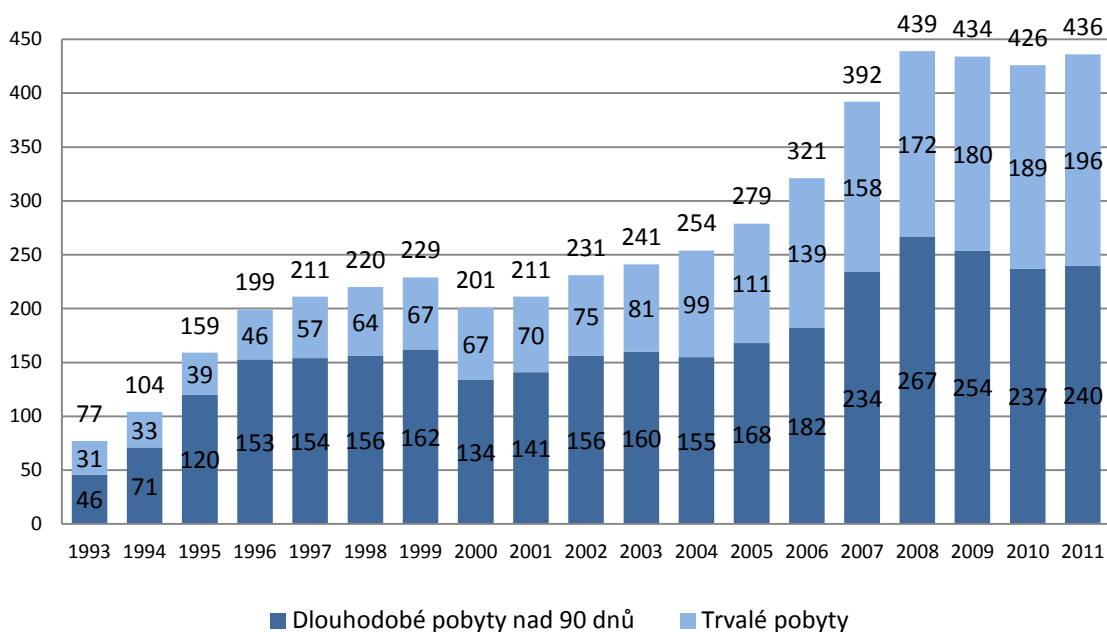
Tato a další obdobné situace v jiných místech České republiky, spolu s šířící se globální ekonomickou recesí přispěly k zefektivnění návratové politiky a zpřísnění vstupních podmínek pro imigranty ze třetích zemí, zejména v udělování dlouhodobých pobytů. [2, 4]

---

¹ Více viz kap. 4.1 Vstup cizinců na území ČR a 4.1.1 Druhy pobytů v ČR pro občany EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků.

Tento trend je dobře patrný z grafu 1 níže, kde vidíme, že po roce 2008 se celkový počet cizinců v ČR každoročně snižoval, stejně jako počet povolených dlouhodobých pobytů. Vzrůstající charakter naopak přetrvával v počtu udělených pobytů trvalých.

Vývoj počtu cizinců v ČR s trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní

Obr. 1.: Vývoj počtu cizinců v ČR s trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní mezi lety 1993-2011. [62]

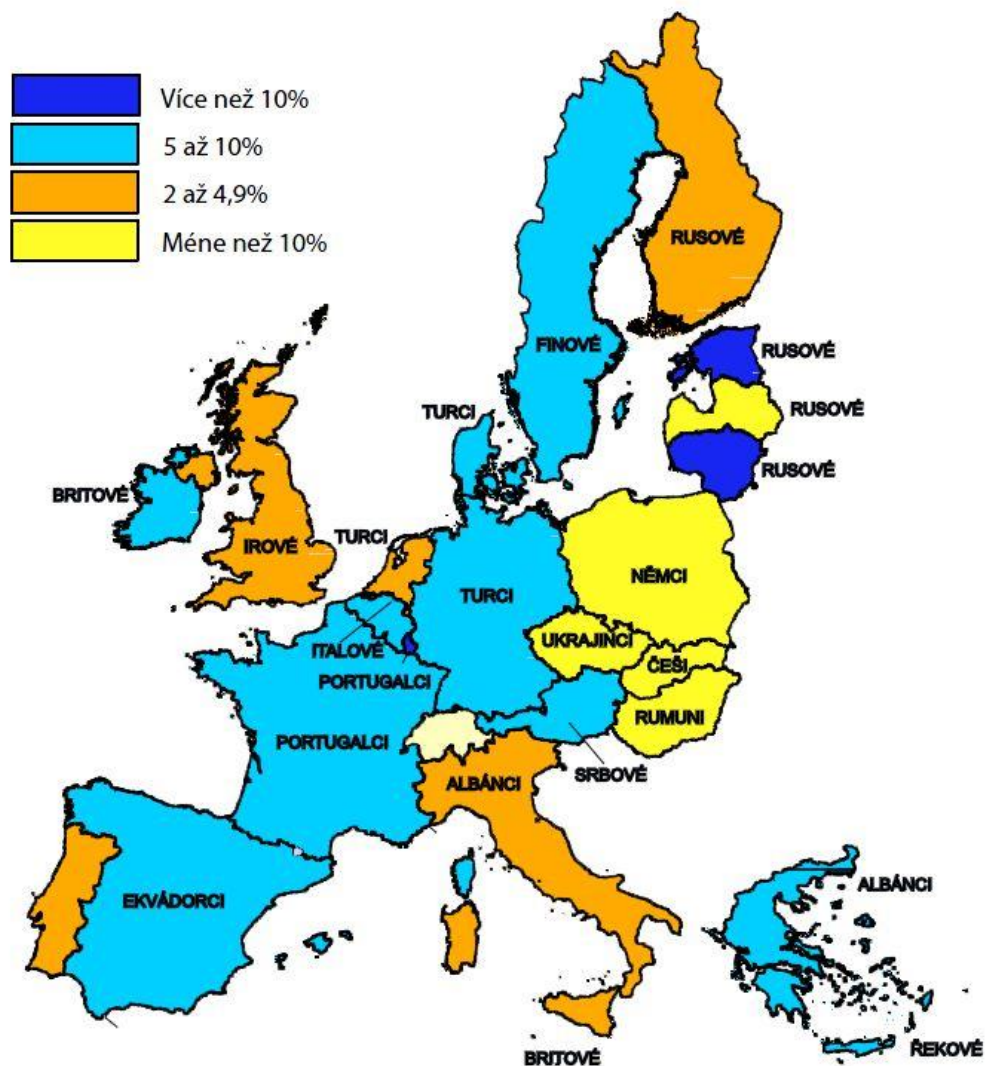
Na závěr této kapitoly je vhodné zmínit, že celosvětová ekonomická krize měla svůj přesah i v oblasti lidské migrace. Pokles příchozích imigrantů zaznamenala většina zemí EU a v tomto směru jemu také většina unijních zemí aktivně napomáhala.

Když ve druhé polovině roku 2008 Francie předsedala Evropské unii, vzala si boj s nelegální migrací jako jedno z hlavních témat svého předsednictví. Na půdě evropského parlamentu byl se širokou podporou přijat tzv. Pakt přistěhovalectví, jenž rozšiřoval národní pravomoci v řízení legálního přistěhovalectví s ohledem na priority, potřeby a absorpční schopnosti dané země.

V roce 2011 prohlásili vrcholní představitelé Velké Británie, Nizozemí, Francie, Německa a dalších Evropských zemí, že do té doby podporovaný multikulturalismus v jejich zemích selhal.

Ve stejném roce pak přišel Francouzský prezident Nicolas Sarkozy s dalším návrhem posilujícím národní pravomoci v otázkách řízení migrace. Tentokrát se jednalo o opatření upravující selekci imigrantů (známé též jako výběrová migrace).

Návrh byl, stejně jako jemu předcházející přijat drtivou většinou zemí evropského kontinentu.

Obr. 2 Nejpočetnější národnostní menšiny ve státech EU. [63]

Na obrázku jsou znázorněny nejpočetnější národnostní menšiny v jednotlivých zemích EU. Ty jsou zpravidla odrazem geografických, historických a politických vazeb daných zemí. V současnosti žije v zemích EU přibližně 25 milionů cizinců, což představuje zhruba 5,5% její celkové populace.

Největší počet cizinců žije v Německu, Francii, Španělsku, Velké Británii a Itálii. Podíl cizinců na populaci jednotlivých zemí se pohybuje nejčastěji v rozmezí 2 až 8% (nejvíce Lucembursko 39%, nejméně Slovensko 1%). [19]

4 MIGRAČNÍ A AZYLOVÁ POLITIKA ČR

Vstup, pobyt, vycestování cizinců z území České republiky a žádost ČR o mezinárodní ochranu formou azylu nebo doplňkové ochrany se řídí zákony č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců a č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších úprav. Zákony byly po vstupu ČR do EU několika novelami harmonizovány s předpisy Evropského společenství. Obsahově vymezují mimo jiné také kompetence a působnosti příslušných orgánů Policie ČR, resp. Ředitelství služby cizinecké policie (ŘSCP), Ministerstva vnitra ČR (MVČR) a Ministerstva zahraničních věcí ČR (MZV ČR). [9, 14]

Cizincem se ve smyslu znění výše zmíněných legislativních norem myslí jakákoliv fyzická osoba nemající české státní občanství, jenž je trvale nebo přechodně pobývajícím na území ČR. Cizince dále rozlišujeme na občany EU, spolu s občany EHP (tj. Norska, Islandu a Lichtenštejnska) a Švýcarska, včetně jejich rodinných příslušníků, kteří jsou zároveň zproštěni povinnosti žádat o udělení povolení k pobytu a povolení pracovního a občany třetích zemí. [9, 14]

Seznam třetích zemí, jichž státní příslušníci musí mít vízum při překročení vnějších hranic EU, vychází z nařízení Rady (ES) č. 539/2001. [13]

V dalších podkapitolách proto bude větší pozornost upřena na podmínky související se vstupem a pobytem na území ČR pro cizince ze třetích zemí.

4.1 Vstup cizinců na území ČR

Se začleněním ČR do schengenského prostoru bylo českou legislativou podstoupeno také Nařízení evropského parlamentu a Rady (ES) č. 562/2006 Kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (tzv. Schengenský hraniční kodex), čímž došlo ke změnám při kontrole a evidenci cizinců přicházejících a odcházejících do/z České republiky. Hraniční kontroly byly zrušeny a cizincům ze třetích zemí nově vznikla povinnost registrace a ohlášení u příslušného odboru cizinecké policie či pracovišti Ministerstva vnitra ČR, a to nejpozději do tří pracovních dnů, v případě, že žádají o povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu. [9, 12, 13, 14]

Společná migrační politika EU stanovuje příslušným orgánům jednotlivých členských zemí povinnost zajištění biometrických identifikačních prvků občanů třetích zemí (fotografie, sejmutí otisků dvou prstů) majících vízovou povinnost a žádají-li o některý z typů povolení k pobytu. Tato opatření mají napomoci snazší ověřitelnosti jejich totožnosti. [9, 12]

4.1.1 Druhy pobytů v ČR pro občany EU/EHP a Švýcarska a jejich rodinných příslušníků

Občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci mají v zásadě tři možnosti pobytu na území České republiky, jsou jimi:

- Registrace bez povolení k trvalému nebo přechodnému pobytu,
- přechodný pobyt,
- trvalý pobyt

[15]

Pobyt občanů EU včetně jejich rodinných příslušníků na základě povolení k přechodnému pobytu má charakter úředního potvrzení, jež jejich držitelům má jednak ulehčit jednání s českými úřady, ale zároveň se také započítává do doby rozhodné pro žádost o povolení k trvalému pobytu, které dle §87h zákona č. 326/1999 Sb. mohou poté získat za těchto podmínek:

- po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu bez dalších podmínek,
- pokud je na území zaměstnán a pobývá zde nepřetržitě po dobu nejméně 3 let,
- jestliže je rodinným příslušníkem státního občana ČR, který je na území přihlášen k trvalému pobytu, nebo rodinným příslušníkem občana jiného členského státu EU, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území.² [16, 17]

---

² Průkaz o povolení k pobytu pro státního příslušníka členského státu Evropských společenství je v případě povolení trvalého pobytu vydáván s platností na 10 let (§87r odst.4 zák. č. 326/1999 Sb.). Rodinnému příslušníku občana EU je vydáván průkaz o povolení k pobytu s dobou platnosti shodnou s dobou platnosti průkazu vydaného občanu EU.

4.1.2 Druhy pobytů v ČR pro cizince ze třetích zemí

V této podkapitole se podíváme na druhy pobytů pro občany se státní příslušností mimo země EU/EHP a Švýcarska, kteří v České republice mohou pro pobyt využít:

- Krátkodobý pobyt bez víz,
- vízum k pobytu do 90 dnů (krátkodobé),
- vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé),
- dlouhodobý pobyt,
- zelená karta,
- modrá karta,
- trvalý pobyt. [13]

Krátkodobé pobyty bez víz (obecně do 90 dnů) jsou určeny občanům zemí, s nimiž má ČR uzavřenou dohodu o bezvízovém styku, dále též na základě mezinárodní smlouvy či nařízení vlády a případech vymezených v § 18 zákona č. 326/1999 Sb.. Občané ostatních zemí, s nimiž ČR nemá uzavřenou dohodu o bezvízovém styku, musí pro pobyty do 90 dnů využít krátkodobé pobytové vízum. [13, 16, 17]

Vízum k pobytu nad 90 dnů (tzv. dlouhodobé) má platnost maximálně jeden rok bez možnosti dalšího prodloužení. Dále je na něj možné navázat pouze získáním povolení k dlouhodobému pobytu, která mají platnost jednoho roku, již je možné před uplynutím lhůty prodloužit vždy o jeden rok. [13, 17]

Občané třetích zemí mohou povolení k trvalému pobytu získat dle §66-68 zákona č. 326/1999 Sb.:

- po 5 letech nepřetržitého pobytu na vízum nad 90 dní nebo povolení k dlouhodobému pobytu v ČR bez dalších podmínek,
- po 4 letech nepřetržitého pobytu, a to cizinci, který na území pobývá v rámci přechodného pobytu po ukončení řízení o udělení mezinárodní ochrany,
- po 2,5 letech, pokud jde o úspěšné absolventy pilotního projektu MPSV "Výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků",
- bez ohledu na délku předchozího pobytu, pokud o trvalý pobyt žádá za účelem soužití se svým rodinným příslušníkem, který je občanem ČR s trvalým pobytem v ČR nebo v případě humanitárních nebo jiných důvodů hodných zvláštního zřetele. [16, 17]

4.2 Možnosti získání českého občanství

Nabývání a pozbývání státního občanství České republiky se řídí § 23 odst. 2 zákona č. 40/1993 Sb.. Kompetentním orgánem pro evidenci cizinců, kteří již nabyli českého státního občanství je Odbor všeobecné správy Ministerstva vnitra České republiky.

Mimo základních údajů (jméno, příjmení, datum narození a země původu cizinců) se cizinci také rozlišují dle způsobu, jímž státní občanství nabyly.

Způsoby nabytí českého státního občanství:

1. udělením, dle §7 zákona o státním občanství,

2. prohlášením:

a) podle §18a, 18b, 18c zákona č. 40/1993 Sb. o státním občanství (takto mohou státní občanství ČR nabýt někteří státní občané Slovenské republiky),

b) podle zákona č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů (takto mohou státní občanství ČR nabýt někteří bývalí českoslovenští a čeští občané, kteří občanství v době totality pozbyli). [9, 13]

Aby cizinci žijící na území České republiky mohli žádat o vydání českého občanství, musí splnit několik základních podmínek, přičemž však ani poté si jeho vydání nemohou právně nárokovat. Mezi tyto základní podmínky patří:

- *Pobyt na území ČR na základě udělení povolení k trvalému pobytu, a to v minimální délce 5 let,*
- *nespáchání závažného trestného činu po tuto dobu,*
- *zřeknutí se původního občanství (nebyl-li mu v ČR přiznán azyl),*
- *prokázání jazykových znalostí zkouškou.*

V určitých případech může být některá z těchto podmínek prominuta, zejména je-li cizinec:

- narozen na území ČR (a alespoň jeden z jeho rodičů má české občanství)
- pobývajících v ČR nepřetržitě alespoň po dobu 10 let
- bývalým státním občanem ČR (popřípadě ČSFR)
- osvojen státním občanem ČR
- manželem nebo manželkou občana ČR³
- synem nebo dcerou alespoň jednoho státního občana ČR
- pobývajících v ČR nejpozději od 31. prosince 1994 na základě pozvání vlády
- osobou bez státního občanství (např. bezdomovec) nebo uprchlíkem, jemuž je v ČR přiznán statut uprchlíka. [9, 13, 15]

4.2.1 Prokazování jazykových znalostí

V roce 2008 nabyla v platnost vyhláška č. 348/2008 Sb. o výuce a zkouškách znalosti českého jazyka. Úspěšné složení této zkoušky je jednou z výchozích podmínek k udělení povolení k trvalému pobytu na území České republiky.

Tato vyhláška mimo jiné stanovuje jako minimální stupeň požadovaných jazykových znalostí, v souladu s evropským referenčním rámcem⁴ úroveň A1, tj. základní jazykové

---

³ Přičemž po 2 letech prokazatelného společného soužití může cizinec požádat o povolení k trvalému pobytu. Státní občanství ČR je poté udělováno na základě posouzení žádosti o jeho udělení.

znalosti. Po úspěšném vykonání zkoušky cizinec obdrží certifikát. Neuspěje-li v prvním pokuse, má možnost zkoušku znovu opakovat, ovšem již na vlastní náklady. [20]

4.3 Národnostní menšiny

Právní postavení příslušníků národnostních menšin na území České republiky je vymezeno v zákoně č. 273/2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. Podle paragrafu 2 tohoto zákona je národnostní menšina definována takto:

1. Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na současném území České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.

2. Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.

V současnosti žijí na území České republiky tyto národnostní menšiny: ukrajinská, slovenská, německá, polská, romská, ruská, rusínská, bulharská, chorvatská, maďarská, rakouská a řecká. V březnu roku 2013 sílí veřejné diskuze ohledně uznání a přiřazení občanů vietnamské národnosti mezi národnostní menšiny.

4.4 Mezinárodní ochrana a azyl

Úvodem této podkapitoly je patrně vhodné vymezit základní právní rozdíl mezi postavením azylanta a mezinárodního uprchlíka. Zatímco kompetence stanovení pravidel pro přiznání statusu azylanta si určují státy samostatně, na národní úrovni, v případě uprchlíků jsou pravidla obsahově vázána mezinárodními smlouvami (např. Úmluva o právním postavení uprchlíků, Newyorský protokol a Ženevská úmluva). [20]

---

⁴ Cílem společného evropského referenčního rámce je sjednocení pedagogických metod při výuce cizích jazyků a jejich hodnocení dle jednotné explikativní stupnice.

Azylová politika je v České republice zakotvena v zákoně č. 325/1999 Sb. o azylu, který obecně vychází z Listiny základních práv a svobod (čl. 43) a je zároveň i součástí Ústavy České republiky (ústavní zákon č.2/1993 Sb.). Problematika dočasné ochrany cizinců je obsažena v zákoně č. 221/2003 Sb. Oba zákony jsou věcně spjaté, rozšiřují či navazují na další právní normy ČR (např. správní řád, školský zákon, zdravotnické a sociální normy, aj.), jakož i mezinárodní úmluvy a závazky (např. Ženevská úmluva). [21]

Zákon o azylu se především dotýká podmínek vstupu a pobytu cizinců, resp. žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, práv a povinností azylantů a osob užívajících doplňkové ochrany a vymezení pravomocí MVČR - Odboru azylové a migrační politiky a dalších dotčených orgánů.

Jelikož je právní úprava související s žadateli o azyl či mezinárodní ochranu obsažena hned v několika právních normách ČR, nelze výše zmíněné zákony označit za plnohodnotný právní kodex. [21]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA A DEMOGRAFICKÉ UKAZATELE CIZINCŮ POBÝVAJÍCÍCH V ČESKÉ REPUBLICE

K 30. 6. 2012 bylo v Česku evidováno 437 858 legálně pobývajících cizinců ze 182 zemí, z nichž 204 318 mělo povolení k trvalému pobytu a zbývajících 233 540 cizinců mělo některý z typů dlouhodobého pobytu nad 90 dnů. Podíl cizinců na celkovém počtu obyvatel České republiky tvoří něco málo přes 4%. Nejvíce znatelný je podíl cizinců v Praze, kde tvoří přibližně 10% obyvatel metropole. [22]

Početně nejvýznamnější skupinu tvoří v současnosti Ukrajinci, za nimi následují Slováci, Vietnamci, Rusové, Poláci a Němci.

Pořadí	Státní občanství	Počet	Podíl v %
1	Ukrajinci	134 281	31
2	Slováci	71 780	17
3	Vietnamci	60 289	14
4	Rusové	31 807	7
5	Poláci	18 242	4
4	Němci	31 807	3

Tab. 1 Počet cizinců v ČR podle národností. [64]

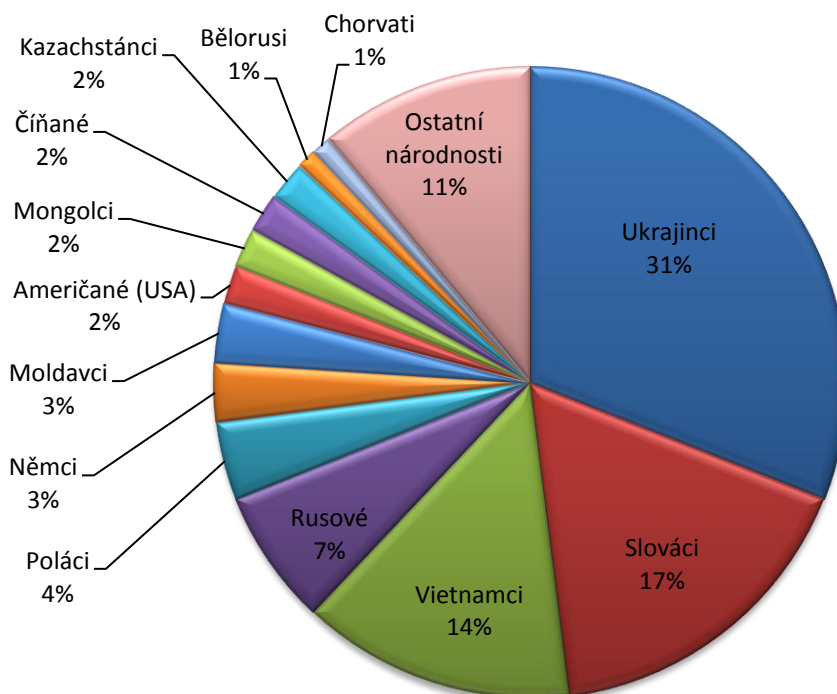
Jak poukazuje řada odborníků zabývajících se cizinci v Česku, jsou oficiální statistická data o počtech cizinců mnohdy značně nekomplexní a zkreslená. Příčina problematiky spočívá v tom, že dle současných právních úprav nemají cizinci povinnost hlásit ukončení svého pobytu v ČR a jedinou jejich povinností je vycestovat včas před vypršením platnosti povolení k pobytu. [2]

Tento právní nedostatek se mimo ČR objevuje i v právních rádech dalších evropských zemí. [2]

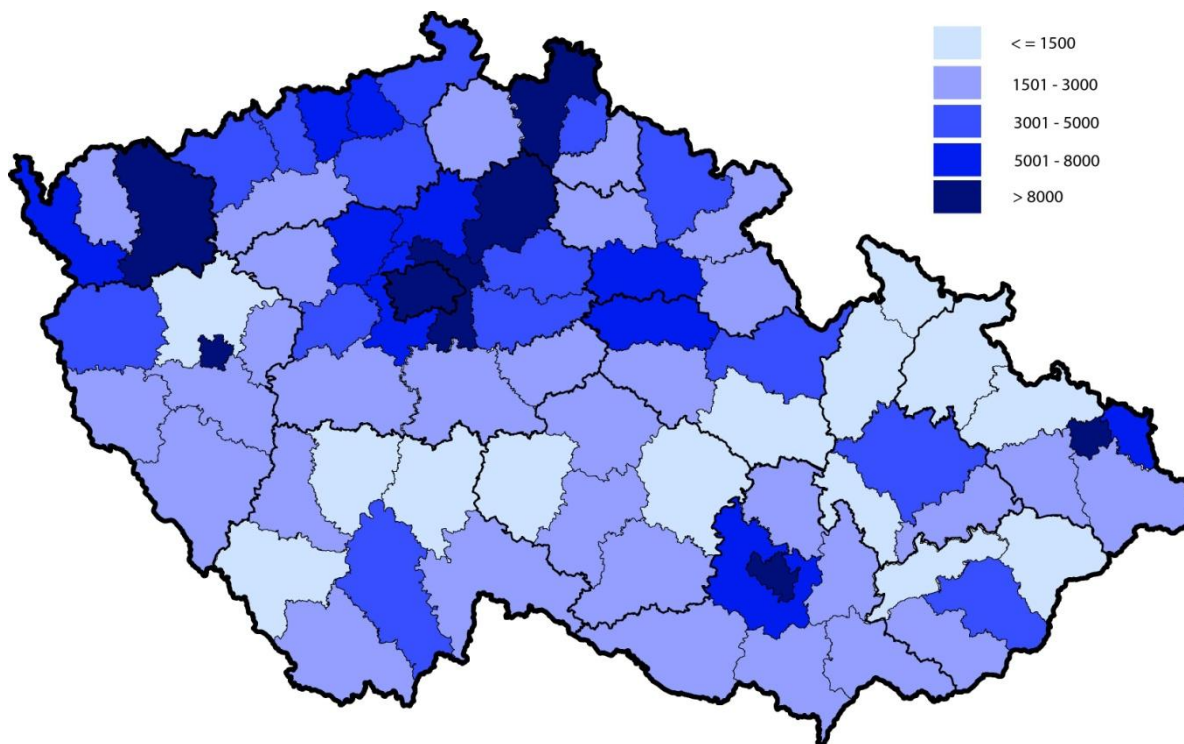
Cizinci, jimž je uděleno české státní občanství nebo poskytnuta mezinárodní ochrana ve formě azylu či doplňkové ochrany, jsou ve statistikách vykazováni jako součást obyvatelstva České republiky. [2, 22]

Odborníci z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze na základě rozsáhlých průzkumů provedených v roce 2010 dokonce odhadují počet nelegálně pobývajících cizinců v České republice až na 400 tisíc osob. [2]

Dále rozdělujeme na občany EU, Norska, Švýcarska, Islandu a Lichtenštejnska a jejich rodinné příslušníky a občany třetích zemí.

Obr. 3 Podíl cizinců na celkové populaci České republiky. [64]

Obr. 4 Mapa rozložení cizinců na území ČR. [65]

5.1 Ukrajinci

Ukrajinské etnikum je v současnosti nejpočetněji zastoupenou národnostní menšinou v Česku. Tomuto faktu kromě historického kontextu vzájemné migrace a relativní geografické blízkosti obou zemí přispívá především dlouhodobě neutěšitelná tristní ekonomická situace na Ukrajině. Téměř třetina Ukrajinců žije ve své domovině na hranici životního minima. Mezi nejchudší ukrajinské regiony patří oblast Zakarpatské Ukrajiny, historické součásti bývalého československého státu, a právě odtud k nám přichází patrně nejvíce ukrajinských dělníků. [4, 23, 24]

Z dostupných dat vyplývá, že mezi Ukrajinci statisticky převažují mladí a ženatí muži s dětmi, obecně relativně vzdělanější⁵. Úroveň vzdělání až na velmi ojedinělé výjimky zdaleka nekorresponduje s typem vykonávaných prací. Muži se uplatňují nejčastěji jako

---

⁵ Přibližně 55% ukrajinských pracovníků pobývajících v ČR dosáhlo úplného středoškolského vzdělání a 27% vysokoškolského vzdělání, v mnoha případech i vysoce odborných profesí (lékaři, právníci, učitelé, hudebníci, apod.).

nekvalifikovaná pracovní síla ve stavebnictví a komunálních službách, ženy nacházejí pracovní uplatnění v šicích dílnách, zemědělství či jako uklízečky. [4]

Fyzicky obtížná, mnohdy v neuspokojivých podmínkách vykonávaná práce a vysoké časové vytížení v drtivé většině neodpovídají mzdovému ohodnocení, které se v průměru pohybuje kolem 10 tisíc korun.

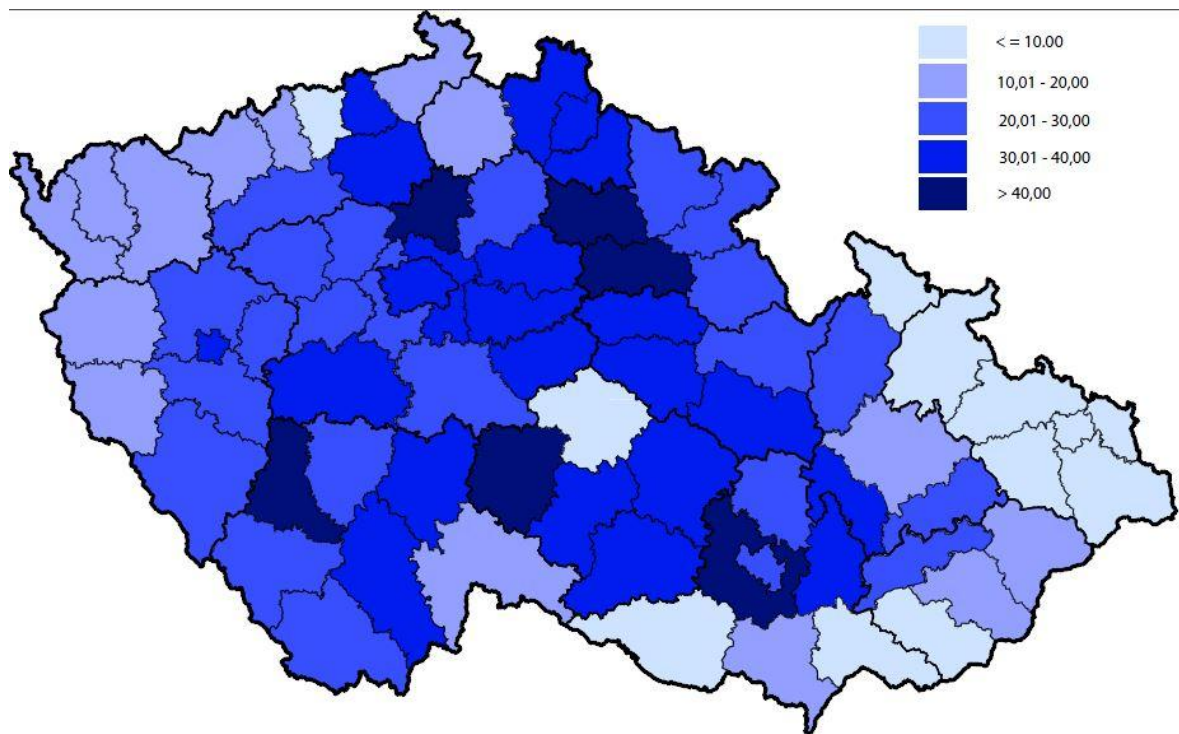
Ukrajinci jsou majoritní populací často vnímáni s despektem, jako vetřelci poškozující českou ekonomiku a trh práce. Dříve, než-li se ztotožníme s těmito postoji, je na místě zamyslet se, zda-li o výše zmíněné pracovní činnosti zpravidla ohodnocené výší minimální mzdy je zájem i z řad nezaměstnaných českých občanů, a v neposlední řadě také nad přístupem některých tuzemských zaměstnavatelů, případně zprostředkovatelských pracovních agentur, jež ve snaze dosáhnout vyšších zisků mnohdy zaměstnávají Ukrajince tzv. načerno, čímž ušetří a zároveň krátí stát na odvodech za zdravotní a sociální pojištění zaměstnanců. [4, 5, 25]

Dle průzkumů mezi ukrajinskou komunitou bylo zjištěno, že často dochází také k situacím, kdy jsou i oficiálně zaměstnanému Ukrajinci odebrány doklady (povolení k pobytu, pas), čímž se stává snadno vydiratelným, a je poté nucen odevzdávat část svého výdělku tzv. klientovi – ukrajinskému občanovi⁶. [5, 23, 24]

Obraz Ukrajinců ani příliš nevylepšují jejich poněkud slabší znalosti cizích jazyků, nezájem o kulturní vyžití a celková neochota organizovat a sdružovat se ve spolcích jakéhokoliv charakteru. [4, 23, 25]

---

⁶ Viz kapitola 6.2 Klientský systém.

Obr. 5 Mapa rozložení Ukrajinců na území ČR a jejich podíl na celkové populaci (v %). [65]

Na obrázku 5 je znázorněno rozložení cizinců s ukrajinským státním občanstvím v jednotlivých krajích České republiky ke dni 31. 12. 2012. Nejvíce se jich nacházelo tradičně v Praze, dále pak ve Středočeském a Jihomoravském kraji. Naopak nejméně ukrajinských občanů se nacházelo ve Zlínském kraji. Moravskoslezský kraj, ač jinak bohatý na počty cizinců, je celkově druhým nejméně početným krajem z hlediska zastoupení ukrajinských státních příslušníků. [25]

5.2 Slováci

Občané slovenské národnosti jsou v současnosti po Ukrajincích druhou nejpočetnější skupinou cizinců pobývajících v Česku a zároveň suverénně první v počtu pracujících cizinců (zaměstnaných i podnikajících živnostníků) mezi všemi státy Evropské unie - 70%. Prvenství obsazují Slováci v počtu smíšených česko-slovenských manželství a rovněž v počtu osob, jimž bylo uděleno české občanství. [4]

Tyto skutečnosti nejsou nikterak překvapující vzhledem ke dlouhé historii soužití ve společném státu, jazykovým a kulturním blízkostem obou slovanských národů, jenž si i po rozdělení Československa na dva samostatné státy zůstaly vzájemně blízké.

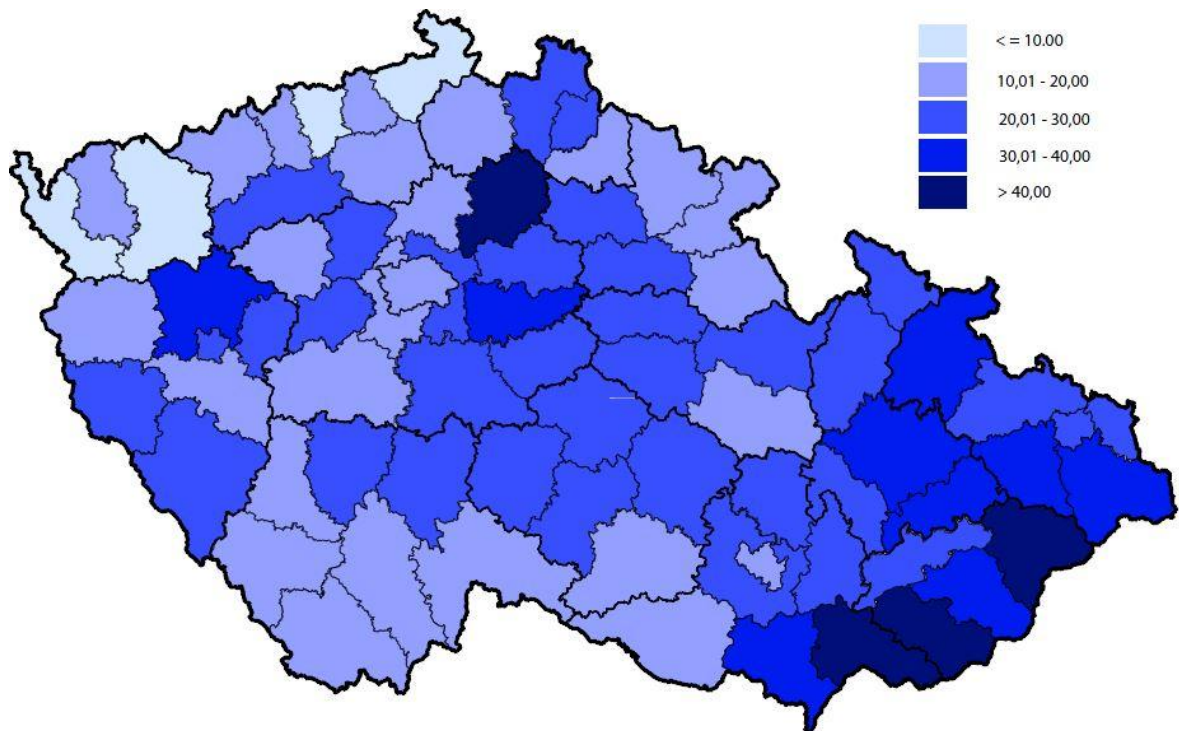
Geografické rozmístění Slováků v rámci České republiky do značné míry souvisí s historickým vývojem migrace, globálně se však projevují současné migrační trendy s nejpočetnějším zastoupením v Praze, Brně a Ostravě.

Charakteristická je v posledních dvou desetiletích vysoká odborná - profesní a vzdělanostní struktura (nejvíce v oblastech vědy a zdravotnictví) přicházejících Slováků, která s sebou přináší vzrůst tzv. „brain drain“⁷ efektu před nímž odborníci v poslední době často varují. Výrazně se na vyšší míře vzdělanosti podílejí slovenští studenti, kteří mají v ČR podmínky pro studium stejné jako čeští občané (tj. např. neplacení školného, možnost užívat slovenský jazyk v akademických pracích, atd.). Řada z nich potom v ČR zůstává i po dokončení studia. [26]

Ze statistik MPSV ČR vyplývá, že nejvíce zaměstnaných Slováků pracuje na Moravě, v česko-slovenském pohraničí, kam za prací denně dojíždějí, případně využívají ubytovacích služeb u vzdálenějších regionů. V příhraničí nachází uplatnění v průmyslových oborech důlních a hutních, ale i v zemědělství a lesnictví. Ve vzdálenějších regionech pracují často v průmyslu stavebním či ve službách. [26]

---

⁷ Brain drain (česky odliv mozků) je mezinárodně užívané označení pro kvantitativně významný úbytek zejména vysoce kvalifikovaných osob migrujících zpravidla kvůli nedostatku příležitostí ve své domovině či lepším pracovním, ekonomickým, politickým a jiným podmínkám v cílové zemi. Dopady těchto odlivů, zvláště pak na rozvojové země, jsou v současnosti jedním z nejdiskutovanějších témat v oblasti lidské migrace.

Obr. 6 Mapa rozložení Slováků na území ČR a jejich podíl na celkové populaci (v %). [65]

Na kartografu je znázorněno rozložení slovenských občanů na území České republiky. Na rozdíl od jiných národnostních skupin není koncentrace Slováků natolik výrazná pouze v Praze a Středočeském kraji, a ačkoliv i zde je nejpočetnější, vysoké zastoupení můžeme nalézt i v jiných krajích ČR. Početně nejchudší na občany Slovenska je Karlovarský kraj.

5.3 Vietnamci

Občané vietnamské národnosti jsou třetí nejpočetnější cizineckou skupinou v České republice. Drží také své prvenství, a sice v délce trvání pobytu, která nyní činí v průměru osm let, přičemž lze předpokládat, že i nadále poroste. Primární důvody pro migraci tkví do značné míry v dlouhodobě špatné hospodářské, ekonomické, sociální a politické situaci ve Vietnamu. Velmi častým případem je, že se okruh velmi široké rodiny zadluží, aby jeden z jejich členů mohl prací v cizině rodinu lépe finančně zabezpečit.

Vysokou míru zakořenění v České republice lze také spatřovat ve statistikách o počtu rodinných příslušníků, kdy většina Vietnamců má u nás (na rozdíl např. od Ukrajinců či Moldavců) svého partnera, děti a případně i další členy rodiny. [22]

Vietnamská komunita má v ČR poměrně silný základ, který se zde tvoří již od 40. let 20. století. Z původních dělnických profesí se Vietnamští občané v 90. letech začali masově

etablovat v oblasti podnikání s levným dovozovým zbožím (oblečení, elektronika, lihoviny, tabák), později ve stravovacích zařízeních (asijská bistra a restaurace), maloobchodním prodeji (večerky) a v současnosti i ve službách. V této době se také začaly formovat velmi uzavřené komunity, v nichž dominují prvky hierarchie a patriarchálního vlivu „starousedlých“ Vietnamců, již jsou vnímáni jako jakési lokální autonomní vnitro-komunitní politické autority zaměstnávající nově příchozí vietnamské migranty. Příznačná je také tendence vytvářet rodinná, teritoriální či klanová zájmová a podnikatelská uskupení, jejímiž ústředními spojovacími prvky se staly asijské tržnice koncentrované v oblastech slibujících vysoké zisky (Praha, Brno, Ostrava, Cheb a česko-německé pohraničí). [2]

V České republice dnes nejvýznamnějším centrem vietnamského obchodu, služeb, kultury a vzdělání je bezpochyby tržnice TTTM SAPA v hlavním městě Praha, jenž bývá nazývána jako Malá Hanoi.

Obr. 7 Centrum Vietnamské komunity v ČR, asijská tržnice TTTM SAPA v Praze.

[67]

V současné době má přibližně 95% ekonomicky produktivních Vietnamců v ČR živnostenský list, což je v procentuálním vyjádření bezkonkurenčně nejvyšší počet ze všech cizineckých skupin v ČR.

Realita je ovšem taková, že velký počet z podnikajících Vietnameců, především pak nově příchozích a méně zkušených, je zaměstnáván svými krajany na tzv. švarcsystém⁸, navíc mnohdy za podmínek připomínajících novodobé otroctví.

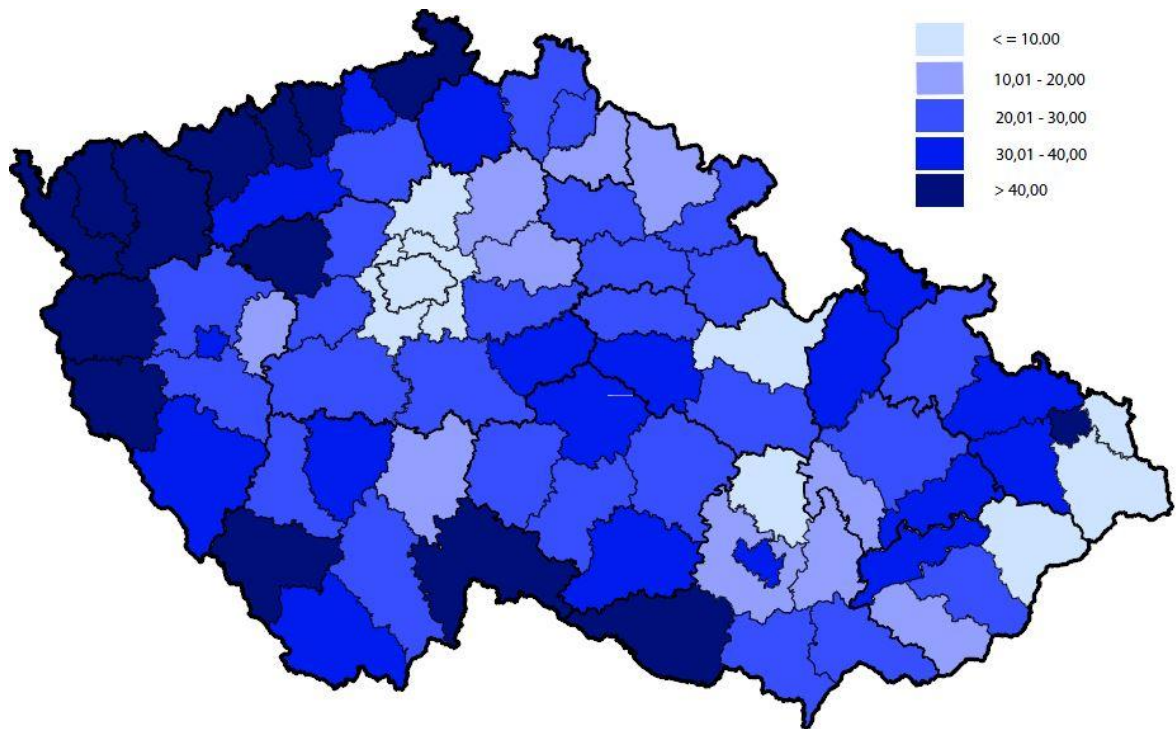
Uvnitř vietnamské komunity je značně rozšířeno profitování vlivných zájmových skupin prostřednictvím zprostředkovatelských agentur, které za nemalou úplatu nabízí krajanům služby tlumočení, vyřizování prodloužení pobytu a dalších agend, s nimiž by si Vietnamci často bez jakýchkoliv znalostí českého jazyka a práva jen stěží poradili. [5]

Ačkoliv se markantní podíl občanů vietnamské národnosti i po mnoha letech neztotožnil s českým prostředím, situace jejich dětí, z nichž mnohé se v České republice již narodily, je nezdívadla kdy opačná. Takzvané „banánové děti“⁹, jak se sama někdy označuje vietnamská mládež, se zde díky školní docházce a úzkému kontaktu se svými českými vrstevníky integrovala natolik, že jim často činí potíže komunikovat v rodném jazyce, českou historii a kulturu znají lépe než svoji národní. Mezigenerační rozdíly začíná již v současnosti vzbuzovat uvnitř vietnamské komunity mnoho složitých otázek, poněvadž bude-li současný trend pokračovat, bude jeho logickým důsledkem postupná, avšak značná transformace a štěpení komunity jako takové. [2, 4, 27]

---

⁸ Švarcsystém je v ČR označení pro zákoníkem práce výslovně zakázaný způsob podnikání, s nímž poprvé přišel v roce 1990 podnikatel Miroslav Švarc. Systém spočívá ve formálním najímání podnikajících fyzických osob (OSVČ) na běžné pracovní činnosti a se všemi aspekty běžného pracovní-právního vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem (např. kontrola docházky, povinná pracovní doba, aj.). Tedy nikoliv najímání OSVČ dodavatelským způsobem. Zaměstnavatel tímto způsobem ušetří vlastní náklady na daňových odvodech za zaměstnance, jelikož za OSVČ nemusí platit sociální, ani zdravotní pojištění. OSVČ také nemají ze zákona nárok na placenou dovolenou, pracovní pomůcky ani na přestávku na oběd. V případě ukončení spolupráce nemají nárok na odstupné.

⁹ Přirovnáním k banánu, který má žlutou slupku, pod níž je bílý, vyjadřují metaforicky někteří, především mladí Vietnamci, vlastní národnostní, kulturní, jazykovou a další identické rozpolcenosti.

Obr. 8 Mapa rozložení Vietnamců na území ČR a jejich podíl na celkové populaci (v %).
[65]

5.4 Rusové

Ruská komunita patří k nejvzdělanější národnostní menšině na českém území. Dle dosud zjištěných informací tvoří rusové v mnoha ohledech velmi specifickou skupinu cizinců, vykazující rysy v mnohých aspektech velmi se lišících od jiných národnostních skupin, včetně ruskojazyčných¹⁰. [4, 28]

Důvody poměrně značného mezinárodního pohybu občanů Ruska, jakož i občanů dalších postsovětských republik vyplývají z dlouhodobě nelichotivých aspektů, mezi něž patří již poměrně vysoká a neustále vzrůstající kriminalita, nekvalitní či nedostupná zdravotní péče, špatné sociální zabezpečení občanů, nízké mzdy a nedostatek pracovních míst v těchto zemích. [5]

I přes rostoucí zisky z prodeje ropy a zemního plynu žije v dnešní ruské federaci bezmála 40% občanů pod hranicí chudoby, což přirozeně zvyšuje silné push motivační faktory vedoucí k mobilitě občanů.

¹⁰ Například cirkulační - pracovní migrace typická pro občany Ukrajiny se u Rusů projevuje v mnohem omezenější míře.

Ruské občany žijící v České republice charakterizuje na jednu stranu značná neznalost českého jazyka a na stranu druhou vysoká ekonomická aktivita, která se projevuje v podnikatelské i zaměstnanecké sféře. Obecně se jedná o movitou až velmi movitou vrstvu s prvky silných rodinných a sociálních vazeb uvnitř komunity. Ty se projevují vnitřní izolací od majoritní populace. Nejzřetelnější situace vyčleňování se z majoritní skupiny s náznaky etnicko-ekonomické (tj. zaměstnávání příslušníků stejné národnosti) a horizontální segregace (tj. populační koncentrace sídel a obydlí) je ve městě Karlovy Vary. [28]

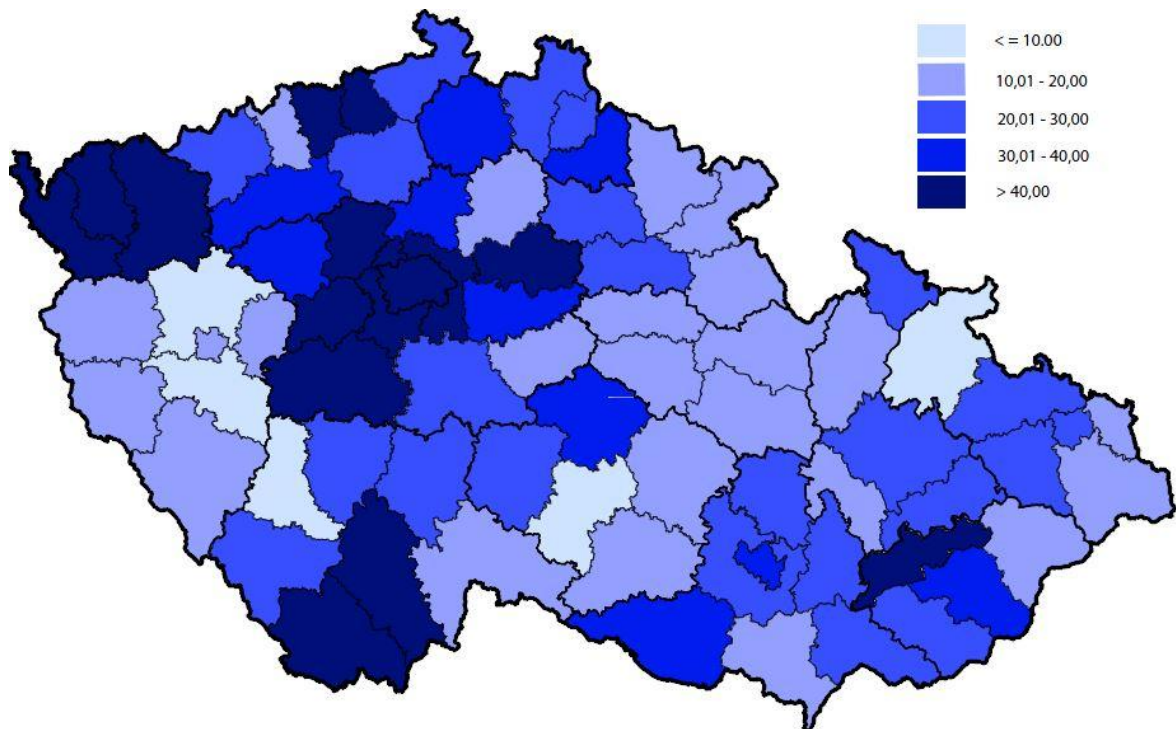
Samotné lázeňské město bývá někdy příznačně nazýváno jako „ruský ostrov v Česku“ Tuto skutečnost posiluje statut lázeňského města, jehož charakteristickou klientelu tvoří právě Rusové. Nutno podotknout, že v jiných městech České republiky také s vyšší koncentrací ruských občanů se výše popsané segregační aspekty v takové míře neprojevují.

Z dotazníkového šetření, jež bylo provedeno mezi ruskou komunitou, vyplynulo, že Rusové dlouhodobě pobývající v ČR mají obecně kladný vztah k občanům České republiky. Naopak z pohledu českých občanů převažují ve vztahu k Rusům spíše antipatie. [28]

Jako pravděpodobné příčiny značné antipatie mohou být jednak historické vazby a z nich pramenící negativistické postoje vůči Rusku (resp. Sovětskému svazu) spojené především s vpádem okupačních vojsk Varšavské smlouvy v roce 1969 a také prorůstání ruskojazyčných mafií v ČR po roce 1989. [28]

Obr. 9 Dvojazyčné česko-ruské značení lázeňských stezek v Karlových Varech. [68]

Obr. 10 Mapa rozložení Rusů na území ČR a jejich podíl na celkové populaci (v %). [65]

5.5 Muslimové

Muslimové v dnešní České republice, jakož i v historických českých zemích, nemají a neměli na rozdíl od mnoha jiných míst v Evropě prakticky žádnou tradici a jejich počet tak přirozeně není vysoký. Odhady hovoří o počtu více než 10 tisíců muslimů, z nichž se dle statistik ČSÚ z roku 2011 otevřeně hlásí k praktikování islámu 3085 osob¹¹. Nízkému počtu odpovídá také struktura českých muslimů¹², jenž je značně odlišná od zemí západní Evropy, především zemí bývalých koloniálních mocností, které v 50.- 70. letech 20. století využívaly přílivu cizinců jako zdroje levné pracovní síly při poválečné obnově ve svých zemích. [2]

Největší zastoupení mají muslimské komunity v Praze a Brně, do popředí se dostávají také komunity v Karlových Varech, Olomouci, Teplicích a Liberci. Tyto komunity vystupují také aktivně. Mezi nejvýraznější spolky patří Islámská nadace Brno, již se jako první poda-

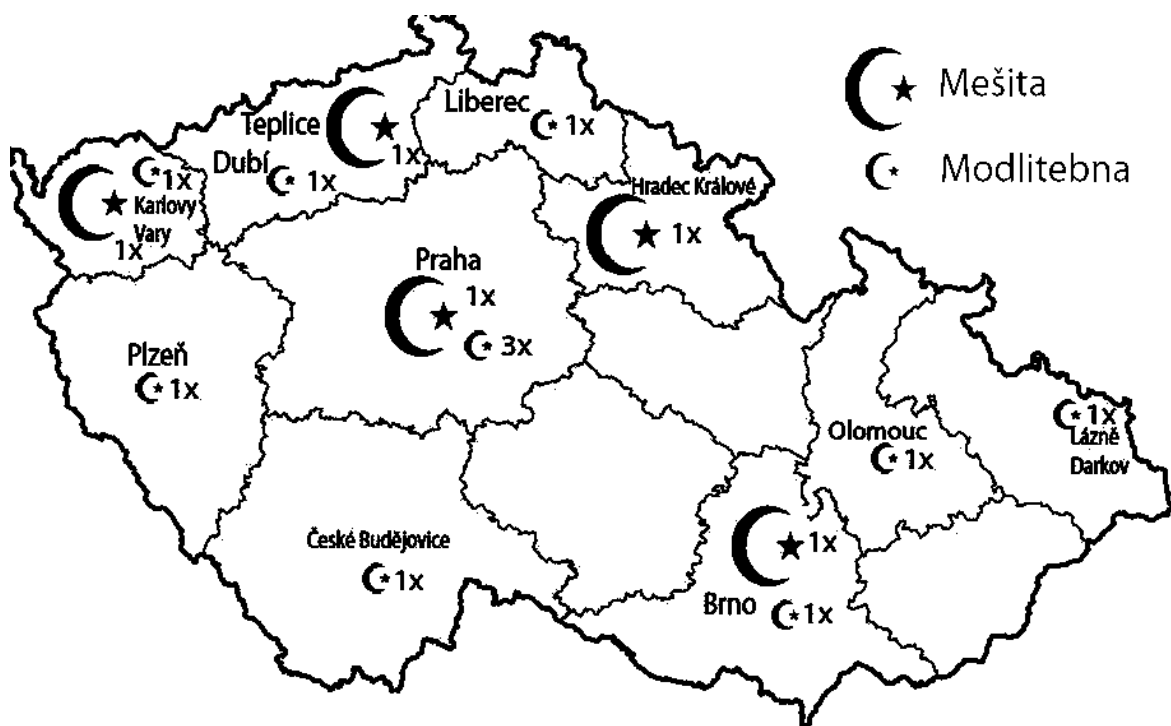
¹¹ Přitom při sčítání obyvatelstva v roce 2001 se k islámu přihlásilo 3700 osob. V ČR se tedy projevuje opačný trend, než v jiných státech Evropy, kde naopak muslimská populace neustále početně posiluje.

¹² V muslimské komunitě jsou významným podílem zastoupení čeští konvertité (přibližně 400 osob), ženy provdané za muslimy a obdivovatelé východních kultur a muslimských zemí, kteří islám po čase sami přijali.

řilo prosadit a realizovat stavbu mešity v ČR (v roce 1999), dále občanské sdružení Libertas Independent Agency (LIA) angažující se v setkáních, přednáškách a mediální prezentaci života muslimů, Islámská nadace v Praze zaštiťující Všeobecný svaz muslimských studentů v ČR a občanské sdružení Mozaiky Platform Dialog, jenž se snaží ve společnosti prosazovat mezináboženský kulturní dialog. [2, 29, 30]

Z tohoto výčtu vyplývá, že muslimská komunita je navzdory svému nízkému počtu společensky velmi aktivní a pokouší se o vylepšení předsudků a nelichotivého obrazu, jenž ve společnosti (minimálně v latentní podobě) vůči muslimům stále převládá.

Řada muslimů žije v ČR dočasně (např. zaměstnání, studium, apod.), a proto zde nevytváří příliš silné vazby. Naproti tomu lze v posledních letech pozorovat nárůst imigrantů z muslimských zemí, kteří se chtějí trvale usadit. Data o míře adaptace v českých podmínkách však dosud nejsou dostatečně relevantní.

Obr. 11 Přehled muslimských mešit a modliteben v ČR. [66]

6 VLIV PŘÍTOMNOSTI CIZINCŮ NA BEZPEČNOSTNÍ SITUACI ČESKÉ REPUBLIKY

V této kapitole bude upřena pozornost na rozsáhlé trestné činnosti páchané cizineckými organizovanými zločineckými skupinami v České republice. Po stručném vymezení charakteristik souvisejících s organizovaným zločinem budou v jednotlivých podkapitolách představeny etnické skupiny nejvýrazněji se podílející na jeho páchání, přičemž bylo vycházeno převážně z výročních zpráv Bezpečnostní informační služby (BIS) a Útvaru odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ), další informace byly doplněny z denního tisku a jiných veřejně dostupných zdrojů.

Samostatná podkapitola je pak ještě věnována tzv. klientskému systému, který je na organizovaný zločin nepřímo vázán.

6.1 Organizovaný zločin

Organizovaný zločin patří mezi nejnebezpečnější bezpečnostní hrozby nevojenského typu zasahující v globálním pojetí širokospektrálně do všech společenských vrstev.

Mezi charakteristické rysy zločineckých skupin patří mimo mezinárodního přesahu působnosti vysoká míra organizovanosti, profesionality a snaha o maximální transformaci ekonomických vlivů na vlivy mocenské s využitím jakýchkoliv, byť brutálních prostředků (např. nájemné vraždy, korupce, zastrašování, vydírání). Prostřednictvím takto upevněných vlivů je opětovně zajišťováno posilování a prohlubování finančních, mocenských a konkurenčních aktivit, cílených na transfer nelegálně utržených zisků do legálních oblastí podnikání (tzv. praní špinavých peněz) a infiltraci do orgánů moci výkonné, zákonodárné a soudní. [31]

Martin Cejp v publikaci *Organizovaný zločin v České republice* organizovaný zločin definuje jako: „*Opakující se (soustavné) páchání cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s vícestupňovou vertikální organizační strukturou), a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách).*“ [31]

Příslušníky jednotlivých skupin organizovaného zločinu pojí převážně stejný etnický či regionální původ, od něhož se také odvíjí strukturální charakter organizace s vlastními zákony, pravidly a prostředky.

Organizovaný zločin v České republice podle etnických a regionálních vazeb můžeme rozdělit na:

- ruskojazyčný
  - Rusové, Ukrajinci, Gruzínci, Arméni, Čečenci
- balkánský
  - příslušníci států bývalé Jugoslávie
- Asijský
  - Číňané, Vietnamci
- Albánský
  - Kosovci, Makedonci

Mezi nejčastější nelegální aktivity páchané organizovaným zločinem patří:

- obchod s narkotiky,
- obchod se zbraněmi,
- obchod se starožitnostmi, uměleckými díly a drahými kovy,
- nelegální migrace,
- kuplířství a prostituce,
- vydírání, zavražďování, korupce, kompromitace a výběr výpalného,
- krádeže aut.

Organizovaný zločin, jakož i další nelegální aktivity, jsou úzce spjaty s vnitřní uzavřeností jednotlivých komunit a spíše jen ojediněle se objevují případy vzájemné spolupráce mezi etniky. [31]

Činnost	Zapojené zločinecké skupiny									Odhadované výnosy (ročně v CZK)
	albánské	arabské	bulharské	české	nigerijské	rumunské	ruské	ukrajinské	vietnamské	
hospodářská kriminalita				X			X		X	desítky mld.
padělání platebních prostředků			X			X				miliony
padělání osobních dokladů	X	X							X	miliony
nelegální migrace	X	X		X	X			X	X	desítky mil.
obchod s lidmi					X			X		stovky mil.
kapesní krádeže			X	X		X				-
výroba a distribuce OPL	X				X				X	desítky mil.
poškození životního prostředí				X					X	desítky mil.
autokriminalita	X		X	X		X	X	X		miliardy

Obr. 12 Přehled hlavní trestné činnosti páchaný OZ a jejich odhadované roční výnosy. [50]

6.1.1 Ruskojazyčný organizovaný zločin

Bezpečnostní informační služba každoročně řadí ruskojazyčné skupiny k nejnebezpečnějším organizovaným zločineckým uskupením páchajících trestnou činností na českém území. Ruskojazyčné zločinecké skupiny jsou zpravidla úzce vázány ke svým mateřským organizacím v současné ruské federaci a ostatních státech bývalého Sovětského svazu. [32]

V posledním desetiletí byly zaznamenány aktivity spojené s přechodem části spektra ruský hovořících zločineckých skupin z ryze kriminálních (násilných a majetkových) sfér směrem k infiltraci do ekonomických a podnikatelských struktur legálního podnikání. [32, 33]

Každoročně jsou zaznamenány četné snahy ovlivňovat orgány veřejné, státní správy a samosprávy, jakož i další rozhodovací orgány skrze využití korupčního potenciálu, a to například při privatizacích podniků. Dále nacházejí pole působnosti zejména ve skupování a pronájmu luxusních nemovitostí nebo úvěrovém nebankovním sektoru. V těchto společnostech mnohdy figurují občané České republiky, případně trvale či dlouhodobě zde žijící cizinci, jež jsou využíváni jako fiktivní jednatelé či právní poradci. [32, 33]

V ČR se za nejvyšší autoritu mezi postsovětskými organizacemi považuje vor v zákoně (v překladu „legální zloděj“). Podle PČR jím byl občan arménského původu Andranik Soghojan, který je od roku 2010 až dosud nepravomocně odsouzen za údajné objednání a

organizaci vraždy jiného arménského podnikatele, čímž chtěl dle soudního spisu získat vliv nad skupinou Čečenců v Praze. Plánovaná vražda však skončila smrtí dvou nevinných lidí. V současnosti se dle dostupných zdrojů Andranik Soghojan vyskytuje v Arménii, kde se podle tamních médií podílí na organizování arménského podsvětí. [34, 35, 36]

I přes zmíněný odklon části rusky hovořícího podsvětí směrem k legálním obchodním aktivitám (které však mnohdy současně zastírají praní špinavých peněz) drží i nadále ruskojazyčné zločinecké organizace prim v českém podsvětí. [33, 37]

Mezi nejznámější dle etnické příslušnosti patří tyto ruskojazyčné skupiny:

- **Arménská**

- nelegální aktivity:

- násilné vymáhání pohledávek,
- vydírání,
- padělání peněz,
- nelegální migrace.

- legální činnost:

- soukromé bezpečnostní služby, ostraha majetku a ochrana osob,
- podnikání v oblasti dopravy a obchodu s pohonnými hmotami.

- **Čečenská**

- nelegální aktivity:

- nájemné vraždy,
- vydírání,
- leasingové podvody,
- obchod s drogami,
- nelegální migrace,
- majetková trestná činnost

- **Ukrajinská (Luhaňská brigáda, Kyjevská brigáda)**
  - nelegální aktivity:
    - vraždy,
    - únosy lidí,
    - obchod se zbraněmi,
    - prostituce
    - násilné vymáhání dluhů a výpalného,
    - profitování na ukrajinských dělnících.
  - legální aktivity:
    - zprostředkovatelské (klientské) pracovní agentury pro ukrajinské dělníky

[37]

6.1.2 Asijský organizovaný zločin

Asijský organizovaný zločin v České republice reprezentují především skupiny čínských a vietnamských etnik. Tyto organizované zločinné organizace jsou aktivní v oblastech vydírání, výběru výpalného, organizaci nelegální migrace, celními a daňovými úniky, paděláním, pozměňováním a falšováním dokumentů. V souvislosti s některými skupinami existuje také podezření z obchodování se zbraněmi. [32]

V posledních letech jsou PČR stále častěji odhaleny velmi sofistikované velkopěstírnny rostlin konopí s vysokým podílem obsahu psychoaktivní látky tetrahydrocannabinolu (THC), přibývá rovněž odhalení výroby tzv. tvrdých drog, nejčastěji pervitinu.

Legalizaci výnosů z trestné činnosti Asiaté nejčastěji provádí prostřednictvím vyvážení peněz do zahraničí a jejich opětovným příjmem do České republiky, kde jsou poté investovány do legálního podnikatelského sektoru, hojně v oblasti nemovitostí, výroby i služeb. [32, 33]

Výrazná koncentrace nelegálních aktivit, u nichž je předpoklad snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti, zůstává uvnitř asijských tržnic (např. SAPA v Praze), kde jsou bezpečnostními složkami státu každoročně zaznamenány netransparentní toky finančních prostředků. [32]

Uvnitř samotné asijské komunity se často vyskytuje násilná trestná činnost zaměřená na provozovatele večerek a trhovce. Ti jsou pod pohrůzkami nuceni odvádět až 40% svých

zisků organizovaným skupinám za tzv. ochranu. V opačném případě se musí potýkat s vykonavači, tj. skupinou speciálně vycvičených vojáků BO DOI. Ti jsou vázáni k jednotlivým organizacím, pro něž zajišťují vymáhání a dodržování nepsaných pravidel uvnitř vietnamské komunity, a to formou fyzického násilí, vyhrožování, únosy, vydíráním, a podobně. [38]

6.1.3 Balkánský a Turecký organizovaný zločin

V České republice patří mezi nejaktivnější zločinecké organizace pocházející z Balkánu především etničtí Albánci, k jejichž oblasti zájmu patří obchod s omamnými a psychotropními látkami, v menší míře i padělání a pozměňování dokladů, nelegální migrace, zprostředkování účelových sňatků, aj.. Zisky z trestné činnosti se pak dále snaží „vyčistit“ prostřednictvím legálního podnikání v oblasti hazardních her, kasin, popřípadě investicemi do nemovitostí. [31, 32, 33]

Bezpečnostní informační služba v několika výročních zprávách poukazuje na vazby osob albánského podsvětí v ČR s významnými příslušníky bezpečnostních složek a představitelů státních správ v zemích balkánského regionu. [32]

Distribucí a prodejem omamných a psychotropních látek se lokálně zabývají také občané Turecka. U těchto osob navíc existuje podezření na vazby k tureckým radikálním hnutím rozštěpené Strany kurdských pracujících (PKK). V rámci trestné činnosti jsou často narkotika měněna za výbušniny, zbraně a střelivo. [33]

6.2 Klientský systém

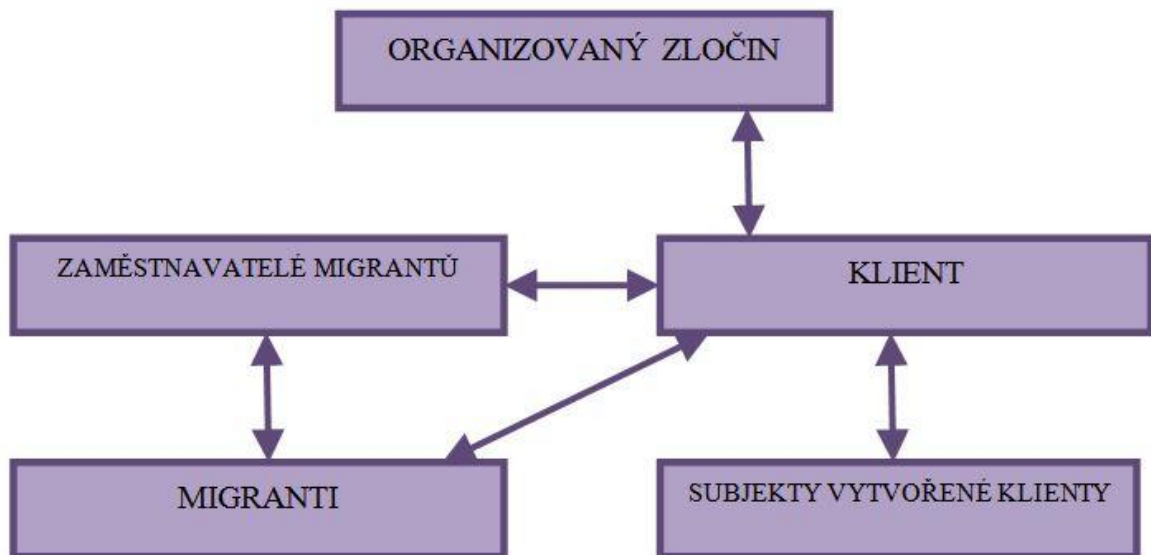
Klientský systém je specifickou ukázkou nepřímého propojení kvazi-legálních aktivit cizineckých etnik v České republice. Nejčastěji se uplatňuje na občanech zemí bývalého Sovětského svazu, v menších obměnách také mezi vietnamskou komunitou. Uspořádání a vazby tzv. klientského systému jsou názorně demonstrovány na obrázku 13.

Klientský systém je uspořádán hierarchicky ve dvou stupních, kde první stupeň tvoří klient a subjekty jím vytvořené - zpravidla firmy s nejasnou strukturou či obtížně dohledatelnými vlastníky. Ty obvykle slouží k odvodu nelegálně utržených zisků, které se vrací zpět ke klientovi. Ten z nich uhradí poplatky za ochranu, půjčky a jiné služby subjektům organizovaného zločinu. Další vazbu tvoří vztah mezi klientem a zaměstnavateli. Klient je zprostředkovatelem práce pro migranty a dle poptávky zaměstnavatelů jim dodává přísluš-

ný počet levné pracovní síly. Za odvedenou práci migrantů inkasuje od firem příjem, z něhož vyplácí migrantům mzdy (přibližně 55-80% hodinové mzdy), hradí jim ubytování, sociální a zdravotní pojištění, zajišťuje tlumočnické služby, legalizuje pobyt apod. [5]

Čeští podnikatelé často uvádí, že jim tato „externizace“ služeb vyhovuje a přináší značné snížení nákladů na poplatcích za pojistné, daních za zaměstnance, aj.. [5]

Samotní migranti bývají často rekrutováni přímo v zemi svého původu, případně po příjezdu do ČR. Mnoho z nich se stává na klientovi natolik existenčně závislými, že prakticky nemají možnost se z jeho vlivu vymanit a žijí v podmínkách zastrasování, vydírání, často bez osobních dokladů, a tím také bez možnosti se ze své vůle vrátit domů.

Obr. 13 Schéma klientského systému v České republice. [5]

7 REÁLNÁ BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA VYPLÝVAJÍCÍ Z PŘÍTOMNOSTI CIZINCŮ V ČR A JEJICH PŘÍČINY

Identifikace bezpečnostních rizik představuje interpretaci potenciálních jevů či událostí, u nichž existuje pravděpodobnost, že mohou za jistých okolností nastat a jejichž důsledky by mohly vést k nežádoucí změně předpokládaného resp. žádoucího stavu či vývoje událostí, a to buď přímo, skrytě (latentní rizika) či jako jev doprovodný k jiné události (souvztažná rizika).

V následujících podkapitolách budou představena bezpečnostní rizika, která by mohla (některou z výše uvedených forem) vyplývat či souviset s přítomností cizinců na našem území. Úvodem je vhodné ještě dodat, že jednotlivá rizika se nevyklučují, ba naopak mohou mít vzájemně podpůrný, souvztažný charakter, proto je třeba se na tuto problematiku dívat a chápat ji komplexně, tedy bez separace a omezení pouze do roviny bezpečnostní, politologické, sociologické, etnologické, atd.

7.1 Kulturní a náboženské konflikty

Většinová populace (téměř dvě třetiny) občanů České republiky se nehlásí k žádnému náboženskému vyznání. Z cizinců dlouhodobě pobývajících v ČR se hlásí největší počet osob k pravoslavnému křesťanství (převážně Rusky hovořící občané), které se v zásadě nijak výrazně neliší od v ČR nejrozšířenějšího křesťanství římsko-katolického. V oblasti rizik plynoucích z kulturních odlišností vyznavačů jednotlivých náboženství u nás dosud nebyly dlouhodobě a v plošné míře zaznamenány výraznější konflikty. [2]

Veřejné a politické diskuze, které v roce 2009 doprovázely záměr muslimské komunity vystavět v Brně druhou mešitu, byly z bezpečnostního hlediska relativně poklidného charakteru, avšak ukázala se patrná rezervovanost majoritní populace vůči muslimskému etniku.

Diskuze naposledy rozjítřil případ z března letošního roku, kdy učitelka v mateřské školce v Lišově na Budějovicku, konvertovala k islámu a začala chodit do zaměstnání s muslimskou pokrývkou hlavy (tzv. hidžábem). V anketě, která se objevila pod jedním z článků na zpravodajském serveru idnes.cz: se k otázce: „Vadilo by vám, kdyby učitelka vašeho dítěte vyznávala islám?“ se vyslovilo bezmála 31 tisíc čtenářů, z nichž přibližně 21 tisíc odpověděla kladně. [39]

Velmi obecně lze konstatovat, že v dnešním západním světě převládá po teroristických útocích z 11. září 2001 strach a negativismus ke všemu muslimskému (ve smyslu všichni muslimové jsou islámští radikálové), z čehož lze usuzovat, že by změna v kontextu kulturních a náboženských konfliktů a rizik s nimi spojených mohla nastat právě s masovějším přílivem muslimů do Česka.

Osvědčené metody a přístupy při řešení takových otázek je možné hledat v jiných zemích Evropy, kde muslimové žijí v početnějších komunitách (např. Francie, Německo, Rakousko, aj.).

V několika výročních zprávách o činnosti BIS se objevil nástin potenciální hrozby spojený s některými kavkazskými organizovanými zločineckými skupinami v ČR, u jejichž příslušníků je reálné riziko inklinace k radikálním formám náboženství. Tato zločinná seskupení se v ČR vyznačují značnou brutalitou a krutostí při prosazování svých zájmů a nelze rovněž vyloučit případné snahy o radikalizující vliv na místní muslimskou komunitu. [32]

Ve vztahu k bezpečnostním rizikům převládá mezi většinou českých obyvatel názor, že cizinci představují spíše než-li hrozby kulturní (v nejširším pojetí) hrozby ekonomického, bezpečnostního, případně zdravotního charakteru. [40]

7.2 Rasová a národnostní segregace

Nálady a postoje české veřejnosti k cizincům dlouhodobě monitoruje Centrum pro výzkum veřejného mínění Akademie věd České republiky (CVVM). Ze závěrů jejich šetření mimo jiné vyplývá, že se čeští občané staví k přítomnosti cizinců spíše negativně, nicméně do jisté míry pragmaticky a tolerantně. Míra tolerance je podmíněna schopností a snahou cizinců ztotožnit se s českým prostředím, kulturou a jazykem. [40]

Lze se téměř s jistotou domnívat, že rasově a národnostně vyhraněné postoje zastává poměrně vysoké procento české populace, ovšem takové postoje mají z převážné většiny latentní charakter projevující se spíše předsudky a otažitostí vyplývající ze zažitých stereotypů a mnohdy nelichotivého obrazu etnických menšin v médiích - tj. podávané informace v médiích se obvykle týkají negativních jevů, kriminality a podobně.

Situace by se patrně změnila v případě větší kumulace negativních projevů (z jakýchkoliv příčin) vůči některé z národnostních minorit v konkrétním geografickém prostoru, jak se

tomu například stalo vůči tzv. nepřizpůsobivým občanům (převážně romského původu) v oblasti Šluknovského výběžku a dalších lokalitách na severu a západě Čech.

Geografické ukazatele však směřování k horizontální segregaci jiných etnik a národnostních menšin zatím nenaznačují (s výjimkou Prahy a Karlových Varů), kde je ovšem společné soužití majoritní a minoritní populace dlouhodobě a hluboce zakořeněné bez větších negativních projevů.

7.3 Politický populismus

Populismus cílí na základní lidské emoce vzbuzující v lidech strach (např. z imigrantů, narkomanů, homosexuálů, islámu atd.) a z něj plynoucí potřebu dosáhnout spravedlnosti a řádu s využitím razantních prostředků.

Ač je v nadpisu této podkapitoly populismus asociován se slovem politický, nejedná se o v pravém významu o politickou ideologii, neboť ty jsou charakterizovány (ať už více či méně) určitými, konkrétními řešeními tj. politickým programem. [41, 42]

Rouška politického uskupení, za níž se ultrapravicové organizace halí, je tak ve skutečnosti spíše nástrojem ke snaze získat širší podporu pro svá razantní řešení.

Mezi typické a rizikové projevy ultrapravicových skupin patří:

- nerespektování základních lidských práv,
- šíření propagandy mezi názorově snadněji ovlivnitelné občany,
- násilné a trestné činy páchané z rasové či etnické nenávisti,
- šíření strachu mezi skupinami lidí, proti nimž stojí jejich ideologie.

Ultrapravicový extremismus představuje v současnosti poměrně vysokou bezpečnostní hrozbu, a to i přesto, že v posledních dvou letech tato scéna vykazuje vyšší stagnaci ve svých aktivitách, než tomu bylo dříve. Tomu napomohla jednak vyšší aktivita represivních složek PČR a také rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (NSS) v roce 2010 o rozpuštění v ČR nejpočetnější organizace Dělnické strany sociální spravedlnosti (DSSS). Řada stoupců této organizace se poté rozměnila mezi menší či méně aktivní organizace nebo přestala být zcela nebo dočasně aktivní.

Ve zprávě MVČR O extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území české republiky se uvádí: *Pravicovou extremistickou scénu ovlivnily represe státních orgánů a osobní rozpory mezi vůdčími postavami z předchozích let. Proto nepředstavuje kompaktní celek s*

jediným cílem, ale spíše směsici myšlenkových proudů. Vztahy mezi jednotlivými skupinami byly často natolik komplikované, že předem vylučovaly hlubší spolupráci. Rovněž byla znatelná absence vůdčích, organizačně schopných osobností, které by se v rámci neonacistické scény těšily širokému uznání a byly by schopné využít stávajícího potenciálu a scénu jako celek opět zmobilizovat. [43, 44, 45]

7.4 Kriminalita cizinců

V roce 2009 dolehla globální ekonomická recese i na hospodářství České republiky a výrazně změnila tvář národního trhu práce. V témže roce vyšla v reakci na tuto skutečnost varovná zpráva Nejvyššího státního zastupitelství (NSZ), která upozorňovala na vyšší potenciál růstu kriminality cizinců pobývajících v České republice za účelem práce ať již legálně či nikoliv.

Frustrace nezaměstnaných cizinců může být jedním z počátečních stimulů jejich zapojení do sítí organizovaného zločinu, a to buď přímo - jako pachatelů trestné činnosti, tak i nepřímo - kdy se stávají oběťmi vykořisťování¹³. [5]

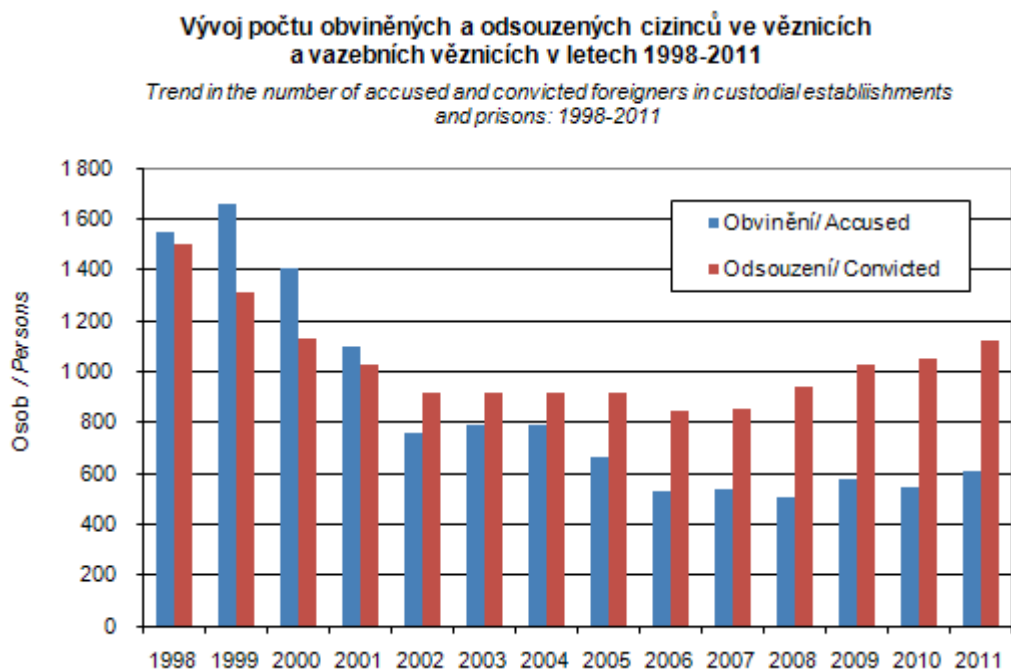
Největší koncentrace cizinců je již tradičně v Praze, Plzni, Brně, Ostravě a dalších velkých městech ČR. V hlavním městě bylo v roce 2012 trestné činnosti (do níž byly zapleteni cizinci) spácháno nejvíce - přes dva tisíce trestných činů z celkem asi 14 500, to znamená, že přibližně každý 7-8 trestný čin v Praze byl spáchán cizincem. [46]

Cizinci se mimo organizovaný zločin podílejí i na drobné kriminalitě, nejčastěji jsou to kapesní krádeže nebo prodeji drog. [46]

---

¹³ Viz kapitola 6.2 Klientický systém

Obr. 14 Počet obviněných a odsouzených cizinců v ČR v letech 1998-2011. [69]

Na obrázku je znázorněn vývoj počtu obviněných a odsouzených cizinců v letech 1999-2011. Zjevná je stagnace s mírně klesající tendencí mezi roky 2002-2007, pozvolný nárůst od roku 2008 může být důsledkem právě výše popsaných skutečností.

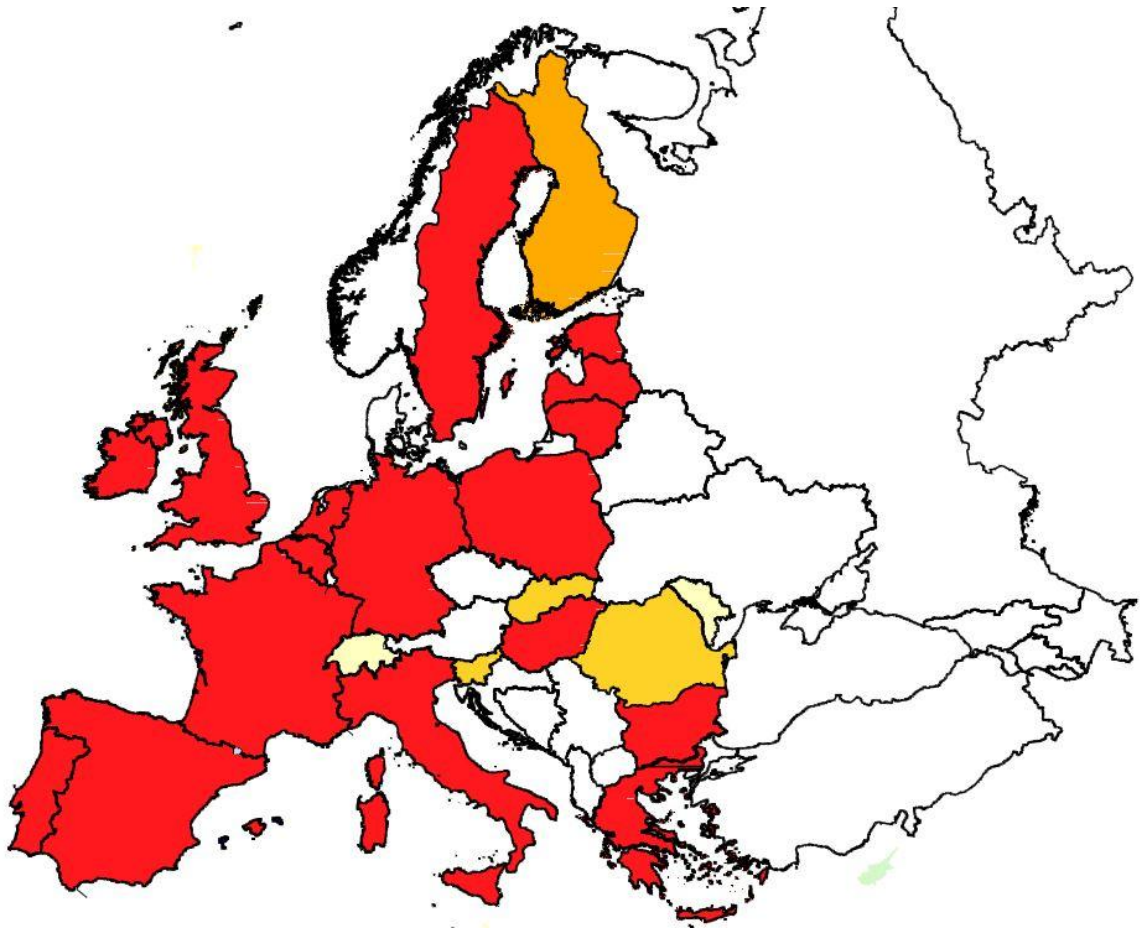
Z pohledu vývoje cizinecké kriminality bude jistě velmi zajímavá statistika roku 2013 - po novoroční prezidentské amnestii, kdy se předpokládá ještě výraznější nárůst kriminality, než tomu bylo v předešlých letech.

7.5 Teroristické hrozby

Terorismus můžeme obecně charakterizovat jako plánované, promyšlené a politicky či nábožensky motivované násilí zaměřené proti neúčastným osobám sloužící k dosažení vytčených cílů. Spolu s organizovaným zločinem, extremismem, integrací cizinců, ekologickými a hospodářskými riziky je jedním z nejzávažnějších bezpečnostních rizik současného světa, přičemž jeho hrozba je permanentně vysoká.

Skutečnost, že v České republice dosud nebyl spáchán teroristický útok vedený některou z mezinárodních teroristických organizací či některou z jejich buněk, neznamená, že neexistuje oprávněný důvod domnívat se, že se tomu ani v blízké budoucnosti nemůže stát.

V tomto případě však riziko nemusí být až natolik úzce vázáno k počtu ani charakteru etnických menšin v ČR, nýbrž spíše z plnění mezinárodních závazků vyplývajících ze členství České republiky v Severoatlantické alianci (NATO), Evropské unii (EU), účasti Armády ČR na zahraničních vojenských misích, též i ze zahraniční politiky ČR a EU, jakož i dalších faktorů.

Obr. 15 Uskutečněné a včasné odhalené teroristické útoky v EU v letech 2006-2012. [47]

Na obrázku jsou znázorněny členské státy EU. Červeně vybarvené jsou ty státy, v nichž v letech 2006-2012 byly uskutečněny teroristické útoky, nebo kde byly odhaleny ještě ve stádiu příprav. V zemích vybarvených žlutou barvou došlo ve stejném období k zatčení osob podezřelých ze zapojení do teroristických aktivit. [47]

7.6 Pronikání organizovaného zločinu do státní správy

Navzdory tomu, že se nejedná o nový fenomén, se v posledních letech o snahách pronikání organizovaného zločinu do státních struktur a samosprávy hovoří stále častěji. Problematika se objevuje ve výročních zprávách bezpečnostních složek státu a strategických bezpečnostních dokumentech ČR. V investigativní žurnalistice jsou rozkrývány vazby a napojení vlivných skupin a kontroverzních osob na politické, justiční a úřední činitele ve všech rozhodovacích stupních.

Tyto aspekty vyvolávají ve veřejném mínění stále větší nevoli a nedůvěru ve státní instituce a politickou reprezentaci, které nezřídka vedou (či mohou v budoucnu) vést k podpoře razantních řešení populistických a extremistických stran a hnutí.

Snahy skupin organizovaného zločinu jsou směřovány a cíleny především na:

- justici (např. kompromitování či zastrásování státních zástupců v průběhu trestního řízení),
- orgány činné v trestním řízení (např. ovlivňování rozhodování soudů nebo korupce v policejních sborech),
- rozhodovací orgány státní správy a místní samosprávy (např. úředníci rozhodující o zadávání veřejných zakázek, prodeji státního nebo obecního majetku, územním plánování apod.). [32]

8 STRATEGICKÉ NÁSTROJE STÁTNÍHO APARÁTU VE VZTAHU K BEZPEČNOSTNÍM HROZBÁM

Funkce státního aparátu ve vztahu k bezpečnostním hrozbám jsou hierarchicky rozděleny do třech úrovní.

Nejvýše postaveným orgánem na úrovni strategické je vláda ČR, která zadává věcně kompetentním ministerským resortům, zejména ministerstvu vnitra a ministerstvu zahraničních věcí (v některých oblastech také resortům práce a sociálních věcí, školství, spravedlnosti, zdravotnictví a kultury), úkoly k vytváření strategických bezpečnostních koncepcí.

Další úroveň tvoří útvary analytické, jejichž úkolem je monitoring aktuálních trendů, identifikace, analýza a vyhodnocení bezpečnostních rizik a hrozeb a jejich zpracování. Gestory analytické úrovně jsou věcně specializované odbory ministerských úřadů (např. Odbor azylové a migrační politiky MVČR, Odbor bezpečnostní politiky MVČR, MZV a jiné). Na analytické činnosti se výraznou mírou podílí také další státní instituce, a to specializovaná, mezioborová analyticko-výzkumná pracoviště (např. Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Centrum pro bezpečnostní a strategická studia, Středisko bezpečnostní politiky a jiné).

Na nejnižší úrovni stojí složky výkonné - operativní mající na starost realizaci a naplňování přijatých bezpečnostních strategií. Jsou jimi například: Služba cizinecké policie, Útvar pro odhalování organizovaného zločinu, Národní protidrogová centrála, Ředitelství služby cizinecké policie, Útvar odhalování korupce a finanční kriminality, jakož i další specializované útvary s celostátní působností a krajská ředitelství PČR.

V následujících podkapitolách se nachází přehled klíčových strategických bezpečnostních dokumentů ČR a stručné nastínění jejich obsahu.

8.1 Bezpečnostní strategie České republiky

Ministerstvo zahraničních věcí ČR ve spolupráci s Kanceláří prezidenta republiky, Parlamentem ČR, akademickou a komerční bezpečnostní komunitou navázala dokumentem Bezpečnostní strategie České republiky 2011 (dále též BS 2011) na předešlý strategický plán z roku 2003. Bezpečnostní strategie je spolu s tzv. Bílou knihou o obraně (v gesci Ministerstva obrany ČR) významným výchozím dokumentem bezpečnostní politiky ČR, z nichž vycházejí koncepty rámcových zadání k rozpracování podrobnějších strategií dalším resortům, resp. jejich specializovaným odborům a složkám.

Dokument BS 2011 v širším obecném kontextu vymezuje bezpečnostní prostředí, aktuální trendy a reálné bezpečnostní hrozby pro ČR, pokládá rámec preventivních opatření pro zajištění ochrany bezpečnostních zájmů ČR, a to jak v prostorovém vymezení území ČR, tak i v měřítku strategické spolupráce na mezinárodní úrovni vyplývající ze závazků a členství ČR v NATO, EU a OSN.

Jednou z uvedených hrozeb jsou Negativní aspekty mezinárodní migrace. V dokumentu se k této problematice uvádí: *Negativním jevem je zejména nelegální migrace a její možné důsledky, například napojení na organizovaný zločin. Pozitivní přínosy legální migrace pro kulturní, politický a ekonomický rozvoj společnosti může oslabit nedostatečná integrace přistěhovalců. Ta může být zdrojem sociálního napětí, které může ústit například v nežádoucí radikalizaci členů přistěhovaleckých komunit.* [48]

V oblasti prevence rizik plynoucích z přistěhovalectví a migrace se v dokumentu uvádí, že *ČR prosazuje ucelený a aktivní přístup k ekonomickému přínosu přistěhovalectví s ohledem na potřeby pracovního trhu. Integrace cizinců je na národní úrovni nadále řešena prostřednictvím koncepčního přístupu za účasti širokého spektra aktérů včetně nestátních organizací. ČR nadále usiluje o prolnutí cizineckých komunit a většinové společnosti a zajištění sociální a ekonomické soběstačnosti jednotlivých přistěhovalců.* [48]

Další zmíněné strategické bezpečnostní priority se týkají hrozeb terorismu, narušení kritické infrastruktury, přerušení dodávek strategických surovin nebo energie, boje proti korupci a kybernetických útoků. [48]

8.2 Koncepce integrace cizinců – Společné soužití v roce 2013

Dokument Postup při realizaci aktualizované Koncepce integrace cizinců - Společné soužití v roce 2013 byl vypracován ministerstvem vnitra ČR na základě usnesení vlády č. 6 ze dne 4. ledna 2012. Ke zpracování byly využity také podkladové materiály získané od jiných ministerstev a dalších věcně příslušných institucí a organizací.

Záměrem koncepce je definovat strategii ČR v oblasti integrace cizinců (především legálně pobývajících občanů třetích zemí) a navrhnout konkrétní opatření integrační politiky pro příslušné resorty.

Jako klíčové oblasti pro integraci cizinců jsou zmiňovány tyto čtyři oblasti:

- znalost českého jazyka,
- ekonomická a sociální soběstačnost,
- orientace cizinců ve společnosti,
- a vztahy mezi cizinci a majoritní populací.

Součástí předchozího usnesení vlády č. 55¹⁴ z roku 2003 byly jako projev zachování národní suverenity i po vstupu do EU v přílohové části usnesení vymezeny následující zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců:

- **Zásada 1** - Česká republika s ohledem na mezinárodní závazky, které pro ni vyplývají z členství v Evropské unii, důsledně prosazuje řídicí roli státu v oblasti migrace.
- **Zásada 2** - Migrační politika státu je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací.
- **Zásada 3** - Migrační politika státu je zaměřena na odstraňování všech forem nelegální migrace a jiných nelegálních aktivit a to jak opatřeními na poli mezinárodní spolupráce, tak i opatřeními národními.
- **Zásada 4** - Migrační politika státu neklade překážky legální migraci, a podporuje imigraci, která je pro stát a společnost v dlouhodobé perspektivě přínosná.
- **Zásada 5** - Realizace migrační politiky státu předpokládá široké zapojení nevládních a dalších organizací občanské společnosti.
- **Zásada 6** - Česká republika se spolupodílí na úsilí světového a evropského společenství na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a na odstraňování příčin těchto jevů. [49]

---

¹⁴ Usnesení vlády k účinnosti Konceptu integrace cizinců na území České republiky a další rozvoj této koncepce po vstupu České republiky do Evropské unie.

8.3 Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014

Koncepce boje proti organizovanému zločinu (dále též koncepce OZ) náleží do gesce odboru bezpečnostní politiky (MVČR), který se podílí spolu s Policií ČR, zpravodajskými službami a Institutem pro kriminologii a sociální prevenci rovněž na analytické činnosti. Dokument byl vypracován na základě usnesení vlády ČR č. 598 ze dne 10. 8. 2010.

Cílem koncepce OZ je formulace opatření k vytváření vhodných dlouhodobých podmínek pro práci veřejných orgánů v oblasti prevence, odhalování a postihování organizovaného zločinu na území ČR. Samotný dokument je pak členěn do následujících klíčových oblastí:

- Analýza a vyhodnocení současné situace v oblasti organizovaného zločinu na území ČR.
- Vymezení, kompetence a spolupráce strategických, analytických a specializovaných útvarů PČR¹⁵ na operativní úrovni při prevenci, odhalování a postihování organizovaného zločinu, včetně zajišťování výnosů z trestné činnosti.
- Zajištění prevence sociální a socializační, integrační, situační a při pomoci obětem trestné činnosti.
- Rozvoj zahraniční spolupráce (multilaterální i bilaterální).
- Vyhodnocení předchozí koncepce. [51]

Dnes ovšem největší hrozba organizovaného zločinu nespočívá v činnosti konkrétních zločineckých skupin, nýbrž v existenci nelegálních trhů, do kterých jsou různé (mezi sebou spolupracující či soupeřící) zločinecké skupiny zapojeny. To je mimo jiné patrné ze zkušeností, kdy nelegální aktivity pokračují i přes zatčení odpovědných osob jedné zločinecké skupiny v režii zločinecké skupiny jiné. [51]

V analytické části koncepce OZ je mezi očekávanými budoucími trendy uveden předpoklad budoucích možných snah OZ pronikat do oblastí energetiky a energetických zdrojů (např. ve fotovoltaiice, přepravě a zpracování zemního plynu, ropy), dopravy (např. ve

---

¹⁵ Útvar odhalování organizovaného zločinu, Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality a Národní protidrogová centrála za podpory Útvaru speciálních činností a Útvaru zvláštních činností) a Celní správy (odbory pátrání Generálního ředitelství cel a Celního ředitelství za podpory oddělení operativní dokumentace, Služby technické podpory a Služby operativní podpory).

výstavbě dopravní infrastruktury), zemědělství, potravinářství a informačních technologií (např. v internetové kriminalitě, analýze dat). [51]

8.4 Strategie České republiky pro boj proti terorismu Od r. 2013

Strategii České republiky pro boj proti terorismu od r. 2013 (dále též Strategie) zpracoval odbor bezpečnostní politiky MVČR na základě usnesení vlády č. 200 ze dne 20. 3. 2013.

Jedná se o dokument spíše obecného charakteru, jehož záměrem je seznámit jak spektrum odborné, tak i široké veřejnosti se základními principy, oblastmi, aktuálními trendy a slabými stranami bezpečnostního systému České republiky v boji proti teroristickým hrozbám na území České republiky. Obsahově je Strategie členěna do pěti částí, jimiž jsou:

- komunikace a spolupráce zainteresovaných subjektů v boji proti terorismu a zkvalitňování podmínek pro výkon jejich činnosti,
- ochrana obyvatelstva, kritické infrastruktury a dalších potenciálně zranitelných cílů,
- bezpečnostní výzkum, komunikace s veřejností a její vzdělávání v oblasti boje proti terorismu,
- prevence radikalizace ve společnosti a rekrutování do teroristických skupin a struktur,
- legislativní ukotvení problematiky a mezinárodně-smluvní závazky v boji proti terorismu. [47]

Zajímavou zmínkou v kapitole prevence radikalizace je varování před budoucí potenciální hrozbou náboženské či etnické radikalizace cizineckých skupin, jež má být přímo úměrná zvyšujícímu se počtu uzavřených národnostních komunit, které byly dosud formovány převážně z ekonomických důvodů. Jedním z preventivních opatření k předcházení této potenciální hrozby bylo zřízení styčných důstojníků pro menšiny (tj. policejních specialistů pro práci s menšinami) na všech krajských ředitelstvích od roku 2005. Jejich úkolem je zprostředkovávat komunikaci cizinců s Policií České republiky. Celkem tyto specializované expertní skupiny čítají přibližně 150 policistů v rámci celé ČR. [47]

Ve Strategii je rovněž vyzdvihována důležitost vzdělávání policistů v problematice práce s menšinami a cizinci, spolupráce s nevládním, neziskovým a akademickým sektorem a zaměstnávání cizinců či příslušníků národnostních menšin u PČR. [47]

8.5 Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2012 - 2015

Dokument Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2012 – 2015 byl vypracován na základě usnesení vlády ČR č. 282 ze dne 18. dubna 2012. Stejně jako u předchozích strategických dokumentů, byl i tento v kompetenci odboru bezpečnostní politiky MVČR.

Obsahově je strategie boje proti obchodování s lidmi situována do třech kapitol, z nichž stěžejní část tvoří tzv. 4 pilíře („4P“), jimiž jsou:

- prevence,
- podpora obětí,
- postih pachatelů
- a partnerství. [52]

Z vyhodnocení předchozího období let 2008 - 2011 vyplývá, že Česká republika je v oblasti nelegálního obchodování s lidmi spíše zemí cílovou a transitní, nežli zdrojovou, přičemž zemí cílovou je zejména pro občany Ukrajiny, Slovenska, Ruské federace, Vietnamu, Moldávie, Mongolska, Rumunska a Bulharska. Z afrického kontinentu pak přibýly případy podezření na spáchání trestné činnosti na občanech pocházejících z Nigérie. Nelichotivým faktem pak i nadále zůstává, že pro Velkou Británii, Itálii, Španělsko, Německo a Skandinávii je ČR považována za zemi zdrojovou. [52]

Významným nástrojem k řešení problematiky bylo vytvoření meziresortní koordinační skupiny (dále MKS) boje proti obchodování s lidmi v roce 2008. V čele MKS stojí ministr vnitra, který zastává roli národního koordinátora. Skupina plní funkci národního zpravodaje (tj. analyticko-koncepční činnost, sběr, předávání a interpretace informací a záměrů mezi zainteresovanými resorty aj.) a zároveň je také zastupujícím orgánem ČR při výměně informací na mezinárodní úrovni. [52]

9 PŘEDPOKLÁDANÝ VÝVOJ V EVROPĚ V LETECH 2013 - 2020

9.1 Prognostická metoda „scénáře budoucnosti“

Scénáře líčí pravděpodobný vývoj budoucích stavů na základě definovaných reálných souvislostí, jejichž základ tkví v historických či současných poznatcích. [1, 53]

Zmíněná pravděpodobnost je základním pilířem této, ale i všech ostatních interdisciplinárních metod vědeckého přístupu ke zkoumání budoucnosti (futurologie), neboť bez jejího podílu by o vědním přístupu nebylo možné hovořit¹⁶. Participace neurčitosti je pak přímo úměrná časovému horizontu prognózy a množství i charakteru proměnných, jejichž prostřednictvím je dynamika zkoumané oblasti více či méně rozdmýchána.

Úkolem scénářů je do jisté míry vyprovokovat čtenáře k přemýšlení, diskuzím a současně v nich podpořit vědomí, že budoucnost je stále otevřená, že její skutečná podoba leží v lidských rukách a závisí na schopnostech nás - současníků. [1, 53, 54]

Proto se také často můžeme setkat se scénáři velmi odstrašujícími, které jsou leckdy zaváděny až do krajností (např. vyhynutí lidské populace následkem hmyzem přenášených prudce se šířících infekčních chorob, apokalyptické přírodní katastrofy způsobené činností lidí či nárazem kosmických těles, budoucí nadvládu nad světem umělou inteligencí apod.).

Tyto scénáře mají za cíl zvýšit obecný zájem a mobilizovat širokou veřejnost k diskuzím a snahám zabránění takového možného vývoje. [1, 54]

---

¹⁶ Opakem vědeckého přístupu je například jasnovidectví, proroctví, věštba, apod.

Podle časového horizontu můžeme prognózy rozdělit na:

- **Krátkodobé**
  - zpravidla s výhledem do 1 roku. Slouží k přijetí okamžitých efektivních a bezodkladných konkrétních opatření.
- **Střednědobé**
  - v délce trvání 3 – 5 let. Používají se tam, kde situace vyžaduje delší časový úsek, jak pro analýzu, tak i pro prognózu.
- **Dlouhodobé**
  - v časovém rozpětí 5 - 10 let. Jejich hodnověrnost není primárním cílem. Slouží k vytváření dlouhodobých strategických plánů. Do procesu jejich vytváření je nezbytné zapojit výzkumné metody explanační¹⁷, prediktivní¹⁸ a ověřovací. [1]

Samotná realizace prognostických scénářů se pak skládá ze třech částí, jimiž jsou:

1. Příprava

- *definování a ohraničení zkoumané oblasti*

2. Tvorba

- *definování hybných sil (např. ekonomické, politické, sociální, technologické, atd.)*
- *definování událostí*
- *projektování hybných sil (analýza dopadů)*
- *příprava vyprávění (scénáře)*

3. Zpravodajství a užití

- *dokumentace*
- *důsledky alternativních scénářů pro politické rozhodování*
- *testování politik (tvorba politických strategií) [53]*

---

¹⁷ Explanace je metoda zaměřená na vysvětlování či logickou rekonstrukci zkoumaných jevů.

¹⁸ Prediktivní metoda vychází z empiricky zjištěných faktů, zákonitostí, hypotéz a teorií. Cílem predikce je komplexní vysvětlení stavu dané „objektivní reality“ vycházejícího z explanace.

9.2 Metodologie

Obecně se ukazují jako nejhodnotnější ty scénáře, které jsou tematicky jasně ohraničené a postihují pevně definovanou oblast výzkumu a vývoje trendů ovlivněných konkrétně indikovanými hybnými silami. [1, 53]

V bezpečnostních studiích se dnes můžeme setkat se dvěma ideovými proudy, a to tradičním, omezeným pouze na politicko-vojenskou bezpečnost, a rozšířeným zahrnujícím také oblasti ekonomické, společenské a environmentální bezpečnosti. [57]

V podmínkách bezpečnosti pro 21. století jsou rozšířené oblasti bezpečnostního výzkumu prakticky nezpochybnitelné, neboť tyto sféry se v globalizovaném světě stávají významnými hybateli spolupodílejícími se na získání, jakož i udržení převahy politické a vojenské.

Konspekt politické bezpečnosti slouží k tvorbě legitimizačních nástrojů pro udržení organizační stability a svrchovanosti států, jejich demokratických systémů a vládnutí. Ekonomická bezpečnost pak podporuje udržení státní moci prostřednictvím zajištění dostatečného životního standardu občanů. Bezpečnost společenská se zaměřuje na oblast udržitelnosti národně-identických, kulturních, jazykových, náboženských a dalších forem v podmínkách rozvoje státu. [57, 61]

Snahou tohoto scénáře je zachytit možný vliv negativních sociálních, etnických, politických a bezpečnostních faktorů na situaci v Evropě do roku 2020, přičemž jedněmi ze stěžejních východisek (hybnými silami) budou pokračování stárnutí současné demografické struktury na evropském kontinentu a jeho vliv na globální postavení Evropské unie vzhledem ke klíčovému geopolitickým hráčům.

Cílem scénáře je nastínit více či méně v budoucnu pravděpodobné trendy a přivést tak čtenáře k zamyšlení se nad osudem Evropy v kontextu politických a společenských změn, které je patrně budou doprovázet.

9.3 Scénář předpokládaného vývoje Evropy

Demografické stárnutí evropské populace v uplynulých třech dekáдах bylo i přes mnohá varování odborníky tématem často odsouvaným k okraji politických i společenských zájmů. Evropa prosperovala a s ekonomickým růstem přibývaly také politické možnosti, jak si podmanit voliče. Silně sociální Evropa se stala výkladní skříní lidského blahobytu, kontinentem s nejnižším počtem lidí žijících pod hranicí chudoby. Vše fungovalo bez

výraznějších obtíží, tedy až do doby, než se kolečka hospodářských motorů vlivem globální ekonomické recese zadřela.

Celá problematika je samozřejmě mnohem složitější, nicméně současná prohlubující se krize ekonomických a sociálních systémů v evropských státech je nepochybně do značné míry způsobena právě stárnutím a stagnací populačního přírůstku. Samospásné vyhlídky do budoucna lze jen těžko spatřit. Podle odhadů bude v roce 2020 devět z deseti narozených dětí pocházet z některé z tzv. rozvojových zemí.

S radikálním zvýšením porodnosti v Evropě nepočítají ani neoptimističtější prognostické scénáře, a tak budou muset evropské státy hledat jiné možnosti a nástroje k potlačení všech souvisejících důsledků, jež ovlivní v mnoha aspektech celý evropský kontinent pro příští generace.

Jedním z reálných, avšak politicky ne zcela populárních řešení, je navyšování věku odchodu do důchodu. Další možností je zvýšit evropskou produktivní populaci pomocí pracovních přistěhovalců z neevropských zemí. [58]

V současnosti žije ve státech EU přibližně 33,3 milionů cizinců, což představuje asi 6,6% jejich obyvatel. Cizinci se podílejí na celkovém přírůstku obyvatelstva zhruba 80%. I přesto demografové odhadují pokles počtu obyvatel EU o téměř 10 milionů do roku 2050. [8, 58]

Americký analytik Daniel Hamilton z Centra pro transatlantické vztahy Univerzity Johna Hopkinse ve studii pro American Chamber of Commerce konstatuje: „*Evropa potřebuje zdvojnásobit stávající imigraci, pokud chce zastavit úbytek populace, ztrojnásobit, pokud má udržet stávající počet obyvatel v produktivním věku, a zpětínásobit, pokud by měla udržet současný poměr mezi pracujícími a lidmi v důchodovém věku.*“ [59]

Tato čísla jsou vzhledem k současnému počtu cizinců skutečně vysoká. Obdobně se vyjádřil také například jeden z předních globálních stratégů Pankaj Ghemawat, podle něhož bude Evropa v nadcházejících dvaceti letech potřebovat k udržení globální konkurenceschopnosti 80 - 120 milionů imigrantů.

Přistoupíme-li na hypotézu, že se čelní evropští představitelé uchýlí k možnosti cílené podpory imigrace, vyvstane okamžitě protipól politických a sociálních rizik. Trhliny v koncepci multikulturalismu, jež jsou v západních zemích Evropy patrné již dnes (např. němečtí Turci, francouzští Arabové), se budou s přibývajícím počty cizinců ještě výrazněji

prohlubovat, což povede k další polarizaci vztahů mezi majoritní a menšinovou společností. Země střední a východní Evropy budou muset čelit ještě větším tlakům, neboť se v nich během čtyřicetiletého období bipolárního rozdělení světa utvořily silně homogenní společnosti, které na vysoký nárůst imigrace budou připraveny ještě mnohem méně.

Lze tedy očekávat, že společenská neochota přijmout cizince, spolu s nesnadnou asimilací samotných imigrantů ve zcela jiném kulturním prostředí, povede k posilování preferencí politických stran, jež budou proti přistěhovalectví programově zaměřeny. Za těchto okolností by patrně v některých zemích Evropy (např. Německo, Francie a Velká Británie) docházelo k nárůstu islamofobie, xenofobních a segregáčnických tendencí ve společnosti, jejichž důsledkem by se frustrované minoritní komunity ještě více izolovaly. Zde by pak hrozila inklinace jednotlivců nebo dokonce celých skupin k radikálním náboženským vyznáním a snahám je všemi prostředky prosazovat, což je jen malým krokem od organizování a páchání největší nevojenské hrozby příštích let, terorismu. [6, 7]

Otázky, odkud přilákat takové množství imigrantů, mají mnohá úskalí. Jedním z nich je již výše zmíněná hrozba eskalace napětí při soužití dvou a více zcela rozdílných kultur v těsné blízkosti. Evropa navíc nebude potřebovat imigranty pouze jako levnou pracovní sílu, nýbrž i vysoce kvalifikované a vzdělané pracovníky. V tomto ohledu EU dosud značně zaostává (1,7%) ve srovnání například s Austrálií, kde kvalifikovaná pracovní síla tvoří přibližně 9,9% populace imigrantů nebo Kanadou (7,3%). [59]

Jedním z primárních a do jisté míry bouří vzbuzujících témat politických diskuzí příštích let bude rozšiřování EU o balkánské země (Makedonie, Černá Hora, Srbsko, Albánie, Bosna a Hercegovina, Kosovo), Island a především Turecko. V případě balkánských zemí je otázkou spíše termín, kdy budou moci vstoupit do EU a jaká těmto zemím budou nastavena pravidla, respektive omezení potenciálu volného pohybu osob do bohatších jádrových států Unie. Ovšem u Turecka stále visí otazník, má-li být vůbec přijato. Silným motivačním faktorem k přijetí Turecka bude jeho vysoký ekonomický růst, jenž by mohl pomoci nastartovat hasnoucí evropskou ekonomiku. Další motivace tkví v možnosti posílení politického vlivu EU v oblasti Kaspického moře a Blízkého východu. Naproti tomu bude stát silná nevole klíčových evropských hráčů - Německa, Francie, ale i dalších zemí, které budou pravděpodobně usilovat spíše o jakési privilegované partnerství EU a Turecka, neboť to by se v případě přijetí stalo druhou nejlidnatější zemí Unie a při takovém mandátu by se jistě nespokojilo s okrajovou pozicí v Unii. V budoucnu tedy bude spíše záležet na

Turecku, zda-li se bude chtít spokojit s rolí strategického partnera, či si zvolí vlastní cestu posilování svého vlivu v regionu post Sovětských republik a Blízkého východu.

V oblasti konkurenceschopnosti Evropské unie k ostatním geopolitickým hráčům, to jest stále dominujícím Spojeným státům, nastupující Číně a rostoucí Indii, lze v nadcházejících letech očekávat urputné snahy o upevnění politického vlivu v Africe, která je v historickém kolonizačním kontextu k Evropě vázána kulturně i jazykově.

Mimo pozornost nezůstane ani Blízký východ a Jižní Amerika. Avšak právě africký kontinent by mohl v následujících desetiletích sehrát významnou roli cílených pracovních imigračních toků. To bude ovšem vyžadovat dlouhodobé soustavné úsilí a nemálo finančních prostředků pro podporu vzdělání a rozvoje strategické infrastruktury. [55, 56]

Vzhledem k rozpolcenosti zahraniční politiky EU je však otázkou, nakolik obtojí jednotlivé evropské země s Čínou, která má s Afrikou také vlastní záměry.

Rozpolcenost EU se dlouhodobě projevuje také v problematice nelegálních imigračních proudů. Jednotná azylová a imigrační politika prakticky neexistuje a navzdory tomu, že se čelní představitelé snaží dosáhnout jednotného konsenzu již řadu let, můžeme se domnívat, že i v nadcházejících letech zůstane situace neměnná a azylová a imigrační politika zůstane nadále v gesci jednotlivých unijních zemí. K většímu pokroku došlo v otázce ochrany vnějších hranic EU a od října roku 2013 by měl být spuštěn tzv. evropský dozorový systém (EUROSUR), jenž by měl s pomocí bezpilotních letounů, robotů a jiných technických opatření zajistit větší nepropustnost Evropské unie. [60]

Evropská unie (resp. národní státy) si v příštích letech bude muset téměř jistě stanovit jako jeden z primárních úkolů omezení nekontrolovatelné nelegální imigrace přes vnější hranice a naopak zvýšit svá úsilí v cíleně řízeném selektivním toku imigrantů podle potřeb jednotlivých unijních států tak, aby se ze současné imigrace nechtěné a nežádoucí stala imigrace potřebná, přínosná a především pak společensky, politicky, bezpečnostně a ekonomicky únosná.

10 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ: VZTAH OBČANŮ ČR K TRVALE NEBO DLOUHODOBĚ USEDLÝM CIZINCŮM NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY, MIGRACI OBYVATEL ZE TŘETÍCH ZEMÍ, MIGRACI V RÁMCI EVROPSKÉ UNIE A SUBJEKTIVNÍ POCIT BEZPEČÍ OBČANA V RÁMCI ČR A EU.

10.1 Metodologie výzkumu

Výzkumy veřejného mínění se v prognostice řadí spolu s veřejnou metodou Delphi, focus group a vozíčky (Charrette) mezi tzv. participativní metody. Jejich primárním posláním je zachycení postojů a preferencí široké nebo dle stanovených kvót profilované veřejnosti k určité problematice.

Cílem dotazníkového šetření, jež je součástí této diplomové práce, bylo získat co největší kvantitativní vzorek názorů občanů České republiky a dosáhnout tak dostatečně vysoké vypovídající hodnoty získaných dat. Dotazník¹⁹ byl realizován ve formě elektronického formuláře umístěného na internetu, což značně zjednodušilo zejména fázi sběru dat.

Za tímto účelem byly osloveny všechny fakulty Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, z nichž se do projektu přímo (rozesláním odkazu dotazníku na e-mailové adresy studentů) zapojily Fakulta technologická a Fakulta aplikované informatiky, dále bylo osloveno přibližně 150 vybraných studentů Fakulty mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze, na 1200 osob z asociací a firem PKB, proběhla také reklamní kampaň komerčního charakteru na sociální síti Facebook. Celkový počet oslovených respondentů je odhadován na zhruba 4-5 tisíc osob, z nichž dotazník vyplnilo 392 respondentů (250 mužů, tj. 64% a 142 žen, tj. 36%).

Věková struktura odpovídá charakteru výše zmíněných forem využitých k šíření dotazníku. Nejvíce odpovědí - 49% bylo zaznamenáno od respondentů ve věku 18 - 25 let, dále 26 - 35 let - 24%, 36 - 50 let - 16%, 51 - 65 let - 8% a 66 a více - 3%.

---

¹⁹ Celý dotazník se nachází v příloze P1. Kompletní výsledky v grafické podobě jsou vloženy v příloze P2.

Podobně tomu bylo také u nejvyššího dosaženého vzdělání, kde 51% respondentů uvedlo vysokoškolské, 38% středoškolské, 7% vyučen s maturitou, 3% vyučen a 1% základní vzdělání.

10.2 Výsledky a hodnocení

V sympatiích mezi nejpočetněji zastoupenými národnostními menšinami v České republice zcela jednoznačně zvítězili Slováci, a to s výrazným odstupem před druhými Němci a třetími Poláky. Poněkud překvapivější je však umístění ve druhé polovině žebříčku popularity, v němž se občané Vietnamu umístili před rusky hovořícími národnostmi, předposledními Ukrajinci a o nemnoho méně sympatickými posledními Rusy.

Tyto výsledky mohou směřovat k mnoha odlišným závěrům, jež by vyžadovaly samostatné a podrobnější zkoumání. S více či méně jistou mírou pravděpodobnosti lze ze získaných dat pouze dedukovat některé z možných příčin například:

1. Občané Slovenska jsou nám i po rozdělení republik stále nejbližším národem.
2. Vztahy Čechů k občanům německé a polské národnosti jsou dlouhodobě na stabilní a veskrze pozitivní úrovni.
3. U vietnamské komunity se od počátku 90. let daří zvyšovat úroveň asimilace v českém prostředí, čímž se zlepšuje její celkový obraz u české veřejnosti.
4. Antipatie k rusky hovořícím národnostním menšinám jsou částečně pozůstatkem z éry komunistického režimu a někdejšího politicko-vojenského vlivu Sovětského svazu na Československo.
5. Rusky hovořící občané jsou majoritní populací v ČR viděni stereotypním pohledem (např. Rusové = organizovaný zločin), jenž spolu s vnitrokomunitní uzavřeností a neochotou užívat český jazyk vrhá nelichotivý stín na celou komunitu.

U otázky, v níž respondenti vyjadřovali svůj postoj k důležitosti přizpůsobení se cizinců životnímu stylu a právnímu řádu ČR, odpověděla drtivá většina (94%) dotázaných „Ano“, což jasně svědčí o tom, že podle občanů je míra pokojného soužití jednoznačně závislá na míře asimilace cizinců ve společnosti.

Dvě třetiny dotazovaných občanů rovněž považuje za nezbytnou podmínku úspěšného složení jazykových zkoušek pro cizince žádající o povolení k trvalému pobytu v ČR. V tomto smyslu se tedy ukazuje platnost současné vyhlášky č. 348/2008 Sb. jako nanejvýš vhodná a přínosná.

Ve vztahu k občanům jiných národností a občanům jiné barvy pleti respondenti v obou případech shodně (63%) uvedli (spíše či zcela) tolerantní postoj. Poněkud kritičtěji však ve stejných otázkách hodnotili postoj celé veřejnosti (některou z možností pozitivní tolerance národnostních menšin uvedlo 40% a k občanům jiné barvy pleti pouze 31% respondentů).

Z výzkumu dále vyplývá, že k současnému poměrně vysokému počtu²⁰ cizinců v ČR se česká veřejnost staví spíše negativně (39%) či neutrálně bez jasného názorového stanoviska (36%). Jelikož žádná z uvedených odpovědí v této otázce jasně nedominovala, lze se domnívat, že současná situace je občany vnímána stále jako únosná.

V obecném širším pohledu můžeme nynější stav hodnotit nízkým rizikem možnosti bezprostředního výskytu rasově segregáčnických či jiných závažnějších bezpečnostních hrozeb. Nicméně bude nadále velmi důležité zachovat obezřetnost, jelikož zmíněná únosnost nestojí na zcela pevných základech, neboť 55% respondentů vyjádřilo své znepokojení z případného dalšího vzrůstu počtu cizinců na území našeho státu.

Vrtkavost relativně bezpečného současného stavu vyplývá také z výsledků dalších anketních otázek, v nichž se 71% dotazovaných domnívá, že existuje přímá koherence mezi vyšším počtem cizinců ze třetích zemí a možnými negativními důsledky na vnitřní bezpečnost státu. Podle 66% účastníků mohou v budoucnu bezpečnost v Evropské unii ovlivnit také konfliktní situace v Severní Africe či na Blízkém východě.

Chceme-li výše zmíněné poznatky aplikovat čistě do oblasti průmyslu komerční bezpečnosti, můžeme se domnívat, že s předpokládaným budoucím růstem počtu cizinců na území našeho státu, jakož i v okolních zemích, bude patrně jedním z přirozených reflexů občanů ČR potřeba lépe zabezpečit svůj život a majetek, neboť se řada respondentů vyjádřila tak, že se zvýšeným počtem cizinců se bude obávat nárůstu kriminality.

Více než dvě třetiny (68%) respondentů se shodlo na tom, že by se měl stát otázkami imigrace a integrace cizinců v ČR aktivně zabývat. Podle 59% účastníků dotazníkového šetření by si Česká republika měla taktéž zachovat národní suverenitu v oblasti imigrační, azylové a integrační politiky.

---

²⁰ Srovnávacím měřítkem byl počet cizinců v zemích tzv. Visegrádské skupiny (tj. Česku, Slovensku, Polsku a Maďarsku). V České republice je dle statistik mnohonásobně vyšší počet cizinců než v těchto zemích.

Jednou z možných variant aktivního přístupu je účelové řízení migrace (též selektivní migrace), kdy stát rozhoduje o udělení dlouhodobého nebo trvalého pobytu cizincům ze třetích zemí v ČR například podle potřeb a poptávky na trhu práce. K zavedení takového opatření se kladným postojem vyjádřilo 57% dotazovaných občanů. Zcela jasnou podporu (93%) mezi účastníky šetření si získala návratová politika (tj. vyhoštění do země původu) cizinců odsouzených za páčání trestné činnosti.

11 RÁMCOVÝ NÁVRH OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ BEZPEČNOSTI ČESKÉ REPUBLIKY

Cílem závěrečné kapitoly je rámcově postihnout oblasti, jež mohou být z hlediska imigrace a integrace cizinců v nadcházejících letech pro Českou republiku přínosné.

Návrhy vycházejí z poznatků, jež byly z převážné většiny podrobněji popsány v některých z předchozích kapitol.

1. Formování strategických bilaterálních vztahů v oblasti migrace

- Strategická spolupráce by měla být orientována zejména na země s velkým budoucím imigračním potenciálem, tj. například Čína, Indie, Jižní Amerika, Afrika, Rusko, Ukrajina.

2. Depolitizace rozhodovacích procesů

- Přenesení rozhodovacích pravomocí na státní správu a samosprávu zvýší eliminační schopnost čelit možnosti budoucího vzestupu jednoúčelových populistických a radikálních politických hnutí.
- Samostatné správní úřední orgány na úrovních krajů mohou lépe reflektovat aktuální potřeby trhu práce a vzhledem ke znalosti místních podmínek (např. absorpčních lokálních schopností) mohou také „citlivěji“ řídit rozsah a složení imigračních toků.

3. Zpřísnění činnosti zprostředkovatelských agentur

- K eliminaci vlivu organizovaného zločinu, na nějž je současný tzv. klientský systém prostřednictvím zprostředkovatelských pracovních agentur napojen, bude zapotřebí mimo strategických záměrů vlády především úzké koordinace mezi sofistikovanými represivními složkami státu při jeho odhalování.

4. Ukončení pobytu a vyhoštění

- Současná právní úprava zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců by měla být novelizována o ohlašovací povinnost cizinců příslušnému správnímu úřadu při ukončení pobytu nebo k datu vypršení vízové platnosti.
- K dalšímu opatření patří rozvoj a podpora mezinárodní justiční spolupráce v oblasti extradičního práva, tj. mezinárodního vydávání osob pro účely trestního řízení. Zde však bude velmi důležité vždy objektivně posuzovat všechny skutečnosti, a to zejména v případě osob, jimž by po vydání mohlo hrozit například politicky motivované pronásledování.

5. Selektivní migrace, podpora vzdělání, vědy a výzkumu

- Je bezpochyby, že u občanů z kulturně, nábožensky a společensky blízkých zemí (např. Slovenska, Polska, apod.) lze úspěšné asimilace v majoritní společnosti dosáhnout daleko snáze, než-li u imigrantů ze zcela odlišného prostředí. Lze se taktéž domnívat, že tomu tak bude i u vysoce vzdělaných zahraničních pracovníků (zde i bez ohledu na zdrojovou zemi). Česká republika by proto měla zvyšovat svůj potenciál v oblasti vzdělání, vědy a výzkumu a finančně podporovat příchod vzdělaných zahraničních pracovníků a jejich rodin. Investice do těchto oblastí může současně působit jako stimulační faktor pro české vysoce vzdělané a kvalifikované občany, kteří odchází do zahraničí motivováni vyššími výdělky.

6. Podpora návratu českých emigrantů ze zahraničí

- Vláda ČR by měla začít věnovat větší úsilí v podpoře a motivaci návratu českých emigrantů ze zahraničí a jejich potomků. Integrace těchto občanů je stejně jako v předchozích popsanych případech mnohem snazší. Pozornost by mohla být upřena například k černobylské oblasti, Zakarpatské Ukrajině, Kazachstánu, Rumunsku, Moldávii a dalším zemím, v nichž žijí početné menšiny hlásící se k českému původu.

ZÁVĚR

Diplomová práce pojímá významnou šíři problematiky migrace a integrace cizinců, jež se interdisciplinárně prolíná mnoha společensko-vědními obory od historie, práva, demografie, sociologie, politologie, kriminologie až k bezpečnostní futurologii.

Primární oblastí zkoumání byly již dnes pozorovatelné převážně negativní doprovodné jevy a jejich důsledky pro budoucí vývoj při předpokládaném nárůstu imigrantů v České republice a Evropské unii. Struktura práce koresponduje se zvoleným postupem a přístupy k jejímu řešení, které jsou níže stručně uvedeny.

V úvodních kapitolách byla popsána obecná východiska a základní často se vyskytující pojmy, jakož i nejčastější důvody a faktory ovlivňující lidskou migraci, jež mají čtenáři poskytnout elementární informace ke snadnějšímu porozumění jejich významu v dalších částech práce.

Účel následujících kapitol tkví v poznání, že ke zkoumání a definování povahy současných a předpovědi budoucích jevů je vhodné hledat analogie v historických souvislostech. Exkursu do dějin migrace byly věnovány tři samostatné části, jež byly odděleny významnými milníky, tj. obdobím do konce 2. světové války, vývoji v letech 1945-1989 a od roku 1989 po současnost, na něž pak nepřímo navazuje pátá kapitola obsahující hlubší charakteristiky v současnosti nejpočetnějších národnostních menšin v České republice.

Rozměr migračních toků byl v každé z výše zmíněných etap velmi rozličný. Můžeme z něj však vyvodit několik zobecněných tezí. Migrace a demografie v Evropě byla nejvýrazněji poznamenána oběma světovými válkami, při nichž došlo nejprve ke značným populačním úbytkům, jež se v poválečných obdobích euforicky opět pozvolna dorovnávaly. Zásadním mezníkem bylo bipolární rozdělení světa po druhé světové válce, kdy se země tzv. východního bloku pod politickou nadvládou Sovětského svazu takřikajíc migračně utěsnily, čímž se během následujících čtyřiceti let vytvořily silně homogenní a jednolitě národnostní společnosti s jednostrannými emigračními tendencemi. Ve státech západní Evropy ve stejném období probíhaly silné imigrační proudy levné pracovní síly převážně z bývalých koloniálních zemí afrického kontinentu, Turecka a Blízkého východu. Tito tzv. gastarbeitři se však navzdory prvoplánům nevraceli do zemí původu a v cílových zemích se usazovali. V obou bipolaritách docházelo bez ohledu na politické zřízení shodně od konce 70. let 20. století k postupnému populačnímu úbytku, který i po pádu železné opony v roce 1989 klesal až k dnešním téměř nulovým hodnotám. Samostatná Česká republika se v

průběhu 90. let minulého století vyvinula ze země tranzitní v zemi cílovou. V současnosti zde žije přibližně 430 tisíc legálně pobývajících cizinců a přibližně stejný odhadovaný počet nelegálně pobývajících cizinců.

Se zvýšenými přílivy imigrantů do České republiky přicházely nezbytné změny právních úprav, jejichž nynější obrys je stručně nastíněn v další části diplomové práce. Současná právní úprava vstupu a pobytu cizinců na našem území odpovídá právním úpravám v jiných zemích Evropy, nicméně jak je již v práci zdůrazněno, chybí zde nástroj, který by pasivně potlačoval ilegální pobyty, neboť dosud neexistuje evidence a kontrola, zda-li cizinec po vypršení doby povoleného pobytu prokazatelně opustil území českého státu.

V kapitole, v níž byl analyzován vliv přítomnosti cizinců na bezpečnostní situaci v České republice, bylo vycházeno převážně z pramenů výročních zpráv o činnosti národních bezpečnostních složek (BIS, ÚOOZ). Zde můžeme konstatovat, že cizinecké komunity tvoří páteř současného organizovaného zločinu v České republice a v mnoha aspektech zásadním způsobem ovlivňují demokratické a bezpečnostní prostředí v naší zemi. Vyznačují se navíc mnohdy značnou brutalitou při svém počínání. V posledních letech byly u těchto skupin také pozorovány snahy o průnik do rozhodovacích procesů státní správy, samosprávy a justice. Pro bezpečnostní komunitu by mělo být obzvláště alarmující zjištění o napojení arménského organizovaného zločinu na soukromý bezpečnostní sektor, jehož prostřednictvím dochází k legalizaci zisků z nelegální trestné činnosti (tj. praní špinavých peněz), což by v budoucnu mohlo poškodit celý tuzemský průmysl komerční bezpečnosti. V práci bylo dále upozorněno na současnou tristní a právně nepřehlednou situaci kolem některých zprostředkovatelských agentur (tzv. klientů), jejichž praktiky jsou mnohdy za hranicí porušování základních lidských práv.

Na kapitolu volně navazuje výčet a charakteristika potenciálně reálných bezpečnostních rizik, k nimž by s případným nárůstem počtu cizinců mohlo docházet. Patří mezi ně například kulturní a náboženské konflikty, projevy rasové a národnostní segregace, politický populismus, teroristické hrozby, apod. V České republice dosud zatím nedošlo k žádným výrazným projevům některých z výše uvedených bezpečnostních rizik a hrozeb vůči cizincům a naopak. V projevech rasové a národnostní segregace, diskriminace a ultrapravicového extremismu je nyní situace závažnější zejména v severní a západní části naší republiky (v menším měřítku celoplošně), a to ve vztahu k romské národnostní menšině, kterou se však diplomová práce nezabývala. Zde se tedy nabízí případné rozšíření této práce zaměřením se na bezpečnostní aspekty při soužití s romskou minoritou.

Závěrečná analytická část diplomové práce byla věnována elementárním bezpečnostně strategickým dokumentům, které byly na základě vládních usnesení vypracovány útvary věcně příslušných ministerských úřadů. Jelikož se rozsahem zpravidla jedná o velmi zvrubné dokumenty, byly v textu spíše jen stručně popsány s odkazy na konkrétní usnesení, s jejichž pomocí si čtenář tuto dokumentaci případně snadněji sám dohledá. Česká republika disponuje řadou velmi kvalitních strategických plánů, avšak rozhodující vliv na jejich reálné naplňování bude ležet v rukou operativních výkonných bezpečnostních složek, jejichž akceschopnost bude záviset na zajištění dostatečných finančních prostředků, vzdělávání, vzájemné koordinaci a v neposlední řadě také na zproštění od působení politických vlivů.

Dosud uvedené poznatky se staly základem pro vypracování třech závěrečných kapitol.

V první z nich byla pozornost upřena na budoucí vývoj v Evropě v letech 2013-2020 ovlivněný předpokládaným nárůstem počtu imigrantů. K tomuto účelu byla využita futurologická metoda tzv. scénářů budoucnosti. Snahou zde bylo zachytit možný vliv negativních sociálních, etnických, politických a bezpečnostních faktorů, přičemž za stěžejní hybnou sílu bylo určeno pokračování stárnutí současné demografické struktury na evropském kontinentu a jeho vliv na globální postavení Evropské unie vzhledem ke klíčovým geopolitickým hráčům.

V kapitole následující byla využita participativní metoda dotazníkového šetření. Díky rozsáhlé kampani se podařilo v relativně krátkém čase získat názory bezmála 400 občanů České republiky na trvale nebo dlouhodobě žijící cizince v ČR, imigraci a jejich subjektivního pocitu bezpečí v rámci ČR i EU. Z výsledků mimo jiné vyplynulo například, že nejoblíbenější z nejpočetnějších národnostních menšin v Česku jsou občané Slovenska, naopak nejhůře si v žebříčku popularity stáli ruskojazyčné národnosti. Občané se k cizincům staví spíše negativně, jednoznačně lpí na jazykových zkouškách, jako základní podmínce pro udělení dlouhodobého či trvalého pobytu a obávají se případného dalšího nárůstu počtu cizinců, který si spojují s vyšší kriminalitou a ohrožením vnitřní bezpečnosti. Značná část respondentů se také například shodla na nezbytnosti a důsledné angažovanosti státních orgánů a institucí v přístupu k imigrantům a integraci cizinců v ČR.

Celý dotazník, včetně všech vyhodnocených odpovědí byl vložen do přílohy diplomové práce, aby mohl být případně využit k dalším interpretacím a výzkumům.

V poslední kapitole bylo ve stručně popsanych bodech uvedeno „šestero návrhů opatření“, jež by v budoucnu mohly usnadnit patrně nevyhnutelnou potřebu demografického omlazení české populace. Některé z návrhů již byly v předchozích odstavcích interpretovány. Já bych si dovolil na závěr vyzdvihnout poslední z nich, a sice podporu návratu českých emigrantů ze zahraničí a jejich potomků hlásících se k českému původu, neboť integrace těchto občanů by byla mnohem snazší. Pozornost by měla být věnována zejména oblastem Černobyli, Zakarpatské Ukrajiny, Kazachstánu, Rumunsku, Moldávie a dalších zemí.

CONCLUSION

This master's thesis covers in significant breadth the area of migration and integration of foreigners, which is intertwined in many areas of humanistic and scientific studies ranging from history, law, demographics, sociology, political science, criminology to security futurology.

The primary area of study are the already observable, predominantly negative side effects and their consequences on the future development resulting from the expected increase in the number of immigrants in the Czech Republic and the European Union. The structure of the thesis corresponds to the selected procedure and approach to its solutions, which are briefly summarised below.

The initial chapters describe the general elements and basic frequently occurring concepts as well as the most common reasons and factors affecting human migration, the purpose of which is to provide the reader with basic information to aid in the better understanding of their meaning in subsequent parts of the thesis.

The purpose of the following chapters lies in understanding that research and definition of the nature of current and prediction of future events is best approached analogously in a historical context. Three separate sections are dedicated to an excursion into the history of migration which is divided by major milestones, i.e. the period up to the end of World War II, the developments between 1945 and 1989 and from 1989 to the present. They are then indirectly followed up by the fifth chapter containing deeper characteristics of the current most populous ethnic minorities in the Czech Republic.

The scope of migration flows was very different in each of the mentioned periods. Nevertheless, on their basis, one can deduce several generalised theses. Migration and demographics in Europe was most significantly affected by the two world wars that first lead to substantial population declines that were euphorically compensated for by growth in the post war periods. A landmark moment was the bipolarisation of the world after the Second World War, where the countries of the so-called Eastern Bloc, under the political hegemony of the Soviet Union, de-facto sealed themselves off migrationally, thereby creating very homogeneous and monolithic ethnic societies with one-sided emigratory tendencies. Concurrently, Western European countries experienced robust immigration currents of cheap labour forces predominantly from the former colonies on the African continent, Turkey and the Middle East. In contrast to initial presumptions, these so-called

"Gastarbeiters" failed to return to their countries of origin and settled in their host countries. From the 1970s onwards, both halves of this bipolarisation, irrespective of the political system, experienced gradual population decline, representing a trend that would continue even after the fall of the iron curtain to today's virtually zero-level growth rates. During the 1990s, the independent Czech Republic developed from a transitory country to a destination country. Presently, there are approximately 430 thousand legal foreign residents and approximately the same number of illegally residing foreigners.

The increased immigration flows into the Czech Republic were accompanied by necessary legislative amendments, which are briefly covered in another part of this thesis. The current legislation governing the entry and residence of foreigners in the Czech Republic corresponds to the legislation found in other European states, nonetheless this thesis stresses that an instrument is missing, which would passively restrict illegal residence, because at the present time no records are kept and no monitoring is performed of whether a foreigner has demonstrably left the Czech Republic after the expiry of their permitted stay.

The chapter analysing the effect of the presence of foreigner on the security situation in the Czech Republic was predominantly based on sources such as the annual reports about the activities of national intelligence agencies (BIS, ÚOOZ). Here it can be concluded that the foreign community forms the backbone of current organised crime in the Czech Republic and in many respects fundamentally affects the democratic and security environment in this country. The behaviour of these persons is often characterised by a significant degree of brutality. In recent years it has also been found that efforts have been made to infiltrate into the decision-making process of national and local government and the judiciary. For the intelligence community it should be an especially alarming finding that Armenian organised crime is connected to the private security sector by means of which profits from illegal activities are legalised (i.e. money laundering), which in the future, could result in damage to the entire private security industry in the Czech Republic. This thesis goes on to discuss the current dismal and legally unclear situation regarding certain intermediary agencies (so-called clients), the activities of which often go beyond the bounds of basic human rights.

This chapter is then followed by a summarisation and characterisation of potentially realistic risks that could ensue in the event of an increase in the numbers of foreigners. This includes, for example, cultural and religious conflicts, expressions of racism and ethnic segregation, political populism, terrorist threats, etc. The Czech Republic has as yet not

been witness to any significant expressions of the above described security risks and threats towards foreigners and vice versa. The situation in respect to expressions of racial or national segregation, discrimination and ultra right wing extremism are at the present time most critical in the north and west of the Republic (to a lesser degree nation-wide), namely towards the Roma ethnic minority, which however is not covered by this thesis. Thus, this presents a potential extension of this thesis focusing on the security aspects of the co-existence with the Roma minority.

The final analytical part of this thesis focuses on the elementary security-strategy documents, that were, on the basis of a government resolution, drawn up by agencies and ministerial departments. As these documents are as a rule very comprehensive in their content, they have been described rather briefly in this thesis with references to specific resolutions by means of which the reader can research this documentation separately. The Czech Republic has at its disposal a set of very high quality strategic plans, however the deciding effect on their realistic execution will rest in the hands of operative executive intelligence agencies, where their preparedness to act will depend on receiving sufficient financial resources, education, mutual coordination and importantly also their absolution from the effect of political pressures.

The here presented findings form the basis for three concluding chapters.

The first of which focuses on the future developments in Europe in the years 2013-2020 under the effect of an assumed increase in the number of immigrants. For this purpose a futurology method was used, i.e. future scenarios. An attempt was made to identify the possible effect of negative social, ethnical, political and security factors, while the pivotal driving force was identified to be the continuing ageing of the current demographic structure on the European continent and its effect on the global position of the European Union with respect to key geopolitical players.

The subsequent chapter then uses a participative methodology of questionnaire research. Thanks to an extensive campaign it was possible to relatively quickly collect the opinions of almost 400 citizens of the Czech Republic regarding the permanent or long-term residence of foreigners in the Czech Republic, immigration and their subjective feeling of security within the framework of the Czech Republic and the European Union. The results also indicated that for example, the favourite ethnic minority from the more populous minorities in the Czech Republic are Slovaks, and conversely the lowest popularity rank

was reserved for Russian-speaking ethnic minorities. Citizens have a rather negative view of foreigners, unequivocally demand language tests as the basic prerequisite for the granting of long term or permanent residency permits and are fearful of possible further increases in the numbers of foreigners, whom they associate with a higher criminality and see as a threat to internal security. A significant part of the respondents also agreed on the need for the rigorous involvement of government agencies and institutions in the approach to immigrants and the integration of foreigners in the Czech Republic.

The complete questionnaire, including all the assessed answers is included as an attachment to this thesis so that it may be used for other interpretations and research if necessary.

The last chapter provides brief bullet points covering the "six proposed solutions", which could make the obviously unavoidable need for demographic rejuvenation of the Czech populace easier. Some of the proposals have already been interpreted in the preceding paragraphs. To conclude, it may be noteworthy to highlight the last point, specifically the support of repatriation of Czech emigrants from abroad as well as their descendents claiming Czech heritage, as the integration of these citizens would be much easier. Attention should be paid particularly to areas such as Černobyl, Transcarpathian Ukraine, Kazakhstan, Romania, Moldavia and other countries.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] LAUCKÝ, Vladimír. *Bezpečnostní futurologie*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2007, 93 s. ISBN 978-80-7318-560-2.
- [2] ASLAN, Ednan. *Migrace a kulturní konflikty*. Vyd. 1. Editor Harald Christian Scheu. Praha: Auditorium, 2011, 322 s. ISBN 978-808-7284-070.
- [3] BADE, Klaus J. *Evropa v pohybu: evropské migrace dvou staletí*. Vyd. 1. Překlad Alexej Kusák. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 497 s. Utváření Evropy, sv. 9. ISBN 80-710-6559-5.
- [4] DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 66. ISBN 978-807-4190-391.
- [5] DRBOHLAV, Dušan. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: Česko v evropském kontextu*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2008, 311 p. ISBN 80-246-1552-5.
- [6] LAQUEUR, Walter. *Poslední dny Evropy--: humanistická Evropa nebo islamistická Eurábie? : analýza, perspektiva, prognóza, řešení*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 183 s. ISBN 80-710-6829-2.
- [7] DAHRENDORF, Ralf. *Hledání nového řádu: přednášky o politice svobody v 21. století*. Vyd. 1. Překlad Miloš Havelka. Litomyšl: Paseka, 2007, 141 s. ISBN 978-807-1857-198.
- [8] TOMEŠ, Jiří, David FESTA a Josef NOVOTNÝ. *Konflikt světů a svět konfliktů: střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha: P3K, 2007, 349 s. ISBN 978-809-0358-768.
- [9] PRAUSOVÁ, Barbora. *Problematika nastavení migrační politiky v České republice a ve Francii*. Brno, 2012. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/179509/esf_m/DP_Migrace_Prausova.pdf. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Mirka Wildmannová, Ph.D.
- [10] *Atlas lidské migrace*. 1. vyd. Překlad Richard Olehla. Praha: Mladá fronta, 2008, 192 s. ISBN 978-802-0417-060.
- [11] JAN HODAČ, Tomáš Kotrba. *Učebnice globalizace*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2011. ISBN 978-808-7474-334.
- [12] Pravidla překračování hranic: Informace o pravidlech překračování vnitřních a vnějších hranic schengenských států. *Ministerstvo vnitra České republiky: Odbor azylové a migrační politiky* [online]. Praha, 2009 [cit. 2013-01-14]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/pravidla-prekracovani-hranic.aspx>
- [13] Občané třetích zemí: Informační publikace pro cizince ze zemí mimo EU. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Praha, 2010 [cit. 2013-01-16]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi.aspx>
- [14] Cizinci v ČR 2012. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2012 [cit. 2013-01-13]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/publ/1414-12-r_2012
- [15] Občané EU a jejich rodinní příslušníci. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2010 [cit. 2013-01-21]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obcane-eu-a-jejich-rodinni-prislusnici.aspx>
- [16] Česká republika. Zákon č. 326/1999 sb. o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů.
In: http://www.mzv.cz/moscow/cz/viza_a_konzularni_informace/volby_2010/predpisy/zakon_c_326_1999_sb_o_po. 2011.

- [17] Počet cizinců - Metodika: KATEGORIE A TYPY POBYTŮ CIZINCŮ V ČR (A). Český statistický úřad [online]. 2006 [cit. 2013-02-04]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-metodika:_kategorie_a_typy_pobytu_cizincu_v_cr_\(a\)](http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-metodika:_kategorie_a_typy_pobytu_cizincu_v_cr_(a))
- [18] CENTRUM BEZPEČNOSTNÍCH STUDIÍ VYSOKÉ ŠKOLY CEVRO INSTITUT. Česká imigrační a integrační politika a programové prohlášení vlády (výzvy, vize, realita) [záznam semináře]. Praha, 2012 [cit. 2013-02-06].
- [19] Centrum evropských studií. VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE. Geografické vymezení Evropy [webová stránka]. 2007 [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://ces.vse.cz/portal/index.php?page=view_chapter&kap=8
- [20] Česká republika. Zpráva o realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2008 a návrh dalšího postupu. In: *usnesení vlády České republiky č. 259/2007*. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2009, Ministerstvo vnitra Č. j.: MV-2256-3/OAM-2009. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>
- [21] Azyl: Obecný přehled předmětu úpravy zákona o azylu. *Ministerstvo vnitra České republiky: Odbor azylové a migrační politiky* [online]. Praha, 2008 [cit. 2013-02-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obecny-prehled-predmetu-upravy-zakona-o-azyly.aspx>
- [22] *Cizinci v ČR: 2012* [online]. 2012 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/2012ediciplan.nsf/publ/1414-12-r_2012
- [23] DRBOHLAV, Dušan, Eva JANSKÁ a Pavla ŠELEPOVÁ. *Ukrajinská komunita v České republice: Výsledky dotazníkového šetření*. Praha, 2003. Výzkumná studie. Univerzita Karlova v Praze.
- [24] *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Vyd. I. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-717-8648-9.
- [25] *Ukrajinci v České republice: Informace pro učitele*. Praha: projekt Varianty, Člověk v tísni, společnost při ČT, o.p.s., 2002, 2002, s. 406-407.
- [26] Slováci v ČR. In: EZZEDINE-LUKŠÍKOVÁ, Petra. *Socioweb: Sociologický webzine* [online]. 2005 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=197&lst=117>
- [27] ČESKÁ TELEVIZE. *Banánové děti* [televizní dokument]. 2010 [cit. 4.4.2013]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10267494875-bananove-deti/21056226984/>
- [28] DRBOHLAV, Dušan, Milan LUPTÁK, Eva JANSKÁ a Jaroslava BOHUSLAVOVÁ. *Ruská komunita v České republice: Výsledky dotazníkového šetření*. Praha, 2003. Výzkumná studie. Univerzita Karlova v Praze.
- [29] Počet lidí oficiálně se hlásících k islámu klesá. KOSEK, Jiří. *IBRNO.cz: Děláme Brno větší* [online]. 2011 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.ibrno.cz/zajímavosti/42746-muslimove-se-v-cesku-prestavaji-oficialne-hlasit-k-svemmu-nabozenstvi.html>
- [30] *Islámská nadace v Brně* [online]. 2012 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: <http://www.mesita.cz/>
- [31] CEJP, Martin a Vladimír BALOUN. *Organizovaný zločin v České republice*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, 177 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8027-7.
- [32] *Bezpečnostní informační služba: VÝROČNÍ ZPRÁVY 2000 - 2012* [online]. [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.bis.cz/vyrocnizpravy.html>
- [33] *Policie České republiky: ZPRÁVA O ČINNOSTI ÚOOZ 2007 - 2011* [online]. 2010 [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/zprava-o-cinnosti-uooz.aspx>
- [34] *Mladá fronta dnes: Osvobozený „vor v zákoně“ odjel do Arménie, údajně zjednat pořádek*. Praha: MAFRA, a.s, 2013. ISSN 1210-1168.
- [35] *Mladá fronta dnes: Soud řeší mafiánskou vraždu, mezi obžalovanými je i „vor v zákoně“*. Praha: MAFRA, a.s, 2013. ISSN 1210-1168.
- [36] *Mladá fronta dnes: „Vor v zákoně“ dostal 22 let vězení za objednávku vraždy*. Praha: MAFRA, a.s, 2013. ISSN 1210-1168.

- [37] Ruské mafie si dělí Česko. *Idnes.cz* [online]. 2007 [cit. 2013-04-24]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/ruske-mafie-si-deli-cesko-0xz-/krimi.aspx?c=A071228_210959_krimi_mia
- [38] Vietnamci platí mafii výpalné za večerky. *Česká televize* [online]. 2011 [cit. 2013-04-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/128553-vietnamci-plati-mafii-vypalne-za-vecerky/>
- [39] Učitelka v lišovské školce nosí hidžáb, stala se muslimkou. *Idnes.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-04-30]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/muslimka-ve-skolce-0nb-/domaci.aspx?c=A130325_103631_budejovice-zpravy_khr
- [40] Většina Čechů pokládá přistěhovalce za problém, kriminalita roste. *Eurozpravy.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://domaci.eurozpravy.cz/50298-vetsina-cechu-poklada-pristehovalce-za-problem-kriminalita-roste/>
- [41] Je politický extremismus hrozbou pro českou společnost?. *IHNED.cz* [online]. 2013 [cit. 2013-05-01]. Dostupné z: <http://evropske-hodnoty.blog.ihned.cz/c1-59259190-je-politicky-extremismus-hrozbou-pro-ceskou-spolecnost>
- [42] Populismus a politická praxe. *Vlastenci.cz: České pohledy* [online]. 2009 [cit. 2013-05-02]. Dostupné z: <http://blog.vlastenci.cz/politika/populismus-a-politicka-praxe/>
- [43] Zpráva o extremismu a projevech rasismu a xenofobie na území České republiky v roce 2011, vyhodnocení plnění koncepce boje proti extremismu pro rok 2011 a koncepce boje proti extremismu pro rok 2012. *MVČR: Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky*. 2012.
- [44] EXTREMISMUS: V čem spočívá hrozba extremismu. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2010 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/v-čem-spočiva-hrozba-extremismu.aspx>
- [45] BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA: Bezpečnostní hrozby. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2013 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnost-a-prevence-bezpecnostni-hrozby.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>
- [46] Každý sedmý zločin v Praze spáchá cizinec, rozhoduje i mentalita národa. *Idnes.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-05-05]. Dostupné z: http://praha.idnes.cz/cizinci-maji-v-praze-na-svedomitemer-kazdy-sedmy-zlocin-p2t-/praha-zpravy.aspx?c=A120504_1773369_praha-zpravy_jpl
- [47] STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY PRO BOJ PROTI TERORISMU OD R. 2013. *MVČR: Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky*. 2013.
- [48] KOLEKTIV AUTORŮ POD VEDENÍM MINISTERSTVA ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR. *Bezpečnostní strategie České republiky 2011* [online]. Praha, 2011 [cit. 2013-05-07]. ISBN 978-80-7441-005-5. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/699914/Bezpecnostni_strategie_CR_2011.pdf
- [49] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: k účinnosti Koncepce integrace cizinců na území České republiky a další rozvoj této koncepce po vstupu České republiky do Evropské unie* [online]. Praha, 2003 [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/D376DFB23057E7E6C12571B60070FBF3
- [50] KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2011 – 2014. *MVČR: Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky*. 2013.
- [51] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY: o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014* [online]. Praha, 2010 [cit. 2013-05-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/koncepce-boje-proti-organizovanemu-zlocinu-na-obdobi-let-2011-2014-pdf.aspx>
- [52] NÁRODNÍ STRATEGIE BOJE PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČESKÉ REPUBLICĚ NA OBDOBÍ 2012 - 2015. *MVČR: Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky*. 2013.
- [53] *Manuál prognostických metod*. Editor Martin Potůček. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006, 193 s. ISBN 80-864-2955-5.

- [54] POTŮČEK, Martin. *Putování českou budoucností*. 1. vyd. Praha: Gutenberg, 2003, 366 s. ISBN 80-863-4909-8.
- [55] BRZEZINSKI, Zbigniew. *Bez kontroly: Chaos v předvečer 21. století*. Praha: VICTORIA PUBLISHING, 1993, 222 s. ISBN 80-856-0583-X.
- [56] BRZEZINSKI, Zbigniew. *Volba: globální nadvláda nebo globální vedení*. Vyd. 1. Překlad Martin Ritter. Praha: Mladá fronta, 2004, 290 s. Myšlenky (Mladá fronta), sv. 18. ISBN 80-204-1179-8.
- [57] BUZAN, Barry, Ole WAEVER a Jaap de WILDE. *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. 1. vyd. Překlad Ivo Lukáš. Brno: Centrum strategických studií, 2005, 267 s. Současná teorie mezinárodních vztahů. ISBN 80-903-3336-2.
- [58] *Hlavní aktéři vývoje bezpečnostní situace ve světě v horizontu 2020 s výhledem 2050: Sborník z workshopu k přípravě scénáře „Vývoj bezpečnostní situace ve světě, Evropě, ČR v horizontu roku 2020 s výhledem do roku 2050“*. Praha, 2006. Dostupné z: http://www.ceses.cuni.cz/ceses-74-version1-061115_sbornik.pdf
- [59] EU hrozí problémy, pokud nedosáhne na cíle Evropy 2020. *EurActiv.cz* [online]. 2011 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/eu-hrozi-problemy-pokud-nedosahne-na-cile-evropy-2020-008455>
- [60] Směrnice EU o jednotném postupu vyřizování žádostí o jednotné povolení k pobytu a práci - tápání harmonizace migračního práva EU. ROZUMEK, Martin. *Migrace online: Portál pro kritickou diskuzi o migraci v České republice a v zemích střední a východní Evropy* [online]. 2013 [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/smernice-eu-o-jednotnem-postupu-vyrizovani-zadosti-o-jednotne-povoleni-k-pobytu-a-praci-tapani-harmonizace->
- [61] EICHLER, Jan. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 327 s. ISBN 978-807-3675-400.
- [62] Cizinci: počet cizinců. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu
- [63] Geografické vymezení Evropy: Mezinárodní migrace přispívá k růstu etnické různorodosti. *Vysoká škola ekonomická v Praze: Centrum evropských studií* [online]. 2007 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://ces.vse.cz/portal/index.php?page=view_chapter&kap=8
- [64] ANALÝZA: Cizinci v České republice [online]. 2012 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=777&
- [65] Zdroj dat : Český statistický úřad. Prázdné mapové podklady staženy z: <http://www.designportal.cz/zprava.html?zprava=330469>
- [66] Zdroj dat: Přehled mešit a modliteben v ČR. *Czech defense league* [online]. 2013 [cit. 2013-05-20]. Dostupné z: <http://www.czdl.cz/prehled-mesit-a-modliteben-v-cr/>. Prázdné mapové podklady staženy z: <http://www.designportal.cz/zprava.html?zprava=330469>
- [67] SAPA Praha: Obchodní a kulturní centrum. *SAPA Praha* [online]. 2012 [cit. 2013-05-18]. Dostupné z: <http://www.sapa-praha.cz/>
- [68] V Karlových Varech mají ruskou vesnici. *Blesk.cz* [online]. 2008 [cit. 2013-05-18]. Dostupné z: <http://www.blesk.cz/clanek/zpravy-udalosti-domaci/102584/v-karlovych-varech-maji-ruskou-vesnici.html>
- [69] Cizinci: kriminalita - datové údaje. *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2013-05-18]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_kriminalita

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BIS	Bezpečnostní informační služba.
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění.
ČSÚ	Český statistický úřad.
DSSS	Dělnické strany sociální spravedlnosti.
EHP	Evropský hospodářský prostor.
ES	Evropské společenství.
LIA	Libertas Independent Agency.
MKS	Meziresortní komise.
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky.
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky.
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.
NATO	Severoatlantická aliance.
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství.
OSN	Organizace spojených národů.
PČR	Policie České republiky.
PKB	Průmysl komerční bezpečnosti.
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie.
THC	Tetrahydrocannabinol (psychoaktivní látka).
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1.: Vývoj počtu cizinců v ČR s trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní mezi lety 1993-2011.....	22
Obr. 2 Nejpočetnější národnostní menšiny ve státech EU.....	23
Obr. 3 Podíl cizinců na celkové populaci České republiky.	34
Obr. 4 Mapa rozložení cizinců na území ČR.....	35
Obr. 5 Mapa rozložení Ukrajinců na území ČR a jejich podíl na celkové populaci (v %).	37
Obr. 6 Mapa rozložení Slováků na území ČR a jejich podíl na celkové populaci (v %).	39
Obr. 7 Centrum Vietnamské komunity v ČR, asijská tržnice TTTM SAPA v Praze.....	40
Obr. 8 Mapa rozložení Vietnamců na území ČR a jejich podíl na celkové populaci (v %).	42
Obr. 9 Dvojjazyčné česko-ruské značení lázeňských stezek v Karlových Varech.	43
Obr. 10 Mapa rozložení Rusů na území ČR a jejich podíl na celkové populaci (v %).	44
Obr. 11 Přehled muslimských mešit a modliteben v ČR.....	45
Obr. 12 Přehled hlavní trestné činnosti páchaný OZ a jejich odhadované roční výnosy.	48
Obr. 13 Schéma klientského systému v České republice.	52
Obr. 14 Počet obviněných a odsouzených cizinců v ČR v letech 1998-2011.	57
Obr. 15 Uskutečněné a včasné odhalené teroristické útoky v EU v letech 2006-2012.	58

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Počet cizinců v ČR podle národností.....	33

SEZNAM PŘÍLOH

- P I: Průzkum veřejného mínění - dotazník
- P II: Průzkumu veřejného mínění - odpovědi

PRÍLOHA P I: PRŮZKUM VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ - DOTAZNÍK

Vztah občanů ČR k trvale nebo dlouhodobě usedlým cizincům na území České republiky, migraci obyvatel ze třetích zemí, migraci v rámci Evropské unie a subjektivní pocit bezpečí občana v rámci ČR a EU.

Dobrý den,

na úvod mi dovoluji, abych se představil. Jmenuji se Petr Jakšík a jsem posluchačem závěrečného ročníku magisterského studia Fakulty aplikované informatiky na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, oboru Bezpečnostní technologie, systémy a management.

Projekt "Vztah občanů ČR k trvale nebo dlouhodobě usedlým cizincům na území České republiky, migraci obyvatel ze třetích zemí, migraci v rámci Evropské unie a subjektivní pocit bezpečí občana v rámci ČR a EU." realizovaný formou dotazníkového výzkumu veřejného mínění slouží pro účely diplomové práce a jeho výsledky budou publikovány výhradně v praktické části této práce, nikoliv veřejně, ani nebudou předány třetím stranám.

Vyplnění dotazníku je zcela anonymní a nemělo by Vám zabrat více než 5 minut.

Jedinými vstupními podmínkami k dotazování je dosažení hranice 18 let a česká státní příslušnost.

Odkaz pro vyplňování dotazníku:

<https://docs.google.com/forms/d/1C7MP4PGPIsmwGsBB1lit7S3vH936VPdfFiqNltCD4ik/viewform>

Za vyplnění a šíření dotazníku Vám upřímně mnohokrát děkuji. V případě jakýchkoliv dotazů, námětů a připomínek, mě neváhejte kontaktovat prostřednictvím e-mailu na adresu: jaksikpetr@seznam.cz

S pozdravem,

Bc. Petr Jakšík

1. OBECNÉ

Nyní prosím zodpovězte několik obecných otázek.

2. a) Pohlaví *

- Muž
- Žena

2. b) Věk * Vyberte z příslušné nabídky věkovou kategorii, která Vám náleží.

- 18 - 25
- 26 - 35
- 36 - 50
- 51 - 65
- 65 a více

2. c) Vzdělání * Vyberte ze seznamu Vaše dosud nejvyšší ukončené vzdělání

Výběr odpovědí: *Základní, Vyučen, Vyučen s maturitou, středoškolské, vysokoškolské.*

2. CIZINCI V ČR A VZTAH ČESKÝCH OBČANŮ K NÁRODNOSTNÍM MENŠINÁM

Následující otázky se budou týkat Vašeho názoru na příslušníky jiných národností žijících trvale na našem území.

Sympatie

Prosím vyberte na škále 0 - 10, přičemž 10 znamená nejvíce sympatií a 0 vůbec žádné sympatie.

2. a) Slováci *

2. b) Němci *

2. c) Poláci *

2. d) Ukrajinci *

2. e) Vietnamci *

2. f) Rusové *

2. g) Je podle Vás nezbytné, aby cizinci chtějící se dlouhodobě nebo trvale usídlit na území ČR skládali povinně zákonem stanovené jazykové zkoušky? *

- Určitě ano
- Spíše ano
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím/nechci odpovídat

2. h) Myslíte si, že je k pokojnému soužití nezbytné, aby se příchozí migranti ze třetích zemí a národnostní menšiny žijící na našem území přizpůsobovali životnímu stylu a právnímu řádu ČR, resp. západního světa? *

Pozn.: třetími zeměmi jsou myšleny všechny státy mimo členských zemí EU, EHP (Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a Švýcarska.

- Určitě ano
- Spíše ano
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím/nechci odpovídat

2. i) Jsou podle Vašeho názoru občané České republiky tolerantní k národnostním menšinám? *

- Zcela tolerantní
- Spíše tolerantní
- Neutrální postoj
- Zcela netolerantní
- Spíše netolerantní
- Nevím/nechci odpovídat

2. j) Jaký je Váš osobní postoj a tolerance k národnostním menšinám? *

- Zcela tolerantní
- Spíše tolerantní
- Neutrální postoj
- Zcela netolerantní
- Spíše netolerantní
- Nevím/nechci odpovídat

2. k) Jsou podle Vašeho názoru občané České republiky tolerantní k občanům s jinou barvou pleti? *

- Zcela tolerantní
- Spíše tolerantní
- Neutrální postoj
- Zcela netolerantní
- Spíše netolerantní
- Nevím/nechci odpovídat

2. l) Jaký je Váš osobní postoj a tolerance k občanům s jinou barvou pleti? *

- Zcela tolerantní
- Spíše tolerantní
- Neutrální postoj
- Zcela netolerantní
- Spíše netolerantní
- Nevím/nechci odpovídat

2. m) Podle posledních statistik (z roku 2010) je počet cizinců na území ČR mnohonásobně vyšší v porovnání s ostatními zeměmi tzv. Visegrádské čtyřky (Slovensko, Polsko, Maďarsko) a je srovnatelný například s počtem cizinců žijících v Německu či Nizozemí. Jak vnímáte tento trend? *

Pozn.: Registrovaný počet cizinců v ČR je dle těchto statistik dokonce vyšší, než součet všech cizinců ve zbylých zemích V4.

- Zcela negativně
- Spíše negativně
- Mám neutrální postoj
- Zcela pozitivně
- Spíše pozitivně
- Nevím/nechci odpovídat

2. n) Obáváte se v souvislosti s předchozí otázkou vzrůstajícího trendu přílivu imigrantů v následujících letech? *

- Velmi se obávám
- Obávám se
- Mám neutrální postoj
- Spíše se neobávám
- Uvítal bych tento trend
- Nevím/nechci odpovídat

3. VÝZNAM ROLE ČESKÉHO STÁTU V OTÁZKÁCH ŘÍZENÍ MIGRACE A INTEGRACE CIZINCŮ

3. a) Myslíte si, že imigranti ze třetích zemí mají v ČR srovnatelné podmínky s majoritní populací? *

Pozn.: třetími zeměmi jsou myšleny všechny státy mimo členských zemí EU, EHP (Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a Švýcarska.

- Určitě ano
- Spíše ano
- Mám neutrální postoj
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím/nechci odpovídat

3. b) Myslíte si, že občané členských států Evropské unie migrující v rámci EU mají v ČR srovnatelné podmínky s majoritní populací? *

- Určitě ano
- Spíše ano
- Mám neutrální postoj
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím/nechci odpovídat

3. c) Domníváte se, že je nezbytné, aby se stát otázkami imigrace a integrace cizinců aktivně zabýval a přinášel účinná opatření k jejich řízení? *

- Určitě ano
- Spíše ano
- Mám neutrální postoj
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím/nechci odpovídat

3. d) Často se v souvislosti s pojmem "Řízená migrace" hovoří o tzv. selektivní migraci, tj. kdy stát ne/umožňuje žadatelům ze třetích zemí dlouhodobý nebo trvalý vstup do ČR např. na základě aktuální poptávky na trhu práce. Jaký je Váš postoj k selektivnímu řízení migrace? *

Pozn.: třetími zeměmi jsou myšleny všechny státy mimo členských zemí EU, EHP (Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a Švýcarska.

- Zcela se ztotožňuji
- Ztotožňuji se
- Mám neutrální postoj
- Zcela se neztotožňuji
- Neztotožňuji
- Nevím/nechci odpovídat

3. e) Měla by podle Vás fungovat návratová politika (tj. vyhoštění do země původu) cizinců odsouzených za páchaní trestné činnosti a následný zákaz návratu do ČR? *

- Ano
- Ne
- Nevím/nechci odpovídat

4. VÝZNAM ROLE EVROPSKÉ UNIE V OTÁZKÁCH ŘÍZENÍ MIGRACE A INTEGRACE CIZINCŮ

4. a) Měly by členské státy Evropská unie zastávat jednotnou imigrační a integrační politiku nebo by kompetence k jejímu řízení měly zůstat výhradně v rukou jednotlivých států? *

- Jednotná integrační politika EU
- Kompetence plně v rukou členských zemí
- Rovnoměrné rozdělení pravomocí
- Nevím/nechci odpovídat

4. b) V současnosti se často hovoří o centrální azylové politice EU, tzn., že by byly zavedeny kvóty na počet imigrantů ze třetích zemí, které každá ze zemí musí každoročně přijmout. Souhlasíte se zavedením těchto kvót? *

Pozn.: třetími zeměmi jsou myšleny všechny státy mimo členských zemí EU, EHP (Norsko, Island a Lichtenštejnsko) a Švýcarska.

- Zcela souhlasím
- Souhlasím
- Mám neutrální postoj
- Zcela nesouhlasím
- Nesouhlasím
- Nevím/nechci odpovídat

5. POCIT BEZPEČÍ OBČANŮ ČESKÉ REPUBLIKY

5. a) Myslíte si, že vyšší počet trvale usedlých cizinců ze třetích zemí může přímo ovlivňovat vnitřní bezpečnost ČR? *

Např.: vyšší hrozba teroristických útoků, organizovaný zločin a nelegální trestná činnost (drogy, kuplířství, obchod se zbraněmi, nezákonné podnikatelské aktivity)

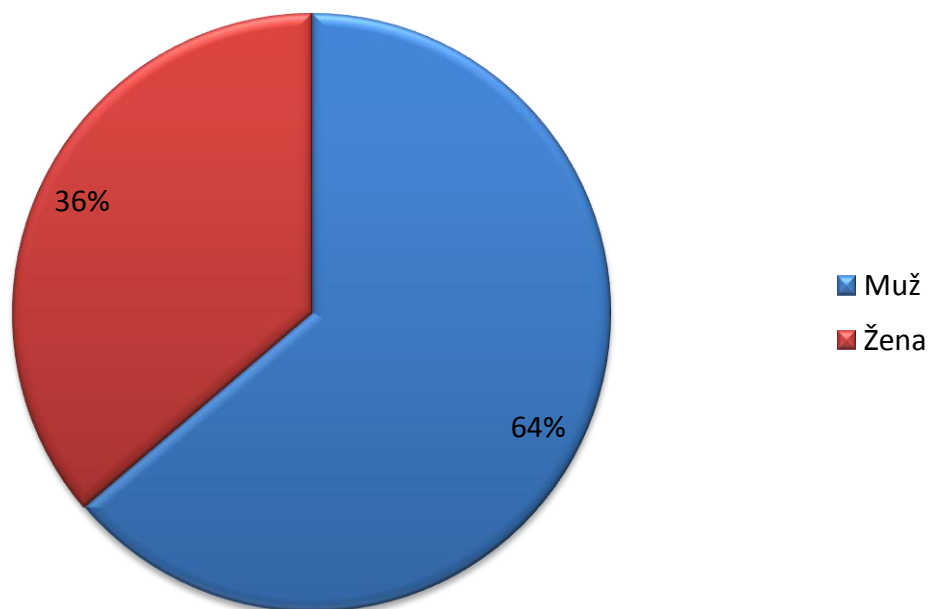
- Určitě ano
- Spíše ano
- Mám neutrální postoj
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím/nechci odpovídat

5. b) Mohou podle Vás konflikty (např. v Severní Africe či na Blízkém východě) přímo ovlivňovat bezpečnostní situaci v rámci území EU? *

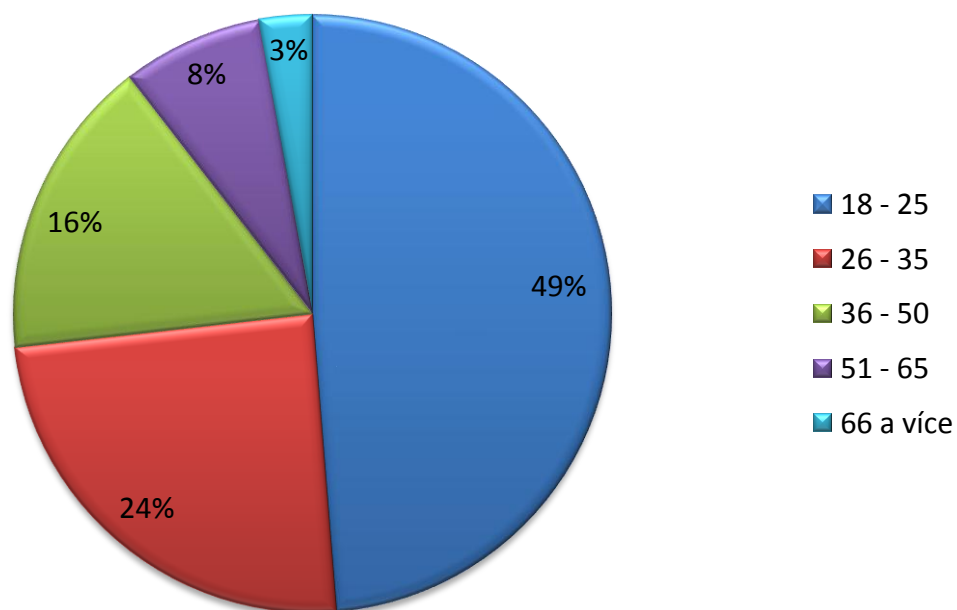
- Určitě ano
- Spíše ano
- Mám neutrální postoj
- Určitě ne
- Spíše ne
- Nevím/nechci odpovídat

PŘÍLOHA PI: PRŮZKUMU VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ - ODPOVĚDI

1. a)

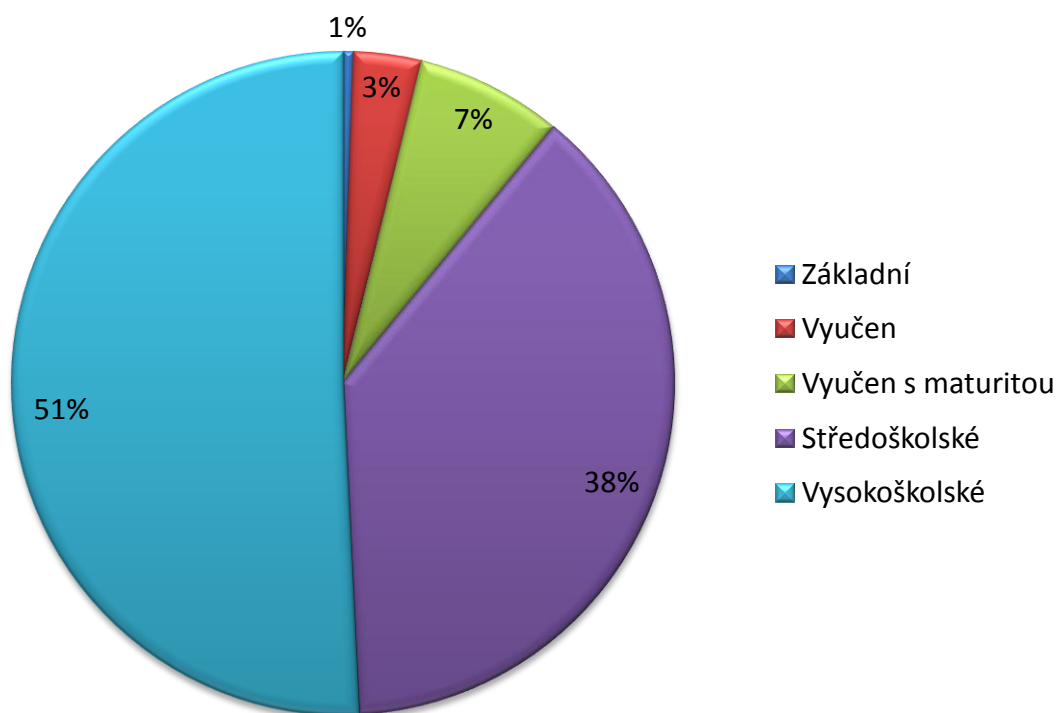

1. b)

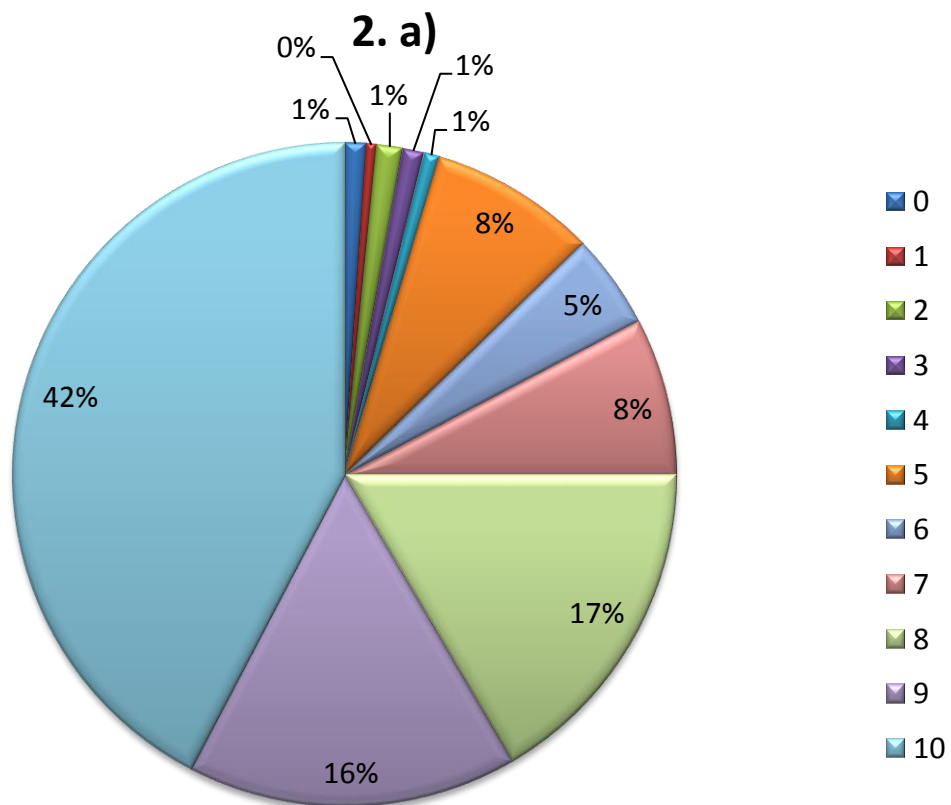

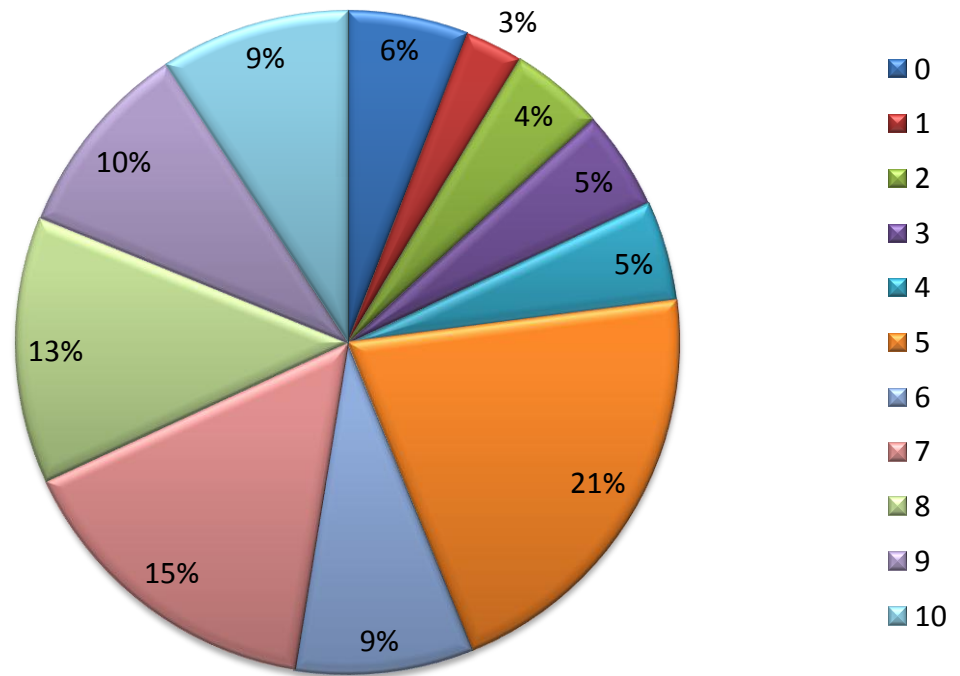
1. c)

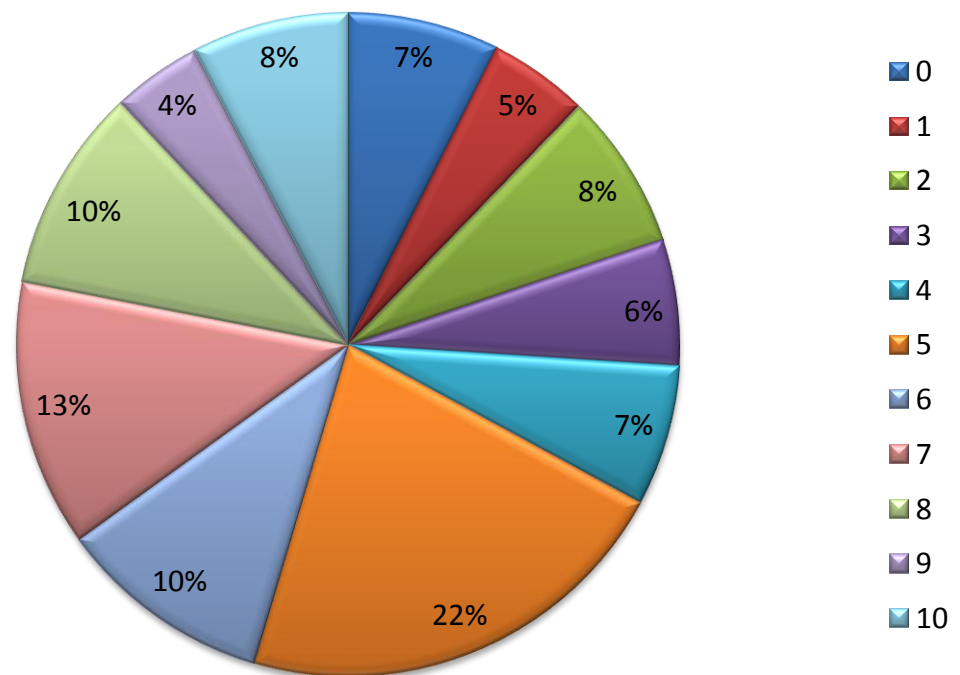
2. a)

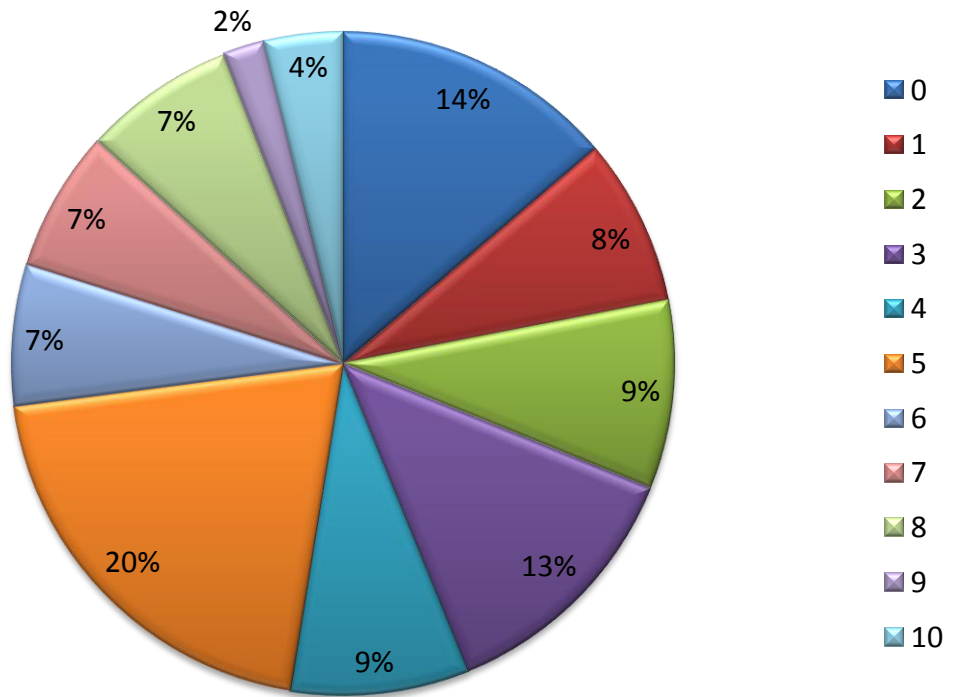
2. b)

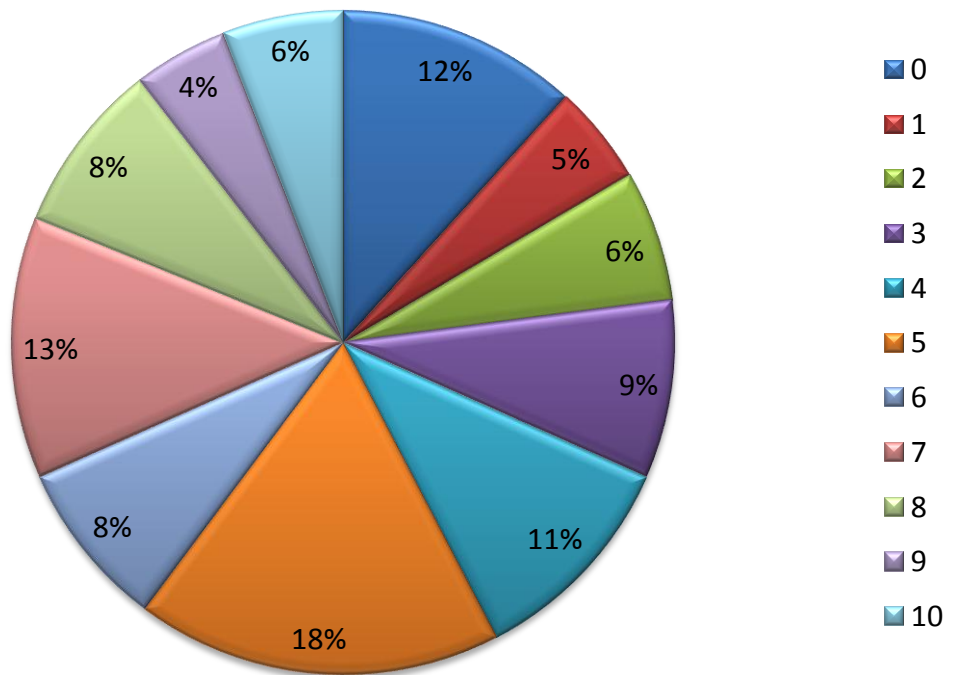
2. c)

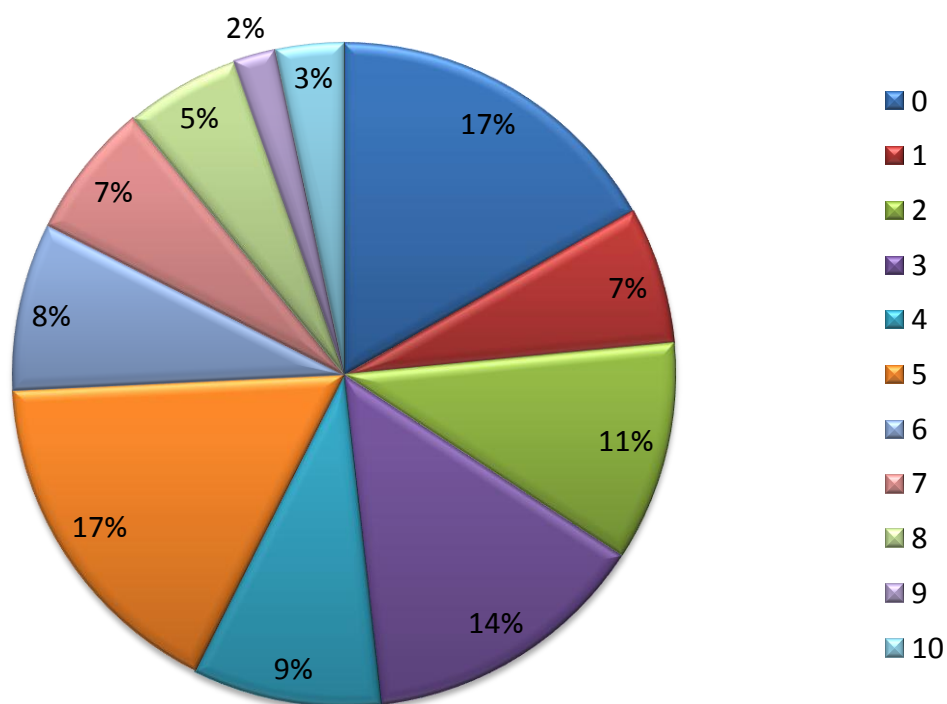
2. d)

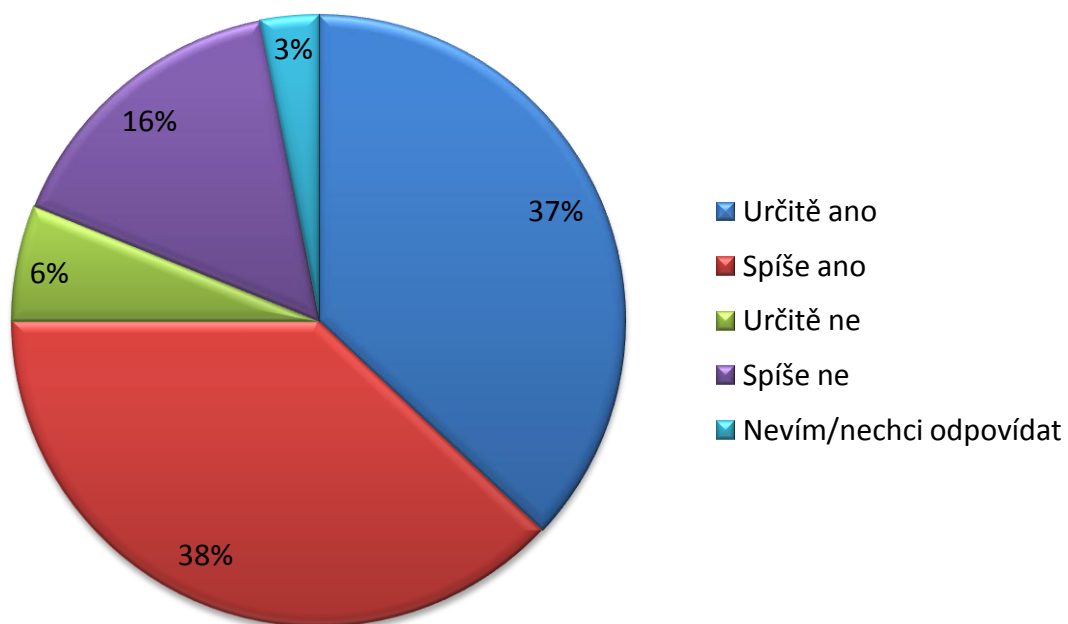
2. e)

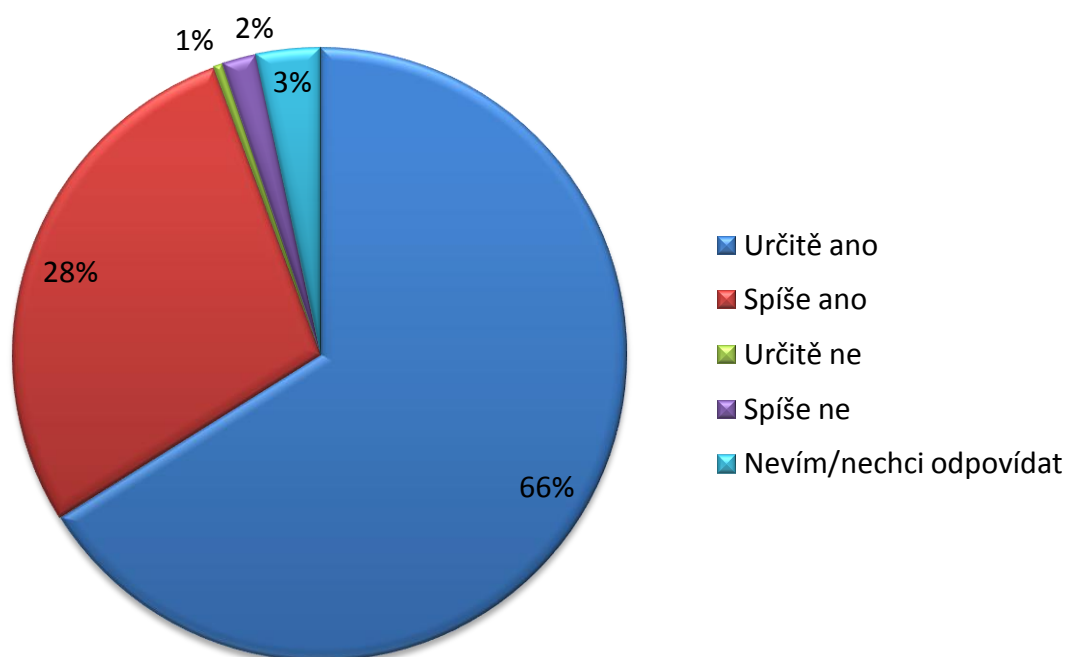
2. f)

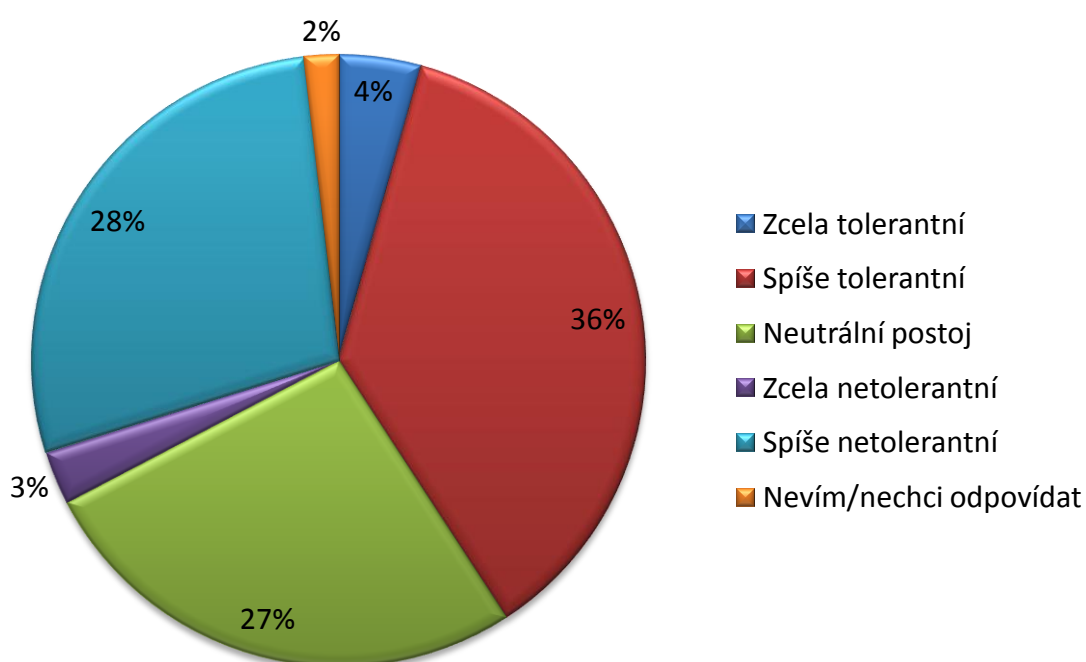
2. g)

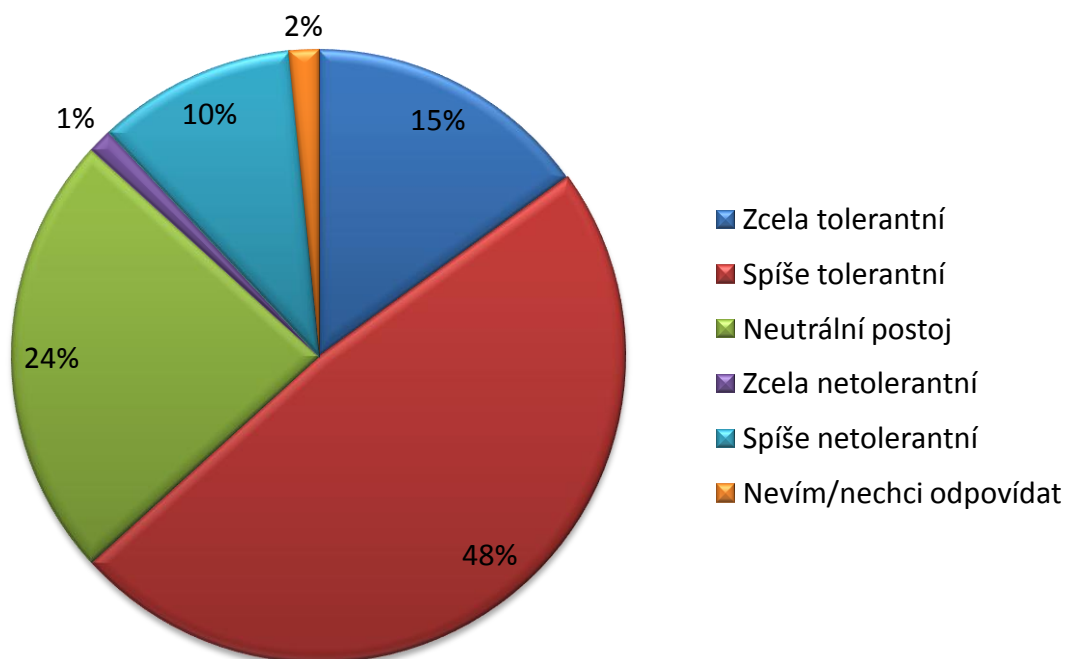
2. h)

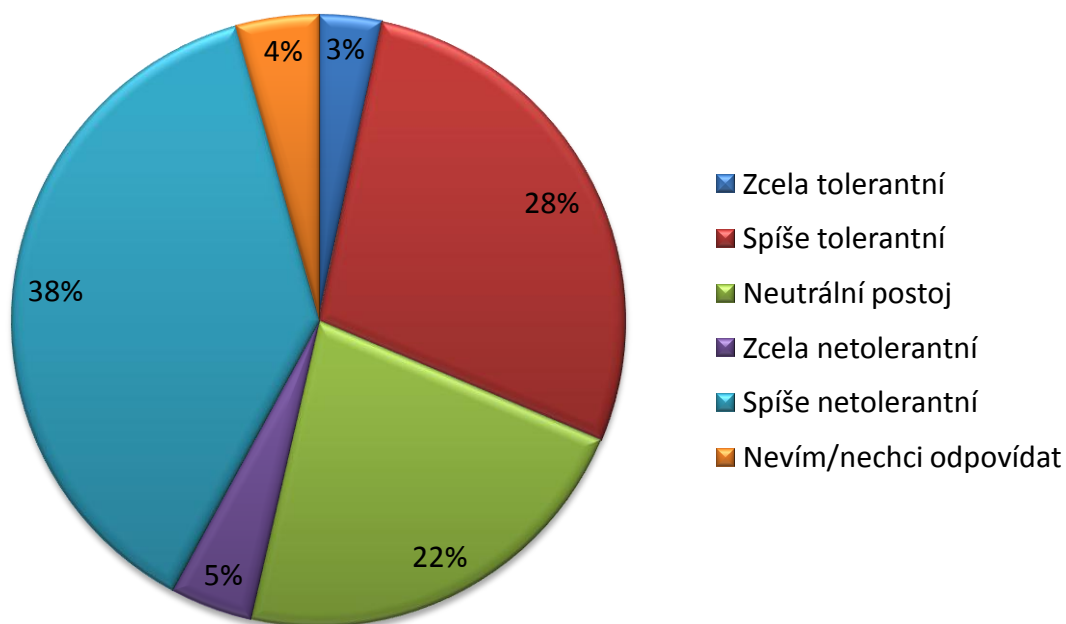
2. i)

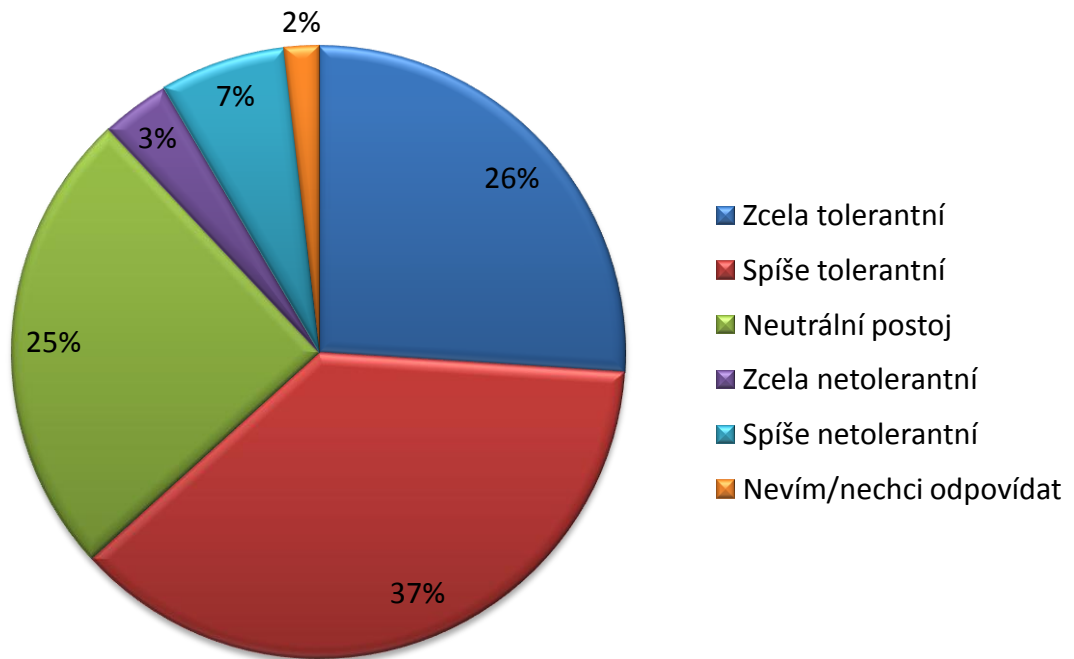
2. j)

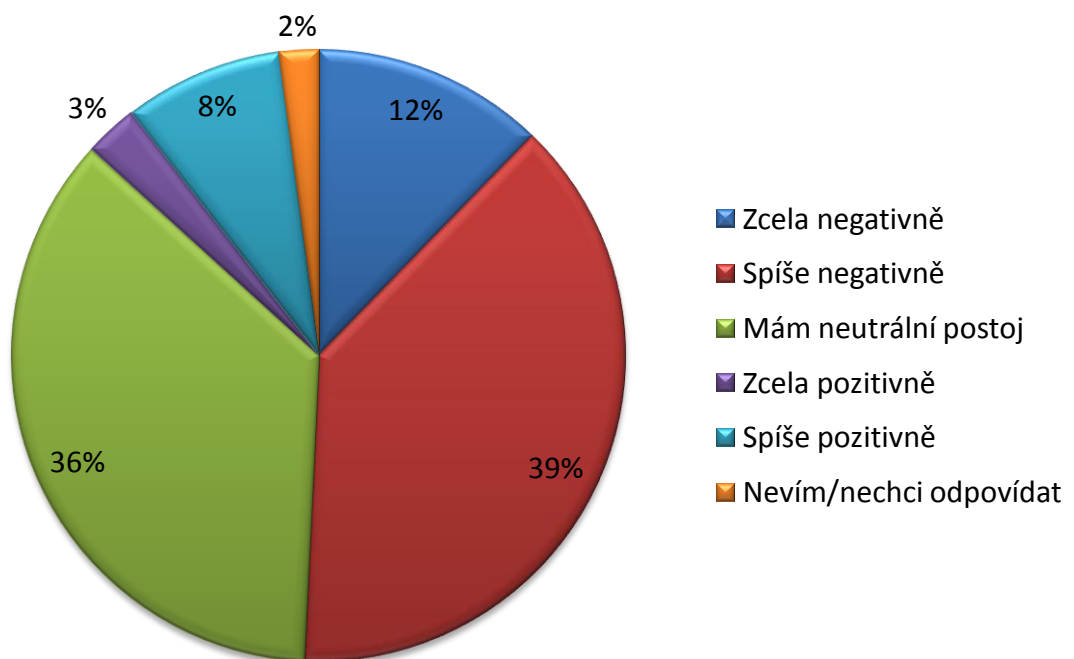
2. k)

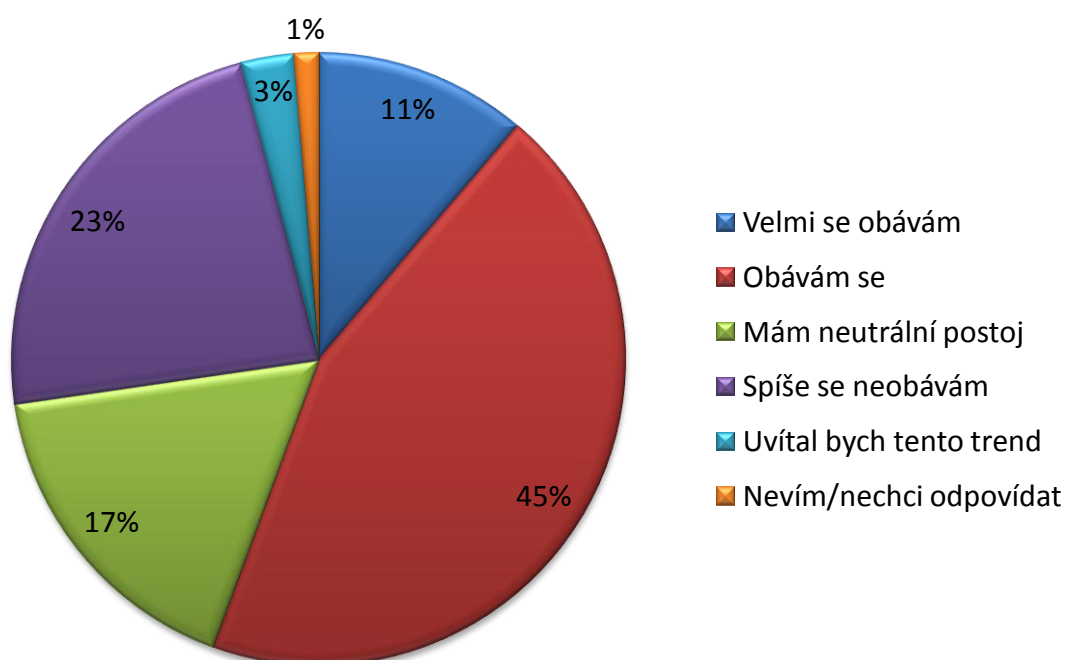
2. l)

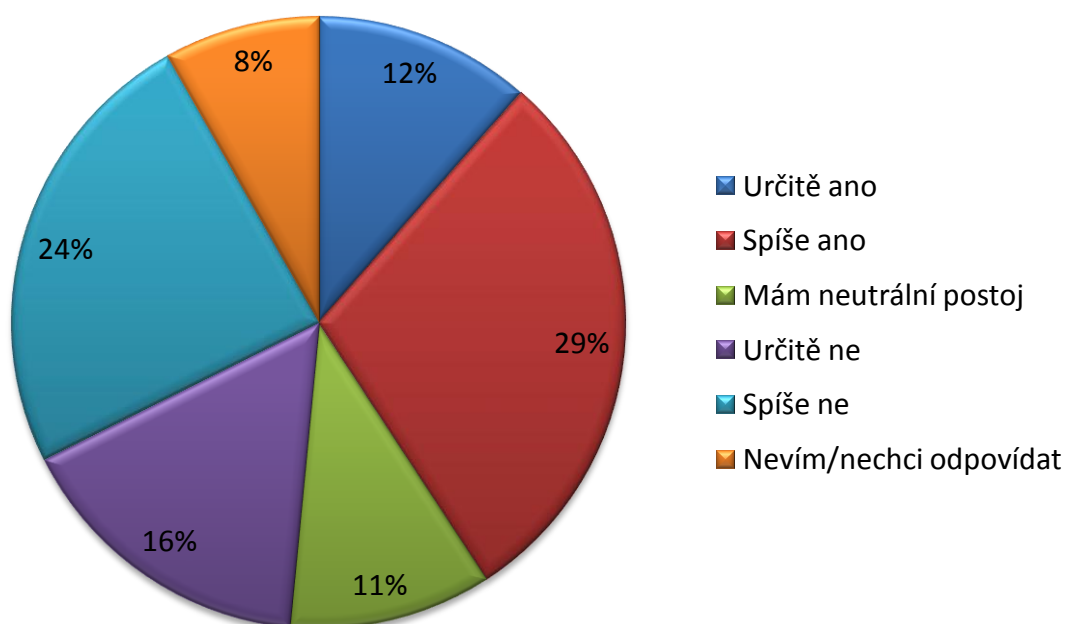
2. m)

2. n)

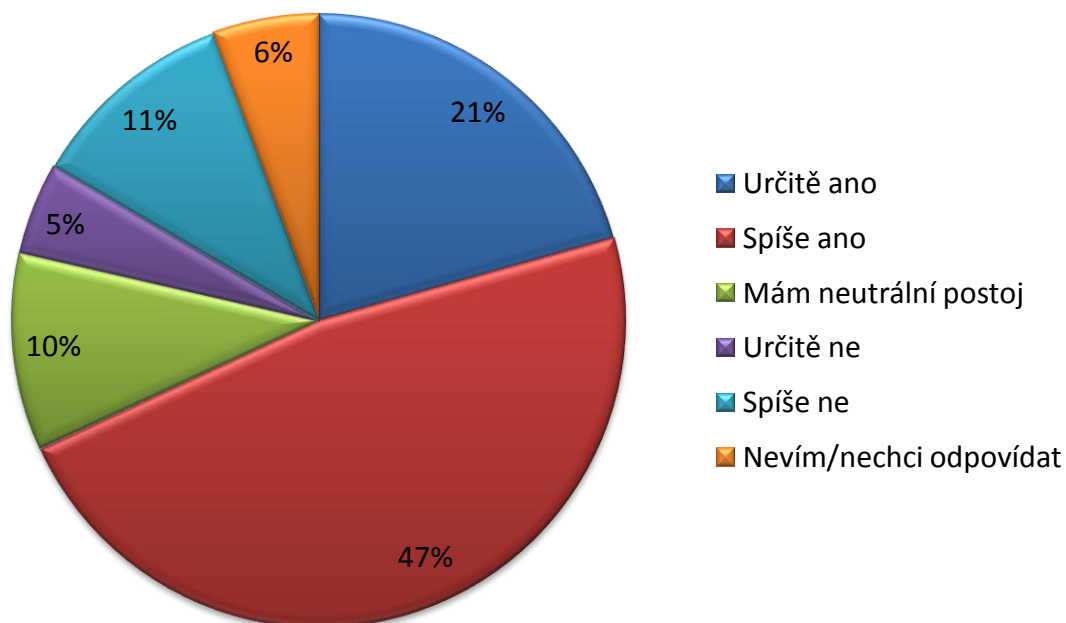

3. a)

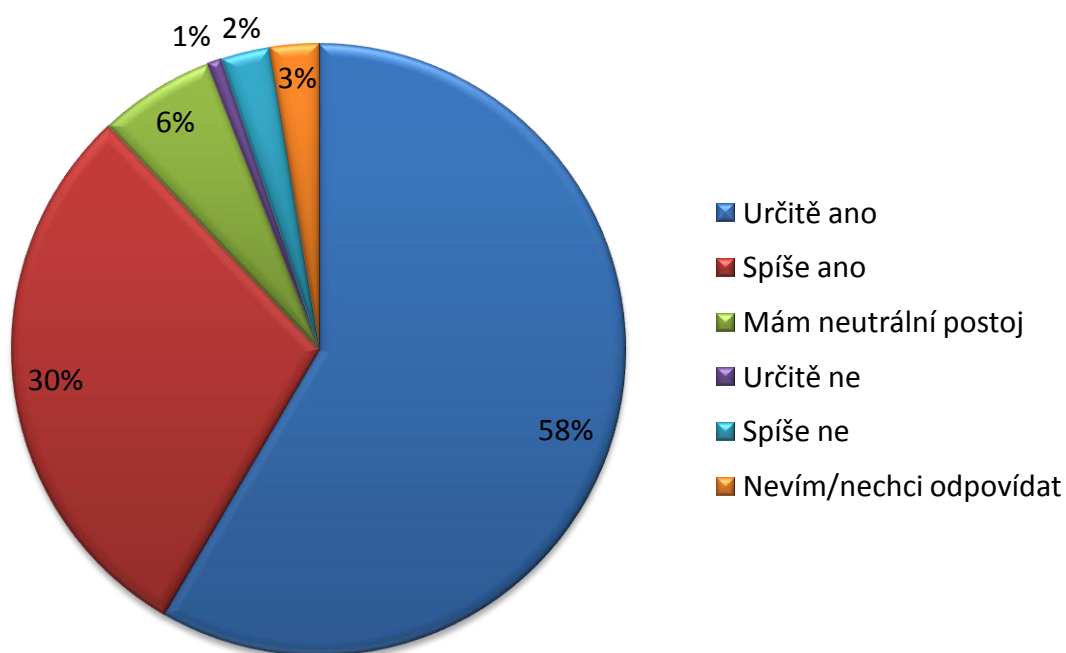

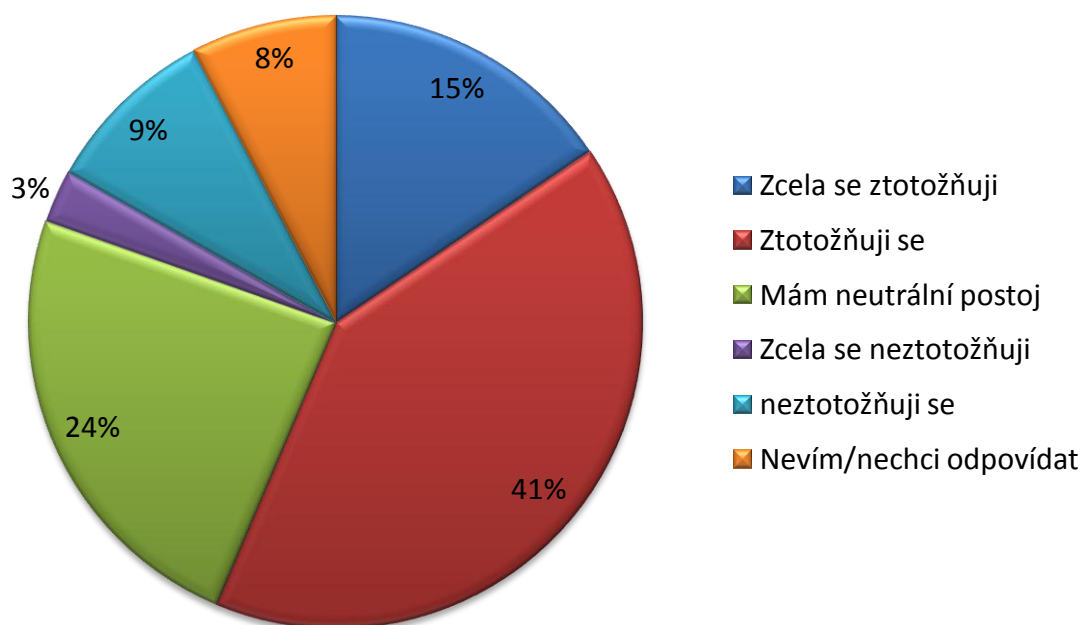
3. b)

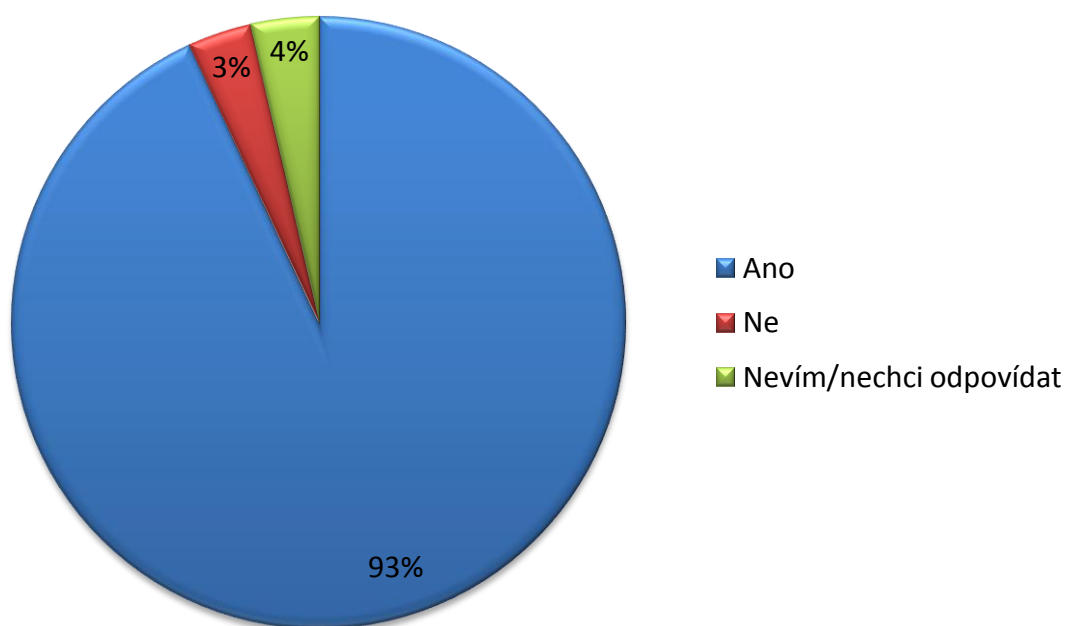
3. c)

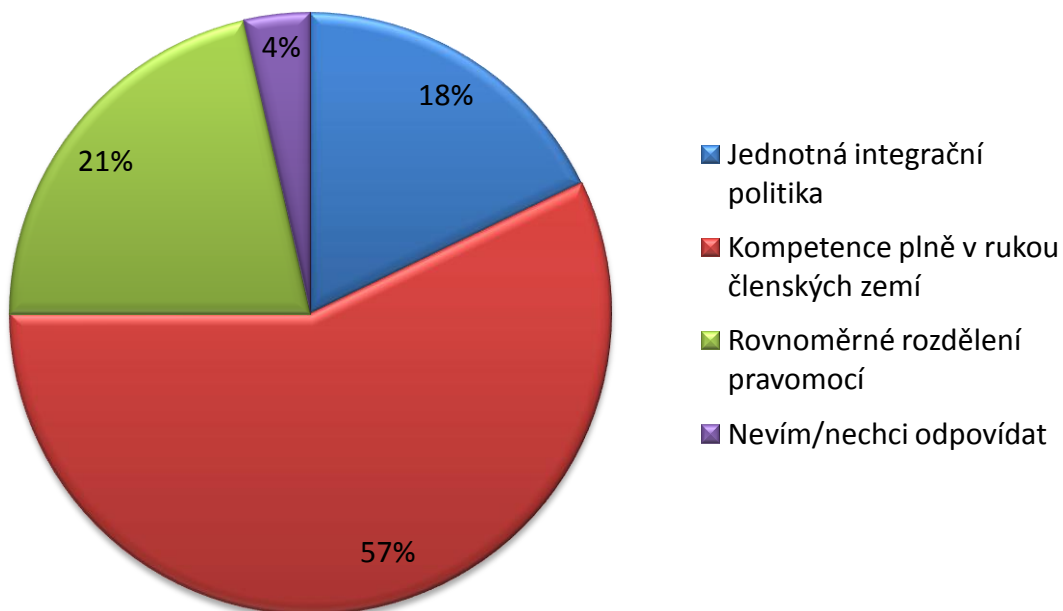
3. d)

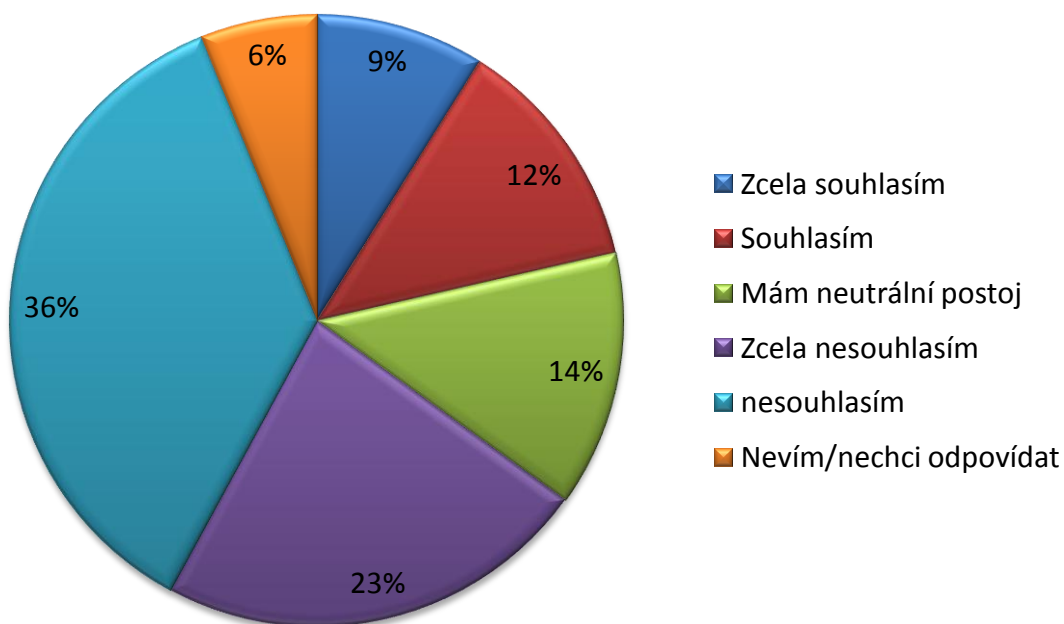
3. e)

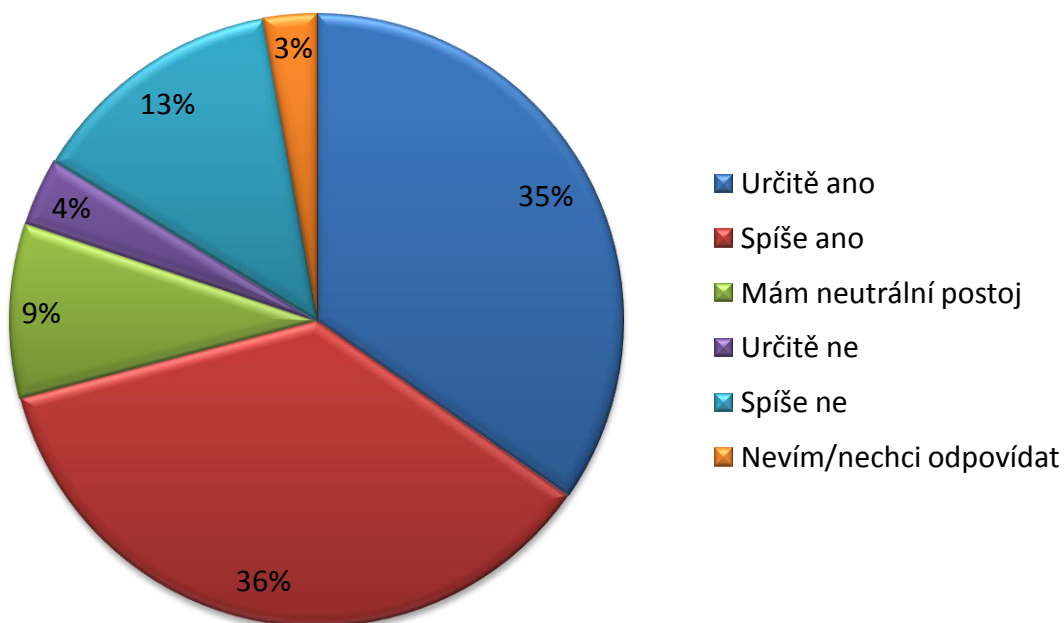
4. a)

4. b)

5. a)

5. b)

